

RUSYA'DA KARSI-DEVİRİM VE KAPİTALİZMİN GELİSMESİ

Devrimin ve Karsi-Devrimin Bilânçosuna Bir Katki...

SUNUS

Çalışmalarımızın Durumu :

Tarihteki komünist bölünmelerin bütünlüğünün bir devamı olarak grubumuz, temel görev olarak devrim ve karşı-devrim arasındaki çelişkinin en gelişmiş ifadelerinin bir bilânçosunu çıkarma çalışması üzerinde yoğunlaştı.

Bu anlamda uzun yıllardan beri sürdürdüğümüz tartışmalarda bir yönelim ölçütü olarak, bütün dikkatimizi 1917-1923 dönemi (uluslararası ölçüde devrimin ve karşı-devrimin en yüksek ifadelerine ulaştıkları bir dönem, sonuçta karşı-devrimin kendini kabul ettirdiği bir dönem) üzerinde toplamamız gerektiğini saptadık. Komünist programın bütün büyük sorunları en yüksek kesinlemelerini, en güçlü açıklıklarını ve şiddetli doğrulanmalarını hayatî öneme sahip bu yıllarda buldular : bizzat karşı-devrim komünist öngörüyü yeniden doğrulama olanağını sağlar ve önceki devrimci dalgalar boyunca yalnızca kaba bir taslak durumunda görünmüş olan bu öngörünün asıl görünümünü aydınlığa çıkartmak ve daha iyi anlamak için yeni malzemeler sağlar.

Dergimizin bu sayısında ["Le Communiste", №28, 1988] yayımladığımız konuya ilişkin metinler, grubumuzun içinde sürdürmeye devam ettiğimiz 1917-23 dönemi etrafındaki bu geniş tartışmanın parçalarını oluştururlar. Bu tartışmayı bölge bölge inceleyerek genel bir düzeyde sürdürüyoruz. Devrim ve karşı-devrim yaygınlıklarıyla olduğu kadar içerikleriyle de uluslararası oldular, ama biçim ve olaylar (sahip olduğumuz malzeme gibi), söz konusu ülkelerin bizzat yapılarına fazlasıyla işlemlerdi. Bu da bizzat hareketin sınırını (ulusal) oluşturuyordu şüphesiz.

Doğrudan uluslararası bir tahlil için uygun malzeme olmadığı, proletaryayı doğurmuş olan örgütler ülke ülke yapılanmış oldukları vs. için, ister istemez dar ve sınırlı olan tek tek ülkeleri inceleme anlayışının katı çizgileri içinde kalmak zorunda olduğumuzu gördük.

Grup içindeki tartışma, şu anda Rusya konusunda çok ilerlemiş durumda ve bir süredir Almanya üzerine olan bir derinleştirme çalışmasını da başlatmış bulunuyoruz (bu ülke için de birkaç metin yayımlamaya hazırlanıyoruz). Bunlara koşturarak, uluslararası devrimin aynı şekilde yüksek düzeylere ulaştığı dünyanın başka bölgeleri üzerine de bir dizi tartışma plânlıyoruz.

Rusya'ya ilişkin olarak, tanıdığımız bütün gruplar tarafından en kötü şekilde açıklanmış olduğunu düşündüğümüz bir konu üzerinde yoğunlaştık : KARSİ-DEVİRİM VE KAPİTALİZMİN GELİSMESİ.

Burada yer alan metinler Rusya hakkındaki bütünlüklü bir çalışma içinde düşünölmeli ve bu konudaki fransızca eski yayınlarımızla kıyaslanarak okunmalı, ilişkilendirilmelidirler. Söz konusu yayımlar özellikle şunlar : "Brest-Litovsk Barışı Sermayenin Barışıdır", Le Communiste, №22 ve 23 ; aynı zamanda "Kronştad : Rusya'daki Kapitalist Devletle Bir Kopuş Denemesi", Le Communiste, №24 ; daha ikinci bir plânda da – Ekim Ayaklanması'nın yalnızca Bolşevikler tarafından hazırlandığı efsanesine katılıyor olması nedeniyle (başka şeyler arasında) ciddi çekince ve eleştirileri dile getirmiş olduğumuz – "Ekim 1917'nin Birkaç Dersi" başlığını taşıyan bir diğer yazı, Le Communiste, №10/11.

Bu eleştirilere ve başka metinler (Le Communiste №15'te yer alan "Paris Komünü" üzerine olan yazı gibi) konusunda yazdıklarımıza daha sonra geri döneceğiz. Ama şu anda okuyucudan yukarıda zikredilen – tercüme ve yayımları nedeniyle ayrı ayrı yayımlamış olduğumuz – bu metinleri bir bütünlük içinde düşünmelerini isteriz.

Daha ilerde Makno [adını önderinden alan Ukrayna'daki bir direniş] konusunda olduğu gibi, stalinizm ve stalincileştirme karşıtlığıyla, "Miyasnikov'un Manifestosu" vb. metinleri de "İşçi Sınıfı Anıları" köşemizde yayımlamayı düşünüyoruz. Böylece 1917 proleter ayaklanmasına rağmen Rusya'daki kapitalist devamlılığı (bkz. daha ilerde yer alan "Bolşevikler'in Toplumsal ve Ekonomik Politikası") olduğu gibi, aynı zamanda sosyal-demokrat ideoloji ve pratiğın burada oynamış olduğu rolü de göstermiş olacağız. Aynı şekilde bu devletin karşı-devrimci siyasetinin en önemli anlarını da inceledik (bkz. Brest-Litovsk, Kronştad üzerine olan metinlerle, Bolşevikler'in uluslararası politikası ve "Komünist Enternasyonal"ın çelişkileri üzerine olan bir inceleme ; gelecekte de Maknoviçna üzerine bir başka yazı). Ve nihayet bütün tarihi boyunca farklı komünist bölüğülerin Rusya'daki karşı-devrim karşısında gerçekleştirebilmiş oldukları kopuşları, dersleri de tanımış ve değerlendirmiş olacağız.

Yani böylece nispeten önemli miktarda bir malzeme yayımlamış olacağız, ama okuyucudan bütün bu malzeme hakkında şimdilik daha fazlasını beklememesini isteriz. Söz konusu olan, çeşitli yoldaşlar tarafından farklı dillerde yazılmış metinlerdir. Onları daha biresimlemeden ve bütün uyumlu bağıntılarını kurmadan önce, önem sıralarına göre yayımlıyoruz... yalnızca teknik bir sorun değildi bu, ama aynı zamanda ve de özellikle tartışmaların bugün ulaşmış olduğu durumdan çok daha fazla tamamlanmış olmaları için gerekli daha uzun bir süre sorunu du da.

Bu Sunuş'ta programsal yeniden sahiplenme kavramımız hakkında birkaç temel noktayı hatırlatmak isteriz. Bu noktalar, izleyen metinlerin okunmasında yararlı bir giriş oluşturur ve sınıfımızın yaşam ve mücadelesindeki sınıf belleğinin önemini tekrar yerine oturturlar.

Niçin Programsal Yeniden Sahiplenmeden Söz Etmeli ?

Kapitalist toplumsal ilişkiler, proletaryayla burjuvazi arasında var olan aynı sınıf uzlaşmazlığını durmaksızın zorla kabul ettirir. Bu uzlaşmazlıkta, bizzat gelişimi içindeki sermaye sömürülen sınıftan devrimci bir sınıf yaratır ve böylece komünizmin koşullarını da yaratmış olur. Fakat, bu saptamalar değışmez olmalarına ve devrimin programıyla karşı-devriminki arasında bir o kadar değışmez sınıf sınırını dayatmasına karşın, var olan toplumsal

düzeni ortadan kaldıracak olan komünist hareket, dogrusal ve hep ilerleyen bir gelişme izlemez. Kapitalist toplumun bizzat topragından fiskirip ortaya çıkmış bu hareket, durmaksızın bu aynı toplum tarafından yok edilmeye eğilimlidir. Yani proletaryanın varlığı, hareket halindeki örtük, gizli bir çeliskidir : bütün üretim araçları tamamen elinden alınmış, dahası içinde bulunduğu yabancılaşmayla yasamsal faaliyetinden koparılmış proletarya, yaşam mücadelesinde, yaşam araçlarını yeniden sahiplenme mücadelesinde özel mülkiyetin buradan da sınıflı toplumun bütününün canlı bir olumsuzlama gücü olarak oluşmak zorundadır ; ama her gün emek gücünü satarak nesnelere üretimini daha da ötesinde yaptığı, kapitalist toplumsal ilişkileri, özel mülkiyeti, sömürülen sınıf konumunu, proleterler arası rekabeti ve böylece kendi yıkımını üretmek, yeniden üretmektir. Öyleyse proletarya hem sermaye toplumunun canlı çeliskisi, olumsuzlaması hem de var olan toplumsal ilişkileri yeniden üretendir.

Yani proletaryanın bütün mücadelesi, çelşik ifadeler ve çeliskinin iki kutbu arasındaki çatışma ifadeleri olarak kendini gösterir :

- ✓ emek gücünü satma ihtiyacıyla ise karşı mücadelesi arasındaki çatışma ;
- ✓ emek gücü pazarında proleterler arasında olan rekabet ilişkileriyle (demokrasi hareketi), dayanışmacı işçi birlikçiliği (dünya ölçüsündeki mücadelesinin birleştirilmesi ve merkezileşmesi hareketi) arasındaki çatışma.

Bu çatışmada, bir yanda proleterler arasındaki rekabet ilişkilerini sağlamlaştırmaya, onların tamamen kapitalist üretimin ihtiyaçlarına tâbi yalıtılmış bireyler olmalarına çalışan karşı-devrimin bütün güçleri (solcu papazlardan askerî baskıya kadar) ile diğer yanda bu topluma karşı muhalefet hareketi içinde enternasyonalist perspektifleri, sınıfsal amaçları öne çıkartarak farklılaşan devrimin bütün güçleri belirlenir, saptanır.

Ama devrim ve karşı-devrim arasındaki bu çeliskide, güç ilişkileri ne olursa olsun, sınıf uyumsuzluklarının sürekliliğinden dolayı işçi sınıfı hareketi tarihinde zorunlu olarak iz bırakan en derin yenilgiler her zaman görecedirler ; ve – geçmiş yenilgi derslerinin sağlamlaştırdığı – proletarya mücadelesinin gücü de burdan doğar. Karşı-devrimin hakimiyet dönemindeki programsal yeniden sahiplenme, mücadele geleneklerinin ve devamlılığın da içinde yer aldığı sınıf amaçlarıyla sınıf metodlarının uygulanmasından başka bir şey değildir ve özellikle de geçmiş mücadele dalgasının bir bilânçosunu çıkartmaya koyulan militan azinlikler tarafından güvenceye alınabilirler ancak.

Devrim ve Karşı-Devrim

Bu temel bilgileri tekrar belirtiyoruz çünkü, ne övgüye ne yergiye düsmeksizin bir hareketin gerçeğinin doğru dürüst anlayabilmek, mücadelenin gelecekteki gelişimi için vazgeçilmez olan bilgileri çekip çıkartmanın araçlarının verilmesi için... bütün hareketin örtük bir çeliski olduğunu ; devrimin partisini her alanda güçlendirme süreci olduğunu ; zayıflıkların billurlaşması olduğunu ; ve – hareketin yenilgisini tezgâhlamak gayesiyle karşı-devrim tarafından hemen istismar edilecek, kullanılacak olan – var olan toplumsal düzenle kopukluğu, yokluğu olduğunu görmek gerekir. Yani her proleter savaşım, giderek daha da şiddetli her çatışma anı, devrim ve karşı-devrimin etraflarında örgütlendiği kopuşların olması ya da olmaması bağlamında tahlil edilmelidir.

Harekete düzülen övgü, proletaryanın gücünün abartılmasıyla baslar ve hareketin niçin yenildiğini açıklamakta kaçınılmaz olarak açmazla düşer (hareketi yönetmesi gereken falan ya da filân ulu bir partinin olmayışıyla açıklanamazsa eger). Kutuplardan birinde kimileri (Brest-Litovsk barisini ve Kronstad'daki ezme hareketini onaylayan bordigaci ve/veya troçkist kimi akimlar gibi) aynı anlamda, proleter hareketin zayıflıklarını ve karşı-devrimin disavurumlarını bu hareketin ilerlemesi olarak yutturmaya çalışır. Hareketin zayıflıklarının, [kapitalist toplumla] kopuşun olmayışının ve [Rusya'daki ayaklanmada] yalnızca burjuva çıkarların olduğu sonucuna varmanın en kötü ünlü ifadelerinden başlayarak, 1917'den sonra Rusya'da kapitalist devletin devam ettiğinin saptanmasıyla birlikte 1917 Ekim ayaklanması hareketinin proleter niteliğini inkârı varan akimlerden ibaret bir davranış vardır diğer kutupta da.

Bu iki bakış açisi, sınıf mücadelesinin idealist anlayışında ortaklıklar. Çelişkili gerçeği ve bizzat hareketi kavrayacak güçten yoksundurlar ve proletaryanın devrimci olmadığı sonucuna varırlar zorunlu olarak. Hareket yeterince bilinç ve irade salgılamadığı için, harekete disardan siringa edilecek olan – bu vesileyle sınıfla parti, acil çıkarlar için mücadeleye tarihsel mücadele arasındaki eski ayırımları yeniden sokularak – bilinç ve istenç yardımlarına başvurmak zorunda görürler kendilerini hemen.

Militan, kilgisal ve gerçek bütün programsal yeniden sahiplenme yeteneğimizi eneyecek olan bu idealist sapmalara düşmekten kaçınmak için, sınıf hareketinin üstlenilmesi üzerinde ısrar ediyoruz : eleştiri yoluyla sınıfimizin disavurumlarını/ifadelerini karşı-devrime ait olanlardan kurtararak, bu hareketlerdeki [kapitalist toplumla olan] kopuşları, kopuş olmayanlardan her seferinde daha açıkça ayırt ederek, dayanısmaçi işçi birlikçiliği eğilimlerini rekabetin neden olduğu bu eğilimlerin sönüş/yikilisinden ayırarak... kısaca her zaman daha kesin bir biçimde devrimi karşı-devrimden ayırt ederek bu hareketlerin özünü hep daha fazla aydınlığa kavuşturacaktır sınıf hareketinin bu üstlenilisi.

Sınıfimizin geçmişinden çıkardığımız bilânçoları sağlamlaştırmak, genişletmek ve böylece tutkulu, örgütlü çok sayıda köstebekler gibi Eski Dünya'yi yıkacak olan dehlizleri hep daha fazla kazmak ereğiyle... tepkilerini, çözümlemelerini, eleştirilerini, katkılarını vb. bize ulaştırmaları için ilişkide olduğumuz kişilere, sempatizan ve yoldaşlara bir kez daha çağrıda bulunmaksızın bu "Sunus"u bitiremezdik doğrusu.

SOSYAL-DEMOKRAT SOSYALIZME GEÇİŞ

KAVRAMI

BÖLÜM I : Sosyal-Demokrat Görüş

Sosyal-Demokrasi, yasaları bütün gezegenimizi kapsayan toplumsal bir sistem olan kapitalizmi hiçbir zaman anlamadı. Çözümleyici, tanımlayıcı, olgucu, ilerlemeyle bilim efsanelerine (bütün kaba materyalistler gibi Sosyal-Demokrasi'nin de taptığı ilâhlar) bağlı yöntemleri ve sınıf barisinin temsilcisi olarak¹ bizzat kendi gelişimi, kapitalizmin özünü anlamasını bütünüyle engeller.

Sosyal-Demokrasi, kapitalizmin bizzat kendisinden olusturduğu düssel, pırl pırl bir imaj üzerinde temellenerek, kapitalizmi yalnızca bu sistemin belli bir parçası gibi düşünür. Onun için kapitalizm, üretici güçlerin gelişmesi ve tahribi değil, ama sadece üretici güçlerin **gelişmesidir** ; kapitalizm kentlerde büyük sanayi ve kırsal alanda da sefalet değil, ama sadece **büyük sanayinin gelişmesidir** ; kırsal alandaki sefalet kapitalizm-öncesi bir kalıntı olarak görülür vs...

Nerde kaldı sosyalizmin ve komünizmin ne olduğunu anlaması ! Sosyal-Demokrasi için sosyalizm, işçiler ve/veya sosyal-demokrat (ya da "komünist") bir parti tarafından yönetilen üretici güçlerin (sermayenin) gelişmesidir diyebiliriz kısaca... değişik yorumlarına göre bunlara bir parça da kapitalizmin en bariz kusurlarının düzeltilmesi eklenir (hiç kuskusuz gerici bir hayaldir bu).

Bu yüzden Sosyal-Demokrasi'nin programı, kapitalizmin ilerici yanlarını (sanayileşme, sermayenin "işçisel" görünüşleri vs.) desteklemekten ibarettir. Sosyal-Demokrasi için söz konusu olan, "önceki üretim biçimleri"ne karşı bu sistemin yaygınlaşmasından yana, "burjuva demokratik görevler"den yana, "ulusal görevler"den yana olan mücadeleyi desteklemektir ; bu da uygulamada – sermayenin çeliskili birliği hatırlanırsa – bütünlüğü içinde ve kısaca sermayenin savunulması demektir.

Bir başka deyişle Sosyal-Demokrasi, toplumun tümü karşısında kendini haklılamak için, kendine ilerici bir görünüş vermek için ve özellikle de proleterleri onları sömüren sınıfın alanında çevrelemek, hapsetmek için kapitalizmin tarihsel mücadelesinden daha başka bir şey değildir.²

Sosyalizme geçişin sosyal-demokrat kavramı, toplumun idaresinin burjuvazinin ellerinden işçilerin ve/veya onların temsilcilerinin ellerine geçmesinde özetlenir. Bu hedefe varmak için Sosyal-Demokrasi, iktidarın alınmasından (siyasacılık üzerine olan bölüme bakınız), üretim birimlerinin ademimerkeziyetçi yönetimine (özerk yöneticilik) ve ürünleri esitlikçi bir tarzda dağıtarak, üretim araçlarının mülkiyetini üreticilere (veya "onları temsil eden" devlete)

¹ Sosyal-Demokrasi, proletaryanın sınırlandırılması, sınıf özerkliğinin tasfiye edilmesi ve demokratik yok edilmesinin tarihi partisidir ; burjuvazinin tarihsel partisidir.

² Asıl konu Sosyal-Demokrasi olmadığı, ama işçileri için siyasî bir parti olarak kapitalizm olduğundan gerçeği böyle ifade etmek daha doğru olacaktır.

vererek demokrasiyi topluma yaymaya elverişli önlemleri gerçekleştirmeye kadar uzanan çeşitli taktikler tasarlar, düzenler.

Kapitalizmin evriminin sosyalizme götüreceğini söyleyenlerle, "siddete dayanan bir devrim"i öğütlemeleri nedeniyle bu birincilerden farklı olduklarını iddia edenler arasında kökten bir kopuşun var olduğunu düşünmek, temel kavramları özdes olduğundan, saçma olacaktır... çünkü ikisi de reformcudur.

Sosyal-Demokrasi, içinde emeğin "gerçekten" sermayeye bağlı olduğu, altlandığı **dogrudan** üretim biçimini ilerici olarak düşündüğü için, asla sermayenin temelini saldırmaz : üretimin amaç ve biçimini (nasıl üretilirse) üretmiş olan da budur. O, bu üretim dünyasının devindiricisine (değer, kâr, kullanım değeri üzerindeki zorbalık) asla savaş açmaz ; insanî, doğal olarak kabul ettiği üretimin gerçek ilişkilerine karşı mücadele etmez, ama karşıt olarak, – bütün bölüğüleriyle birlikte ve üretim âlemine saldırmaktan çok uzak – yalnızca dağıtım ve onun tüzel ifadelerine ("gerçek" hukuk) saldıran bir önlemler paketi öğütler.

BÖLÜM II : Sosyalizme Geçişin Siyasal ve İktisadiyatçı İdeolojisi³

Tarihsel art arda gelen kendini dayatmalarıyla devrimci sosyalizm (komünizm), programsal açıdan kendini, sermaye artisinin bütün ölçütlerine, bizzat değer kendisine karşı olan proleter çıkarların uygulanmasının zorba dayatılması ihtiyacı olarak sınırladı ; metâ toplumunun bütününe karşı üreticilerin ihtiyaçlarının merkezileşmiş örgensel diktatörlüğü sıfatıyla somutlaşabilecek, gerçekleştirilebilecek olan da yalnızca budur.⁴

Tanımladığımız kavramla uyusan ve ister istemez her şeyi kapsayan bu gerçek karşısında Sosyal-Demokrasi, "sosyalist dönüşümler" yolunu seçti : burada yöneticilik [gestionnisme] ve siyasacılık [politicisme] olarak adlandırdığımız ve de biçimsel olarak karşıtlarımız gibi görünen iki büyük sema söz konusudur.

Devletin, tek partinin, merkezîyetçiliğin romantik bir reddinden doğan yöneticilik [özerk yöneticilik] ve iktisadiyatçılık [economicisme], özerklik ve özgürlük lehine davranır... ama bir fabrikanın, bir kooperatifin, bir sendikanın, bir meclisin veya işçi konseyinin tek tek bireylerinin lehine değil. Bu ideolojinin taraftarlarına göre tabanın katılımında, doğrudan ve "işçisel" demokraside, meclislerde işçilerin çoğunluğu oluşturmalarında ve sosyalizmi istemeleri olgusunda bir güvence bulunacaktır.

³ Bu özel terimler için aşağıdaki Türkçe karşılıkları öneriyoruz...

Gestionnisme : Yöneticilik, özerk yöneticilik.

Gestionniste : (isim) yönetimci ; (sifat) yönetimci, yönetimsel.

Politicisme : Siyasacılık.

Politiciste : (isim) siyasalci ; (sifat) siyasalci, siyasalci.

Economicisme : İktisadiyatçılık.

Economiciste : (isim ve sıfat) iktisadiyatçı.

Okuyucunun bu terimler için daha doğru olduğunu düşündüğü karşılıkları bize (e-mail ya da posta adresimize) iletteğini umuyoruz (Ç.N.).

⁴ Bu programsal savlar sadece bir sınıfın veya bir partinin toplumsal projesi olarak görülmemelidirler ; onlar, bütün işçi mücadelesinin **var olma** biçimi olarak örgensel merkezîyetçiliği içermesi gibi, bütün işçisel mücadelelerin (kâr oranına doğrudan karşıtlığın) içerdiği değere karşı savaşın **zorunlu gelişmesini oluşturlar**.

Siyasacılığa gelince... o da Fransız "Devrimi"ne aptalca bir hayranlıktan yola çıkar ve devrimi siyasî iktidarın alınmasıyla (değişik yorumlarına göre siddet uygulayarak veya barışçı bir yolla), bir reformlar paketinin (ulusallaştırma, üretici güçlerin geliştirilmesi, toplumsal ürünün daha hakkaniyetli bir biçimde dağıtılması, temel ihtiyaç maddelerinin bedava olması) hazırlanmasına indirger. Bu ideolojinin taraftarları için, her şey politik iktidarı elinde tutan "Parti"ye indirgenir ve "sosyalist devrim"i proleter bir parti tarafından kontrol edilen – üretici güçlerin gelişmesinin de eklendiği – iktidarla bir tutarlar ; daha öz olarak ifade edersek : "Sovyetler'in iktidarı artı elektrikleştirme [elektrifikasyon]."

Karsi-devrimin anlaşılmasında (bir kuram, yalnızca, karsi-devrimin değişmez konumlarını yakalarsa devrimci olabilir) iki kavram temeldir. Devrimin bütün tarihsel deneylerinde bu iki sosyal-demokrat kavram, devrime karsi (hatta önderlerinin iradelerinden de bağımsız) değişen oranlarda bilesir [kombinezonlar oluşturur] ve nesnel bir biçimde davranırlar.

Bu iki sapmanın kavramsal olarak, sosyalizmi işçi yönetimi altındaki kapitalizmin bir uzantısı olarak, bir başka deyişle, sosyalizmi zararlı unsurlarından (patronlardan, sefaletten, üretici güçlerin gelişme eksikliğinden, eşitsizliklerden vs.) temizlenmiş kapitalizmin bir uzantısı, arındırılmış bir genişlemesi olarak anlama gibi ortak bir paydaları vardır. Gerçekte bu kavramlara özgü sosyalizm, sisteminden ayrılmaz olan sorunların artık olmadığı, çeliksiz bir kapitalizmden başka bir şey değildir ; eşitlik, özgürlük, kardeşlik, demokrasi ülküsü olarak kapitalizmden başka bir şey değildir. İşte bu yüzden de "siyasî" demokrasiye karsit olarak "toplumsal demokrasi", "gerçek demokrasi" talep edilir (gerçekte mümkün biricik demokrasi, metâlar âleminin özgürlüğünün ve eşitliğinin ifadesi olarak tarihsel bakımdan var olandır)... sosyal-demokrasi teriminin bizzat kökeni de buradan gelir.

Sonuç olarak bu iki kavram (yönetimcilik ve siyasacılık) açıkça reformisttirler ve bu halleriyle karsi-devrimin ön safında yer alırlar.

Bu kavramlar, "iktisadî savaşım"la "siyasî savaşım" (sendika ve parlâmenter parti) ayırımı üzerine temellenmiş bir sınıf olarak proletaryanın tasfiyesinin ve karsi-devrimin tarihsel bir ürünüdür. Bu kavramlar, sermaye tarafından proletaryaya dayatılan (özellikle sosyal-demokrat bölünüşü aracılığıyla) iktisadî olanla siyasî olan arasındaki ayırımı kuramlaştırırlar. Toplumsal proje düzeyinde bunu yaparken, yalnızca proleterlerin zayıflığı olanı yüceltirler ; devrimci kabarı dönemlerinde bile, "siyasî" örgütlerle ("partiler") "iktisadî" örgütler (sendikalar, konseyler, kooperatifler vs.) [Türkiye'de "demokratik kitle örgütleri" olarak nitelenenler gibi ; Ç.N.] arasındaki bölünme kalıntılarının hâlâ var olması olgusudur bu... yalnızca proletaryanın yadsınmasının çok özel bir evresi olarak değil, üstelik özne olarak, proleterlerle onların bütüncül çıkarlarını birbirlerinden ayırma işlevini yerine getiren (onları bir sınıf olarak tasfiye etmek amacıyla) toplumsal güçlerin bütünlüğü olarak da en fazla ifadesini karsi-devrimde bulan bir bölünme.

Bu anlamda iktisadî/siyasî, iktisadî örgüt/siyasî örgüt, yönetimcilik/devlet reformculuğu karsitlikleri, sermayenin yeniden üretilmesinde belirleyici ve genel bir işleve sahiptirler. Kimi zaman tecrübesiz genç militanları sasırtan, görünüse göre böylesine karsit kuramlar arasındaki bu kılğısal birleşmelerdir. Örneğin siyasî savaşım ile işçiler arasındaki tartışmaların Parti'nin bağrında üstlenilmeleri ve gerçekleştirilmeleri ilkesi ve proletaryanın acil birliği adına, siyasî savaşımı ve bu tartışmaları ortadan kaldırmakta hepsi hemfikirdirler (böylece dayanışmacı işçi örgütlerinde, en dikkatli "particiler" in parti karsitliğinde birbirlerine yaklaştıklarını, birbirlerine benzediklerini görmek artık yeterince sıradan bir olaydır).

Bütün bu gerçek amaç birliklerinin son tahlilde bir ve aynı kavramdan türemiş oldukları göz önüne alınırsa, aynı ideolojik akımda (aynı örgütün içinde de) iki sapmanını birlikte var olmalarını bulmak sasirtici değildir ! Bu birlikte var olusu Lasalle'da (hatırlamak gerekir ki, Sosyal-Demokrasi lasalci Parti'nin tarihî ve örgensel bir mirasıdır, ama Marx'in değil), Kautski'de, Luxembourg'da, günümüz troçkizminde vs. buluruz.

Daha geniş bir biçimde, sosyal-demokrat görüsten çıkmış geçişin herhangi bir teorisini tahlil edersek eğer, siyasî reformla iktisadî yöneticilik arasındaki zorunlu birlikte var olusu görebiliriz. Böylece, genellikle bir partici olarak daima politik iktidarın alınmasına (geçişin reformist görüşüne ayrılmazcasına bağlı bir kavram) odaklanmış biri olarak Lenin, – semalarındaki bir dizi dolambaçlı yolla – kapitalist üretimin işçisel kontrolünün yönetimselci kavramını sevgilere bırakıyordu. Bordiga için de aynı şey söylenebilir. Geline bu noktada okuyucu, ikisi de tamamen aynı şeyler oldukları halde, iktisadiyatçı ve siyasaci ideolojiler arasındaki – elestirel amaçlı – bu ayırımı niçin sürdürdüğümüzü soracaktır. Bu temel özdeslige rağmen, elestiriyi bu iki düzeyde de – bir yandan yalıtık olarak ele alınmış bu kavramlardan herbirine karşı, diğer yandan da, bu kavramların belirlediği aynı dünya görüşü içindeki amaç birliğine karşı – gerçekleştirmek gereklidir diye yanıtlayabiliriz okuyucuyu.

Aslında dünyayı yönetmesi gerektiği andan itibaren veya hazırlamış olduğu ulamların tarihsel niteliğini çekip aldığı zaman, ekonomi-politik de bayagilasir ; ama bu, Marx'in bu büyük kavramlardan herbirine (onları birbirlerinden ayırt ederek, böylelikle aynı anda bütün ekonomi-politigin hep daha da fazla bayagilastığını göstererek) yönelttiği elestiriyi hiçbir biçimde geçersiz kılmaz.

Mekanikçi materyalizm, fizyolojik materyalizm vs. aslında idealisttirler ; Marx bu benzerliği ortaya koymussa da, kurgul, idealist felsefe için olduğu kadar materyalizm için de özel bir elestirinin yapılmasını zorunlu görüyordu.

Diğer yandan ideolojilerin gücü, tam da bu sahte karşıtlıkları evrensel gerçekler olarak sunmaktır, tanıtmaktır. Kaba marksçilik (örneğin stalincilik biçimi altında), bu karşıtlıkların ülküsellendirilmesine ve onun kutuplarından birinin kutsallandırılmış benimsenmesine sürekli olarak düştü. Böylece kaba materyalizm, diyalektigin bütün veçhelerini tasfiye ederek materyalist ve fizyolojik bircilik yanlısı oldu (idealizmin bu kaba karşı-tezinin de ne derece idealist olduğunu anlamaksızın) ; aynı biçimde ekonomi-politigi devlet dinine dönüştürdü (ekonomi-politigin sözcülerinin, ne ölçüde harciâlem iktisatçıların mirasçıları olduklarını değerlendirmeksizin) ; sonuç olarak devletin ele geçirilmesi ve reformlar (örneğin siyasacılık için) sosyalizme giden yol olarak tanımlandı.

Üstelik bu sahte karşıtlıklar, tam da karşı-devrimin ideolojileri olmaları nedeniyle, yığınlar ve özellikle de bu fikirlere bağlanmakla sosyalist veya komünist olunacağını sanan işçiler arasında derinliğine kök saldılar, köklemiş durumdadılar. Ve böylesi değişik karşıtlıklar olarak (demokratik sosyalizm veya otoriter sosyalizm, konseycilik ya da partcilik) güçleri, tam da **proleterlerin toplumsal yaşamlarında, günlük yaşamlarında var olmalarından gelir...** gerçek sınıf çıkarlarının gizlenmesi ve bölünmesiyle yollarını sasirtmeyi sağlayan. Burada "iktisadiyatçılık" ve "siyasacılık" olarak adlandırdığımız bu kavramlar, tarihsel olarak sayısız kombinezon ve biçim altında ortaya çıktılar (bütün önemli ideolojiler gibi). Sayet kendimizi Sosyal-Demokrasi'nin biçimsel yapısıyla sınırlarsak, bu iki ideolojinin aslında bu örgütten önce var olduklarını ve onu astıklarını tesbit ederiz. Yöneticilik ve siyasacılık, hatta kimi zaman kendilerini Sosyal-Demokrasi'ye karşı ilân eden bölüngülerin de asıl niteliklidirler. Hiç

süphesiz yöneticiliğin ilk öncüleri arasında gösterebileceğimiz Proudhon ve takipçilerinin, Sorel'den esinlenen sendikacıların durumu budur.

Nasil devrimin Parti'si önceki biçimlerini asmissa (örneğin yasayan uluslararası bir gerçeklik olarak 1848'in Komünist Parti'si, Komünistler Birliği'ni astığı gibi genel olarak bütün diğer devrimci mezhepleri de astı), demokrasinin zigzaklarında toplumsal devrimin Parti'sinin tarihsel tasfiyesi göreviyle Sosyal-Demokrat parti de kendi sosyal-demokrat biçimlerini asar.

Daha sonra "iktisadiyatçılık" ve "siyasacılık", ille de devrim/karsi-devrim çelişkisinde somutlaşmamış biçimleri de dahil olmak üzere bütün biçimlerinde en ince, en köktenci ifadelerinde eleştirileceklerdir. Proudhon'un elestirisinde Marx da sık sık kapitalist toplumun kendini yeniden üretmiş olacağı olgusunu açıkça ortaya koyabilmek için, onun saçma terkiplerinin bütünü içinde yer almak zorunda kaldı. Bu iki kavramın en ustaca olan ve gelişmiş ifadelerini açığa çıkartma ve açıklama çabasının, en üstünkörü biçimlerinin elestirisiyle yetinmekten çok daha fazla siyasî gelişmemize yararlı olduğunu sanıyoruz. Ama Tito'nun uluslararası burjuvaziyi pek hosnut kılan [özerk] yöneticilik örneği gibi karikatürlerin de var olduğunu, ya da Fidel Castro yollu sosyalizm modelinde – sosyalizme geçiş bahanesi altında – kapitalist devlet reformizminin en iyi karikatürünü bulabileceğimizi de gözden irak tutmamak gerekir. Yani en köktenci biçimleri ele alarak, yöneticiliğin ve siyasacılığın en önemli, belirleyici anlarda nasıl devrime karşı davranmış ve hâlâ da davranıyor olduklarını göreceğiz. Bu elestiride, söz konusu iki ideolojinin temellerine ve en asiri ifadelerine kadar inmeye çalışacağız ; bu, yalnızca 1917-23 devrimci dalgasının ve "rus" devriminin sınırlarını çizmek için değil, dahası sosyalizme doğru geçişin devrimci kavramının anahtar unsurlarını bulmak için de önemlidir.

BÖLÜM III : Devrime Karşı Yöneticilik

Ayaklanmanın asil frenleyicisi olarak yöneticiliğin devrime karşı etkisi, pek çok tarihsel örnekte doğrulandı : 1920'de İtalya, 1936-37'de İspanya vs...

Bunlar tam da Sosyal-Demokrasi'nin en köktenci akımlarıdır : karşı-devrimi dayatmak amacıyla proleterleri içine hapsedecekleri en iyi siyasî çerçeveyi ve en etkili ideolojik kilifi sağlayan [özerk] yönetici anarsizm, "ordinovist" [Gramsci'nin yöneticisi olduğu italyanca bir gazete ve çeresindekiler ; "Ordine Nuovo" (Yeni Düzen)] sözde marksizm vs...

Burjuva devlete karşı belirleyici olan saldırı anlarında (hükümetin, parlâmentonun ve adlî gücün görevlerine son verilmesinin ; fasist ya da antifasist karşı-devrimin sok birliklerinin, polisin ve ordunun bastırılmasının... kısaca proleter zorbalığının genellesmesi, kızıl terör anlarında), bu akımlar, işçileri üretimin, üretim yönetiminin, demokratik bürokrasiğin ve dağıtımın idarî bin bir sorunu içinde oylarlar.

Yeniden oluşması yapılanması için devlete serbest bir alan sunarlar ve ona birliklerini yeniden silâhlendirme, hücumunu hazırlama, burjuvazi arasındaki kutuplaşmaları (fasist/antifasist) yeniden yaratma olanagini verirler. Tarihte olan hep buydu ; proleter yığınların yönelimi kendi devrimci, komünist yönelimiyle çakışmadığı sürece, tersine kendilerini temel demokrasiyle, işçisel yönetimle, fabrika konseyleriyle, sovyetlerle kandırılmaya bıraktıkları sürece... hep tekrar edecek olan budur.

Hatta Sosyal-Demokrasi'nin bugüne kadar güç kazanmış bölümlerinden çok daha fazla köktenci olan – burjuva devletin nihayet isini bitirmenin ve proletarya diktatörlüğünü dayatmanın gerekliliğini kabul eden, lâkin toplumun yönetimini üretici birliklerine ve/veya işçi konseylerine bırakmaya devam eden – bir değişkesi de (denilebilir ki radikallesmiş bu değişke bile, proletaryanın tek ortak yönelimi olmaksızın, Komünist Parti'de merkezileşmiş devleti⁵ olmaksızın kapitalizmin imhasının olamayacağını kavrayamamıştı) bir o kadar karşı-devrimci olacak ve gelecekte önemli bir rol oynayacaktır.

Bugün bu tür bir yöneticilik için doğrudan yaşanan tecrübelerle basvuramıyorsak eğer, bu, su ana kadar olan proleter mücadelenin çok önemli anlarında en mücadeleci proleterlerin biçimsel yönetimini oluşturan örgütlerin bu kavramlarının berisinde, dışında yer almış oldukları ve yöneticiliğin bu daha köktenci ideolojisinin de uygulanmasını yalnızca bir ayaklanmadan sonra bulabileceği içindir. Oysa bugüne kadar zafere ulaşmış biricik proleter ayaklanmada baskın olan, bu ideolojinin tam karşiti, onun tersine çevrilmiş bütünüleyici benliğiydi (alteregosuydu)... yani "radikallesmiş siyasacılık"ti.

Devlete saldırmaksızın kapitalizmi tasfiye etmenin yalnızca gerici bir hayal olduğundan şüphelenilmiyorsa eğer, kapitalizmin özerk ve özgür proleter birlikleri tarafından tasfiye edileceğini iddia etmek de kuskusuz bir o kadar gerici bir hayali oluşturur. Bütün dünyadaki açık karşı-devrimin siyasî-askerî örgütlü gücünün fiilen yok edilmiş olduğunu ve toplumu tek bir merkez ve tek bir yönelim temelinde değil, ama sayısız birliklerin demokratik kararları temelinde örgütlemeye başlanmış olduğunu farz ederek (yönetimcilerin en büyük hayali), gerçekte kısa bir süre sonra kapitalizmin yeniden tam anlamıyla faaliyete geçtiğini görürüz. Niçin böyle olduğunu birazdan göreceğiz.

Yönetimcilerin bu gerici hayalindeki birlikler, işçi konseyleri, sovyetler vb. örgensel olarak oluşmuş bir bütün oluşturmazlar ; örgensel merkezîyetçilik yoktur ; değere karşı Parti olarak örgütlenmiş komünizmin diktatörlüğü yoktur. Bu yüzden üretim doğrudan toplumsal olamaz, özeldir [bireyseldir] (yani gerçekte, toplumun üreticinin dışında kalan bölümü karşısında özel). Ne var ki özel üretim zorunlu olarak toplumsallasacağı için, kararlar zorunlu olarak merkezileşmiş olmalıdırlar... o halde değişim ve merkezîyetçilik de gereklidirler.

Burjuva demokrasisine karşı, işçi demokrasısından yana, değişim değerine karşı vs. yapılabilecek bütün bu söylemlerin ötesinde, değere karşı Parti tarafından örgensel olarak merkezileştirilmiş zorbalık olmaksızın, bu birliğin ya da birlikler grubunun, her fabrika komitesinin, her sovyet kurultayının, her bölgenin vs. ürünleri yalnızca bir ürün değil, ama **değişim değeridir** de... ve para olarak paranın maddî biçimleri değiştirilse bile, değişim değeri olarak kalırlar. Para hükümlerini sürdürmeye devam eder.

Eğer ürünlerin dağıtımını değişim değerine **karşı** Parti tarafından merkezî olarak yönetilen diktatörlük tarafından belirlenmiyorsa, üretim birimlerinin demokratik kararlarının hakim olduğu ürün değişimine dönüşür yeniden, sonuç olarak da metâlara ve esit değerler temelindeki değişime doğru yeniden bir gidiş. Soyut emek toplumu yönlendirmeye devam eder.

Eğer ürünler metâ niteliklerini kaybetmezlerse, eğer değişim değeri hükümlerliğini sürdürürse... kapitalizmin bütün canavarlıkları yeniden ortaya çıkmaya, üremeye devam

⁵ Bütün belirlemeleri devlet karşiti olan, devlet olmayan bir devlet.

edecektir ; yöneticilerin bu yeni ustalığıyla, aslında onun karşı-devrimin, kapitalizmin yeniden insanın bir silâhi olduğu ortaya çıkacaktır ; ve bu, doğrudan ayaklanmaya karşı değil, ama ayaklanma **sonrasında** olacaktır.

Eğer işler kararların nasıl merkezileştiği, toplumsallaştığı açısından ele alınırsa (özel, kişisel üretimin toplumsallaşmasının biçimiyle koşulluk sürdürülürse), yine aynı sonuca varılır.

İşçilerin, konseylerin, sovyetlerin, komünlerin veya komitelerin demokrasisi (gerçeğe aykirdir bu : halk yönetiyorsa proletarya köledir !), tamamen aynı şeye götürür ; veya bir başka ifadeyle, değişim değerinin hakim olduğu aynı sürecin diğer yüzüdür : demokrasiyle metâ toplumu ayrılmazcasına birleşmişlerdir.

Ve bu, Sovyetler de dahil olmak üzere çoğunluğun burjuva ideolojisinin egemenliği altında olduğunun tarihî bakımından doğrulanmışlığı nedeniyle değil yalnızca (Sovyetler'in, demokratik kurultaylarda Bolşevikler'in karşı-devrimci siyasetlerini onayladıkları Rusya'da ve ayrıca Almanya'da olan budur !), üstelik demokratik merkezîleşmenin (örgenselleşmenin, eylem ve karar birliğinin yadsınması) tam da üreticilerin ve birliklerinin bağımsızlığıyla üreticilerin bağımsız kararlarının uzlaştırılmasına ve ayrılıklar üzerine temellenmiş bir bütünlüğün kurulmasına ve de bu bütünlüğün dolaylı kılınması zorunluluğuna da uygun olduğu içindir.

İşte sosyalist bir maske altındaki işçi demokrasisi, metâ toplumu... ve insanın insan tarafından sömürülmesi sürer gider.

Demokrasi kelimesine işçi nitelmesini eklemek... hiçbir şeyi değiştirmez ! Bir kararnameyle var olan parayı ortadan kaldırmak ve para kavramını yok ettiğini sanmak da aynı şeydir. Bu durumda, herhangi bir başka metâ genel esdeğer rolünü üstlenecek ve "yeni" bir para topluluğuna dönüşecektir. Demokrasiye gelince... demokrat "işçiler" de sermayenin yeni yöneticilerini oylarıyla seçerek bu işi tamamlayacaklardır.

Gerçekte hâlâ söz konusu olan, köktencilleştiği zaman bile kapitalizmi kavrayamayan ve farkına bile varmaksızın kapitalizmi daha işçisel, daha demokratik kılmaya yani onu korumak amacıyla yetkinleştirmeye çalışan Sosyal-Demokrasi temelindeki bu aynı anlayışsızlıktır.

Bu akimin kuramcıları, bizzat işçi demokrasisinin sefler üreteceğini anlamaksızın, seflere karşı çıkarlar. Proletaryanın içinden çıkan ve aynı zamanda onun tarihî çıkarlarının temsilcisi (Komünist Parti) olan seflerin, bu temsilcilikten vazgeçebilecekleri ve karşı-devrime bağlanabilecekleri ne kadar açık olsa da, sefler bütün devrimci evre boyunca hep var olacaktırlar.

Meclisler, serbest seçimler neyi garanti ederler ? İşçilerin çoğunluğunun iradesini mi ? Bir tek şeyi : hakim fikirler gibi sefler de karşı-devrimin unsurlarıdır ve bu çeşitli nedenlerle böyledir...

1. Çünkü bütün devrimci evre boyunca hakim fikirler burjuvazininkiler olmaya devam edecektir ;
2. Çünkü bu çeşit işçi kuyrukçusu örgütlerde hakim olan halktır, ama komünizm değil ; tam da kamuoyudur, "daha mantıklı" olandır, meclislerde "güzel nutuklar" çekenlerdir, "halkçı liderler"dir vs ;

3. Çünkü sermaye (su radikal Sosyal-Demokratlar'in bir türlü anlayamadıkları sermaye), burada toplumsal bir ilişki veya nesne sıfatıyla değil yalnızca, ama demokrasinin aracılığı sayesinde yaşamaya devam eden **özne** olarak da görünür ve toplumun liderleri nitelikleriyle kendisini yönetmeye en uygun elemanları **seçip almaya** devam edecek yetenektir (bu nokta, ilk ikisini de içeren en önemli noktadır).

Sentezlersek.. sermayenin yasama biçimi olan demokrasi, sermaye tarafından seçilip alınmış liderleri ve sermayenin yeniden insasına götüren yönetimleri üretebilir yalnızca.

Bir özne olarak sermaye, sanki gizlenmiş gibidir : insanlar onu yönettiklerini zannederler, ama gerçekte insanları yöneten hep odur sonuçta. Demokrasi kendisine sahip çıkan sınıfa yarayabilecek basit bir düzenek olarak kabul edildi hep (burjuva demokrasisi/işçi demokrasisi). Aslında proletaryanın sınıf olarak eriyip dağılmasına, inkârına çözümlenmesine bağlıdır (devlet yıldırganlığını, hapishaneleri, bağımsız yurttaşların uzlaştırılmasını vs. içererek elbette).

Ve nihayet demokrasi, değişim değerinin metâlar toplumunu kesinlemesi sıfatıyla, kendini halka benimsetmek ve yöneticilerini – özellikle işçiseler – daha iyi seçip almak için, sermayenin bir düzenegi olarak her zaman dogrulanır (onu kabul edenlerin işçiler olması hiçbir şeyi degistirmez).

Yönetimciligin en köktencilerinin bu eleştirisi, geçiş dönemiyle ilgili bütün tartışmalarda ve – bolşevik siyaset (ilerde göreceğimiz gibi, devrimci bir seçenek bile oluşturmeyen bir siyaset) karşısında bütün burjuvazi, yönetimci bir eleştiri, "işçi demokrasisi"ni garanti etmeyi gerektiren bir eleştiri için yeniden toplanmış olduğundan dolayı – özellikle de Rusya'daki karşı-devrimin çözümlenmesinde yer almalıdır. Yönetimciligin ve işçi demokrasisi ideolojisinin eleştirilerinin, siyasacılığın eleştirisinden önce gelmesi gerektiğini düşünmemiz bu yüzdendir.

BÖLÜM IV : Devrime Karşı Siyasacılık

Siyasacı görüş en köktenci ifadesinde (leninizm), devrimci siddeti, siyasî iktidarın alınmasını, ayaklanmanın gerekliliğini, devrimci yıldırganlığı, proletarya diktatörlüğünü vs. ön plâna koyarak... reformculuğun, pasifizmin, yönetimciligin, acil çıkarlar pesinde kosmanın vs. devrimci eleştirisinin unsurlarını alır, benimser.

Ne var ki daha köktenci bile olsa bu degiske de sermayenin yok edilmesi, ücretli işin ve paranın ortadan kaldırılması toplumsal projesinde yer almaz. Bu degiske, devrimi reformculuktan ayırt edeni yani sınıf mücadelesinin tanınmasını ve geliştirilmesini siddetli bir devrime ve proletarya diktatörlüğüne kadar vardirmek olgusunu Lenin'le birlikte ha bire tekrarlar durur yalnızca.

Bir başka deyişle, reformculukla kopuş içindeki devrimin savunulması, sırf siyasî bir görünüm içinde kalır ve toplumsal devrimi ilgilendiren her şey atılır (örneğin Kautski tarafından kullanılmış terminolojiye ragmen). Gerçekte bu akim, son derece reformcu olmayı sürdürür yani ulusallastırma, gelirlerin yeni bir bölüşümü vs. gibi bir iktisadî reformlar bütünlüğünün partizanidir.

Bütünlüğü içinde proletarya diktatörlüğü kavramı, sermayeye özgü üretici güçlerin gelişme ve artis ölçütlerine karşı örgütlenen bir sınıfın toplumsal diktatörlüğü olarak anlaşılmadı, ama daha ziyade kendini proletaryanın partisiymiş gibi tanımlayan falan ya da filân "siyasî parti"nin diktatörlüğü olarak anlaşıldı.

Aslında söz konusu olan, "siyaset" üzerine odaklanarak devrimin "diğer görünümleri"ni tasfiye etmek değildir sadece. Devrimin kendisini siyasetle sınırlayan ve reformla devrim arasındaki kopuşu, bir diktatörlük ihtiyacıyla işçisel yıldırganlığa indirgeyen siyasî bakış açisi yüzünden, bir yandan sermaye diktatörlüğünün **bütünlüğü** diğer yandan örgensel olarak merkezileşmiş komünizmin diktatörlüğünün bütünleyici ihtiyacı da tüm anlamını kaybeder.

Bu yüzden Marx'ın eserinin abecesi yadsınarak burjuvazinin eski bölücü görüşüne varılır ve farklı çevrelerin bağımsızlığı kabul edilir.⁶

Kautski, Lenin ve takipçileri, proleter devrimin toplumsal (yani toptan) bir devrim olduğunu ve kendisinden önce gelenlerden öz olarak farklı bir devrim olduğunu anlama kabiliyetinden mahrumdurlar.

Fransız "Devrimi" (toplumu zaten kontrol etmekte olan bir burjuva bölünümünün, – bir baskısı aleyhine – politik olarak sağlamlaştırılmasını ve kurumlaşmayı varsaymış, gerektirmiş olan bir devrim) modeli temelinde, proleter devrimi "siyasî" âlemdeki bir değişiklik olarak sınırladılar.

Birbirlerine karşı gıristikleri mücadelelerde (emperyalist savaşlarda) pek çok burjuva bölünümünün Lenin'i Stalin'i, Troçki'yi "kuramcılar olarak" ilân etmiş olmaları şüphesiz bu yüzden. Bir yanda – leninizmin onu siddetli siyasî bir değişiklik ve bunu izleyen gerekli bir yıldırganlıkla sınırladığı – "devrimci" bir **reformla** tamamen bağdasan leninizmin temel seması, diğer yanda da bu "devrim" için işçileri seferber etmek ve arkasından pekâlâ yeniden ulusal inşâ için çalıştırmak amacıyla doğrusu çok gerekli olan "işçisel" alâmlarla devrimin gülünç bir kılığa sokulabilmesi. Kapitalist güçlerin o büyük liderlerinin (Mao Ze Dung'tan Ho Si Min'e, Fidel Castro'dan Enver Hoca'ya kadar), siyasî reformizmin temel semasını bir gidim olsun degistirmemiş olmaları bu yüzden. Ve bu zevat, Robespierre, Lenin, Stalin veya Troçki gibi kelle kestikleri ve üretici güçlerin gelişmesi için işçileri zorlu, siki çalışma isteklerini ikiye katlamaya çağırmış olduklarından... elbette devrimciydiler !

"Siyasîcılar" için "ekonomi" gerçekten ayrı bir sorundur... ve bu yüzden, "siyaset"te o kadar "devrimci" olmalarına rağmen, yalnızca "sosyo-ekonomik" plânda (eger hukukî ve devletçi merkezileşmesine değilse, hiçbir sermayeye saldırılmaz) reformist (karşı-devrimci) olmakla kalmazlar, üstelik istisnasız hepsi, kapıdan kovduklarını iddia ettikleri **yönetimciligi** tekrar pencereden içeri alarak bitirirler işlerini. Bütün leninistler üretimin **işçisel kontrolünün** (muhasabe kayıtlarının kontrolü ve idarî denetim olarak) taraftarıdır.

Toplumsal bakımdan ücretli iş tekrar bir sorun olarak ortaya koyulmamasına karşı ve kâr oranlarının bütün ekonominin asil yönetimini sürdürmelerine rağmen (yani kullanım değerine karşı değişim değerinin etkin diktatörlüğü, bütün disavurumları içinde varlığını sürdürürken), siyasî bakış açısından proleter devrimin gerçekleştirilmiş olduğu iddia edildiğinde,

⁶

Üretim biçimi, başka şeyler arasında dağıtımını da belirler ; hukuka (veya başka ideolojiler) bu iktisadî ilişkinin biçimsel bir ifadesini oluşturur ; görece bir özerklikten yararlanmasına rağmen son tahlilde siyasî de ekonomi tarafından belirlenir.

bütünlüğün (veya daha ziyade sermayenin diktatörlüğüyle sermayeye **karşı** diktatörlük arasındaki tüm karşıtlığın) bu kavrayışsızlığı zirvesine ulaşır.⁷

Daha Marx'tan önce var olan bu kavramın onun tarafından reddedilmiş olmasının altını çizmek önemlidir. Marx için proletarya diktatörlüğü bir hükümet, siyaset değişikliğiyle başlamaz, tersine, bu diktatörlük her üreticinin emeğinin katkısına karşılık gelen toplumsal üretimin bir bölümünü almasıyla başlayan toplumsal bir diktatörlüktür (bkz. "Gotha Programının Eleştirisi", I. bölüm, 3 numaralı eleştiri ; Alman Sosyal-Demokrasisi programının en önemli eleştirisidir bu). Bu sonuncu noktayla hemfikir değiliz, zira komünist bakış açısından, ölçütü emek olan dağıtım safhasını haklı kılan hiçbir neden yoktur. Ama Lenin ve hempalarının konumuna karşı Marx'ın bu tavrında asıl olan, devrimin ve diktatörlüğün zorunlu ve kaçınılmaz olan **toplumsal** içeriğidir.

Eğer üretim hâlâ değer yasası tarafından yönlendiriliyorsa, Marx gibi bizim için de, proletarya diktatörlüğünden söz etmenin anlamı yoktur. Toplum sermayeden yana değil ama fiilen ona karşı yöneldiği zaman, proletarya diktatörlüğü tam da değere karşı zorbalıkla başlar işe.

Öyleyse şiddetli devrimin, devrimci yıldırğanlığın vs. devrimi reformculuktan ayırt edenler olduğunu iddia etmekten ibaret bu öneri tamamen yanlıştır. Bunlar gerekli koşullardır, ama hiçbir biçimde yeterli değildirler. Sermaye devrimci yıldırğanlık ve şiddet temelinde de ıslah edilebilir, ayrıca edildi de zaten.

Komünist parti olarak örgütlenmiş proletarya diktatörlüğü ve örgütlü bütün karşı-devrime karşı devrimci yıldırğanlık olmaksızın, devrimci şiddet uygulanmaksızın proleter devrimden söz etmek, açıktır ki, ya aptallığın alâmetidir ya da utanmazlığın. Hâlâ etkilerine maruz kaldığımız o devasa karşı-devrimden sonra, hakim ideoloji tarafından leninizmin sağcı, karşı-devrimci bir eleştirisine (proleter ayaklanma zorunluluğunun, kızıl terör ihtiyacının, Parti diktatörlüğünün reddi) doğru itilmenin her zaman (bugün daha fazla) altını çizmemiz gerekecektir... Fakat devrimi reformculuktan açıkça ayırt etmek için, Marx'ın yaptığı gibi, **toplumsal** devrimi yani sermaye toplumunun toptan yıkımını, ücretli işin, özel mülkiyetin ortadan kaldırılmasını vb. sorunun merkezinde görmek, düşünmek gerekir. Devrimi karşı-devrimden gerçekten ayırt eden budur.

Ayaklanma, diktatörlük, şiddet, yıldırğanlık vs. sadece **araçtirlar** (proletaryanın kullanmak zorunda olduğu araçlar) ve kendilerine özgü bir belirleme içermezler. Nesnel olarak destekledikleri toplumsal projeye bağlı olarak devrimci veya karşı-devrimcidirler (onları kullananların iradesinden veya açıklamalarından bağımsız olarak).

Yani şiddete, diktatörlüğe, yıldırğanlığa özlerinde bulunan özel bir nitelik (kendinde devrimci olmak gibi) atfetmek, onların doğaları gereği devrimci olmadıklarını düşünmek kadar aptalcadır. Maalesef şimdiye dek görülen, burjuvazinin proletaryanın bağrında onu bölmek için korumayı başardığı bu klâsik kutuplaşma oldu.

BÖLÜM V : Proletarya Diktatörlüğü ve Burjuva Devletin Imhisi⁸

⁷ Lenin'in tilmizleri bu kavrayışsızlığı daha da öteye götürürler. Örneğin Troçki için, toplumun işçi çıkarlarına karşı yönetildiği bir işçi devleti var olabilir : burjuva dağıtım biçimiyle birlikte var olan sosyalist bir üretim tarzı ; bir burjuva hukuku belirleyen [gerekli] sosyalist üretim ilişkileri vs (!!!).

⁸ Bu konuda "Le Communiste"te yayımlanmış başka makaleler de var : №8 (Kasım-1980), №9 (Şubat-1981), №12 (Şubat-1982) ; aynı zamanda, yine konuyla ilgili "Communisme"de yayımlanmış makaleleri de okumak gerekir : №40 (Mayıs-1994), №42 (Aralık-1995), №47 (Mayıs-1998), №48 (Aralık-1998).

Proletarya iktidari almakla, burjuva devleti kendine mal etmekle, onu kendi hizmetine koymakla yetinemez (gerçekte bu imkânsizdir !!!).

Proletarya, devrimci toplumsal projesini yalnızca burjuva devleti tepeden tırnaga yıkmak kosuluyla gerçekleştirebilecektir. Proletarya diktatörlüğü, ister işçiler ister bir işçi partisi tarafından olsun, burjuva devletin isgali anlamına gelmez, ama burjuva devletin etkin **yadsinması** demektir tam da.

Sosyal-Demokrasi, devrimci programın merkezî konumlarından herbirine yapmaya çalıştığı gibi, aynı zamanda bunu da bozarak degistirmeyi, igdis etmeyi kendisi için görev kabul etti. Aynı şekilde sermaye ve ücretli emeğe saldıranın yandaşlarına hayalciler ve devrimci elbirliğinin taraftarlarına da blânciciler diyerek,devletin yıkılmasından yana olan proleterleri de anasistler olarak görecektir.

Pek çok durumda Sosyal-Demokrasi ile olan kopusun bir yapılanmayla sonuçlanmamasına rağmen (Dünya'nın pek çok yerinde komünizmin en açık ifadeleri, örgütsel olarak asla Sosyal-Demokrasi'ye bağlı olmadılar), yine de sermayenin ve devletin imhası için proletaryanın degismez mücadelesi Sosyal-Demokrasi'ye karşı gelismeye ve kendini ifade etmeye devam ediyor.

Bütün militan yasami boyunca Lenin, Sosyal-Demokrasi'nin yöntembilimsel temellerinden vazgeçememis, kopamamis olmasına karşın, nesnel olarak proletaryanın basında olusu sıfatıyla, proletaryanın Sosyal-Demokrasi'den kopusunun öncü teorik ifadelerine katılmıştır pek çok vesileyle.

Böylece Marx'la, özellikle – bir süre bağlılıktan sonra Sosyal-Demokrasi ile kopmaya başlayanlardan olan – Pannekoek ve daha pek çok başka devrimciyle devamlılık içindeki Lenin, dünya devriminin (1917) hayafî bir anında burjuva devletin yıkımının gerekliliği üzerinde ısrar etti.

Elbette bu ona anarsist sıfatının yakıştırılmasına yol açtı. Bugünkü stalinciler, sosyalistler, troçkiciler gibi Sosyal-Demokrasi de komünist programın bu temel görünüsünü (burjuva devletin imhası) savunani anarsist olarak kabul ediyordu. Onlara göre devleti ele geçirmek, kullanmak gerekir ve böylece devlet yavaş yavaş sönüp gidecektir.

Lenin "Devlet ve Devrim"de (Marx ve Engels'ten daha açık bir biçimde), komünistlerin degismez durusunu terar savlar : burjuva devlet sönmez, onu imha etmek gerekir ; kendiliginden sönecek devlet, proletarya diktatörlüğünün devleti olacaktır. 1917-23 devrimci dalgası boyunca "burjuva devleti yıkmadan devrim yok" savı son derece önemli oldu (ve gelecekte daha da fazla önemli olacaktır).

Bu programatik yeniden savlama, o dönemin proletaryasının özerklesmesi için belirleyici oldu ve bu Lenin'in temel bir katkısıdır. Ama "rus sorunu" üzerine olan çalışmamızın bütünlüğü içinde görülebileceği gibi, Lenin bu temel tavirda tutarlı kalmadı (özellikle Ekim 1917'den itibaren) ve bütün takipçileri, burjuva devletin ille de yıkılması gerektiğini çabucak unutuverdiler.

Leninizmin ve sosyal-demokrat kavramın eleştirisinde, Lenin'in bizzat kendi siyasacılığı ve sosyal-demokrat görüşüyle olan bu kopuş çabasının altını çizmemek tarafgirlik olurdu. Bununla birlikte, şüphesiz en radikal çalışması olan "Devlet ve Devrim"de bile Lenin'in sosyal-demokrat düşünceyle belirlenmiş, damgalanmış kaldığını söylemeyi es geçmek de bir o kadar tarafgir olacaktır.

Aslında burjuva devletin imhasını haykırmasına karşın, yine de onu **bir sınıfın tasidigi yasamın üretimi ilişkilerinin örgensel bir ifadesi olarak (hakim sınıf sıfatıyla bir sınıfın örgütü olarak) değil**, ama herhangi bir sınıfın hizmetindeki bir alet olarak tasarlamaya devam eder. Bir başka deyişle kopuş "siyasî" olana indirgenir, zira proletarya diktatörlüğü burada değer yasasına ve ücretli işe karşı yöneltilmiş bir diktatörlük gibi kavranmaz, ama basit bir siyasî diktatörlük gibi anlaşılır ; üstelik bir alet olarak devlet kavramı, burada olduğu gibi korunur... farklı bir siyasete hizmet etmesi için [basitçe] yönetimini değiştirme olanğını içeren de budur.

Eğer devlet tüfek ya da çekiç gibi bir alet olsaydı, herhangi biri onu alabilir ve çıkarları doğrultusunda kullanabilirdi.⁹ Lenin'in hiçbir zaman kopamadığı bu alet-devlet yaklaşımı, Kremlin'e yerleşmelerinden itibaren Bolşevikler tarafından açıkça desteklenecek ve sermaye tarafından da artisinin [gelişmesinin] görevlileri olarak seçilmelerinde belirleyici olacaktır.

Devlet basit bir alet değildir. Kapitalist toplumun yeniden üretiminin örgütlü güç olarak yapılanmasıdır. Sermayenin devleti, **devlet olarak örgütlenmiş sermayeden** başka bir şey değildir : hiçbir **siyasî** diktatörlük onu imha edemez.

Burjuva devlet **siyasî olarak** yıkılmaz. Hatta bu diktatörlük gerçekten de sermayenin bütün eski kurumlarına ve bütün eski yöneticilerine karşı toptan bir diktatörlük de olsaydı (bu, Bolşevikler'in ne gerçekleştirebilecekleri bir perspektifleriydi, ne de bunun için gerekli cesarete sahiptiler), – toplumu yöneten değer yasası yok edilmiş olmadıkça – devlet, onu yönettiklerini iddia edenlerden bağımsız bir biçimde sermayenin yeniden üreticisi devlet olarak var olmaya devam ederdi.

Sermayenin devletini yıkmak için sermayeyi yok etmek gerekir, yani içinden çıkıp geldiği temeli. Marksizmin bu abecesi hiçbir Sosyal-Demokrat (hiçbir Bolşevik !) tarafından anlaşılmadı. Değer yasasına karşı diktatörlük olmadan, proletarya diktatörlüğünden ve burjuva devletin imhasından söz etmek bir saçmalıktır.

Proletarya diktatörlüğünün **toplumsal** uygulaması olmaksızın, sermayeye karşı diktatörlük olmaksızın, kapitalist devlet basındaki insanlardan ve onların niyetlerinden bağımsız olarak kendini yeniden yeniden üretmeyi durdurmayacaktır (1917'den itibaren Rusya'da olan buydu).

BÖLÜM VI : Hayalcilige Karşı

⁹ Aletler de toplumsal olarak belirlenmişlerdir ve tarafsız değildirler ; ama bu tartışma Sosyal-Demokrasi'nin eleştirisini ve bu metnin amacını asar. Var olan üretici güçlerin sermayenin üretici güçleri olduğunu ve devrimin temelini oluşturmalarına (örneğin haftalık çalışma süresinde hızlı bir indirim sağlamak için) rağmen, son tahlilde, tasarımlarını değer artisiyle değil, ama insanî ihtiyaçlarla belirleyecek olan başka üretici güçler tarafından tamamen değiştirilmiş olmaları gerektiğini Sosyal-Demokrasi asla anlayamadı.

Sosyal-demokrat sosyalizme geçis kavraminin bu elestirisinin ardindan, sosyalist dnsmn sihirli, olumlu bir tarifini ve, niçin olmasin, gelecegin toplumu nasil tasarladigimizin bir betimlemesini bulmayi umacak olanlar da eksik olmayacaktır. Sosyal-demokrat öz savunma, "somut olarak önerilecek" hiçbir seyimiz olmadigi için, bizi hayalciler [topyacılar], idealistler olarak degerlendirmekten kainmayacaktır.

Tam da idealizmi, hayalciligi (bugünkü toplumun rrmesi karsisinde tekrar moda olan bir hayalcilik) reddettigimiz içindir ki, ne bir tarifimiz ne de gelecegin toplumu içine dökmek istedigimiz önceden tasarlanmis bir kalibimiz var.

Fakat bugün, bir asiri askin bir süre önce oldugu gibi, gelecegin toplumunun nasil **olmayacagini** tam olarak biliyoruz. Özel mülkiyeti, ücretli isi, sermayeyi, devleti, aileyi, dini vs. ortadan kaldirarak bütün mevcut toplumu devrimci bir tarzda **yadsimak** zorunda oldugumuzu tam olarak biliyoruz... dn oldugu gibi bugün de, güncel toplumu sürdürmenin ve islah etmenin bütün biçimlerine kilgisal (yani bu ayni zamanda kuramsal da demektir), gerçek bir **karsitlik** içinde davranmak demektir bu (geçisin bütün yanlis kavramlarına karsit olusu içeren de budur).

Bu söylediklerimizin gelecek için somut bir toplumsal proje saptayan açık bir perspektif olmadigini iddia edenler, diyalektik ve tarihsel materyalizmi hiç anlamamislardemektir. Yadsima bir tanimlamadir... mevcut toplumun yadsimasi olarak daha simdiden var olan yegâne materyalist bir tanimlama.

Hayalcilik ve devrimci komünizm arasindaki fark, birinci komünizmi tanımlarken ikincinin bunu yapmaması olgusunda bulunmaz ; hayalcilikle devrimci komünizm arasindaki fark, birinci komünizmi ahlâkî bir kavram ve bir arzular btnlgnden yola ikararak tanımlarken, devrimci komünizm, gelecek toplumu **güncel toplumun örtük bir biçimde etkisini gösteren ortadan kaldirilisinden** baslayarak tanımlaması olgusunda bulunur.

Geisin komünist kavramı, onun bütün yanlis anlayislari gibi mevcut bütün toplumun Parti olarak olusmus proletarya tarafından gereklestirilen elestirisinden ikar. Kapitalizmle komünizm arasindaki gerçek-tarihsel geçis, her seyden önce edimsel, örgütlü ve sermaye ile onun sregenlesebilmek için durmadan gereklestirmeye alistigi bütün uygunlastirma çabalarının (reformlar) her seferinde daha da bilincinde olan bir yadsimadir.

Gemisin tarihî mücadelelerinde devrimci programın kendini, uygun bir olumsuzlamalar btnlg (cretli isin, paranın, demokrasinin vs. ortadan kaldırılması amacıyla proletarya diktatrlg) ve de Proudhon'un, Lassalle'in, Berstein'in, Kautski'nin... Lenin'in, Troçki'nin, Stalin'in... Mao Ze Dung'un, Ho Si Min'in, Fidel Castro'nun vb. yanlis geçis kavramlarının (sermayeyi yeniden silhlandirmek amacını güden ve devrimin gerçek bir engelini olusturan kavramlarının) elestirisi olarak hep ortaya koymus olması bunun içindir.

Sosyalizme geçisin sosyal-demokrat kavramı konusunda yapmis oldugumuz bu elestirel özetin, "rus sorunu" zerine (ya da daha genel olarak devrimin ve karsi-devrimin bütün dünyada su ana kadar kaydedilmis en yüksek dönemi üzerine) olan genel alısmamızdaki yeri iste böyle. Oldugu haliyle bu alıma, asagidan yukariya bütün burjuva toplumu ortadan kaldirmek, olusmak ve ortaya ikmak için olan mücadelesinde proletaryanın ve partisinin ortak malidir.

BÖLÜM VII : Sosyal-Demokrasi ve Rus Sorunu

Sosyalizme geçişin sosyal-demokrat kavramının 1917'den itibaren Rusya'daki etkisi kadar bir etki, başka hiçbir yerde ve asla görülmedi. Bu okulda oluşmuş bir partinin bütün ülkenin iktisadî ve toplumsal siyasetini kontrol etmesi, kararlar alması ve bunları zorla kabul ettirmesi (toplumsal çelişkiler ve güç dengelerine karsın hemen hemen tek basına) ilk defa olmuştur. Temellerini eleştirdiğimiz söz konusu kavram tarafından yönlendirilmiş bu merkezî kararların önemini izleyen metinlerde göreceğiz.

Göreceğimiz gibi, eğer Bolşevikler titizlikle bir **ulusul kapitalist gelisme** siyaseti uygulamışlarsa, bu sadece sosyal-demokrat kavramlarının **zimmî** ve kaçınılmaz bir sonucu değildi ; uluslararası Sosyal-Demokrasi de, Rusya'da mümkün tek seçenek olarak kabul ettiği sermayenin gelişmesinin bu projesini **açıkça** savunmuş olduğu içindir.

Gerçekte uluslararası Sosyal-Demokrasi tarafından yapılan kendi genel görüşüne özgü kapitalizmi ülküsellermeleri (bu metnin başlarına bakınız), Rusya'daki gerçek kapitalizmi tanınmalarını engelliyordu... özellikle de bu kapitalizm, kendini en barbar ve "uygar olmayan" biçimler altında koruduğu zaman : topraklarının hemen tamamında mutlak asiri sefalet, çarlık devletinin yaygınlaşmış zorbalığı vs...

Sosyal-Demokrasi, rus proletaryasının sefaletinde proleter devrimci isyana gebe olanı değil, ama sefaleti, yoksulları ve çok büyük bir "köylü" yığınını görüyordu yalnızca.

Ne 20. yüzyılın başından beri – ilk işaretlerinin Rusya'da görüldüğü – devrimin uluslararası toplumsal projesi, ne de bu projenin öznesi, uluslararası Sosyal-Demokrasi tarafından anlaşılmış değildi (Rusya da dahil). Sosyal-Demokrasi için Rusya'da proleter devrimi ve sosyalizmi ortaya koymanın, istemenin anlamı yoktu (sosyal-demokrat "sosyalizm" in burjuva olduğunu yani basit bir reform ve sermayenin büyümesi olduğu olgusunu simdilik bir kenara koyalım)... ama gündemde olan bir burjuva devrimdi, burjuva demokratik görevlerdi.

Daha da kötüsü, Rusya özellikle barbar bir ülke ve uygarlıkla ilerlemenin bir numaralı düşmanı olarak kabul ediliyordu. Kapitalistler arası çelişkilerde Sosyal-Demokrasi'nin hiç tereddütsüz avrupalı kapitalist güçlerin yanında yer alması bu yüzdendir. Bu, 1914 ihaneti efsanesiyle tamamen gizlenmiş olan karşı-devrimin temel bir açıklamasını oluşturur.¹⁰ Uluslararası ve rus bütün Sosyal-Demokrasi, rus tarafının maglûbiyetçi tavrını kolayca benimsedi (çarlık, Bolşevikler ve Mensevikler de dahil olmak üzere hepsi tarafından – bizzat övdükleri – kapitalizme bir engel olarak kabul ediliyordu), aynı biçimde – kendi kaderini belirleme hakkı adına (Marx ve Engels'in metinleri üzerine temellenerek¹¹) – çarlığa karşı olan bütün ulusal kapitalist mücadeleleri haklıladılar (Luxembourg, Jogiches gibi istisnalar dışında).

¹⁰ Savasa katılmasının yeni bir şey olduğuna bizleri inandırmaya çalışarak, Sosyal-Demokrasi'nin doğusundan 1914'e kadar destekleyeceği ulusal emperyalist siyasete açık ya da zimmî destek alılarak gizlenir bu efsanede.

¹¹ Marx ve Engels'in bu konuda burjuva ulusalcı bir tutumu savundukları bilinir : Prusya yanlısı silâhlanma ve savaş desteği. Hatta Engels daha sonra 1914'te Sosyal-Demokrasi'nin benimseyeceği "vatanperver" tutumu açıkça övmeye kadar varacaktır :

«Bir yanda Almanya diğer tarafta da Rusya ve Fransa arasında bir savaşın patlamasının çok yakın görüldüğü 1891'de Engels, eğer Almanya hücumu uğrarsa "Bütün savunma araçları mübahtır !" diyerek Bebel'e ve diğer sosyalist yöneticilere güven verir : "Ruslar ve kim olursa olsun müttefiklerine karşı mücadeleye atılmak" zorundadırlar. Engels "Bu durumda kararlı ve gerçekten savaş yanlısı tek parti olmamız bile mümkün olabilecektir"i destekliyordu. (Pedro Scaron, "Marx ve Engels'e Başlangıç" ; Lâtin-Amerika tarihi için malzemeler ; burada Engels'ten yapılan alıntılarının kaynağı : "MEW, cilt XXXVIII, sayfa 176'dan 188'e kadar")»

Alman sanayisinin ilerlemeciligine karsit olduğu iddia edilen bu rus barbarligi tezi, yüzyilin basindan 1917'ye kadar hep vardi, ama bu tarihten sonra Bolsevikler tarafından öğütlenmiş ve uygulanmış ulusal (Bolseviklerin modeli alman kapitalizmi oldu) ve uluslararası (Brest-Litovsk, Rapallo vs anlaşmaları) siyasette temel bir rol oynadi ve oynamaya devam etti.

Sosyal-Demokrasi özellikle kapitalizmin ulusal ölçüde (dünya ölçüsünde değil !) gelismesi anlayisini en son mantikî sınırlarına kadar itmisti : onlara göre, bir yanda proletarya devrimi ülke ülke gerçeklemeliydi, diğer yandan devrim üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkilere bağlı olduğundan, üretici güçlerin "daha az gelişmiş" olduğu yerde proleter devrimin istenmemesi mantikliydi ve mekanik bir biçimde, proleter devrim semasi böylesi bir gelişmenin sonucu oldu. Buna göre ileri Almanya'dan az gelişmiş Rusya'ya kadar ülke ülke geliştirilebilecekti proleter devrim.

Kısaca Sosyal-Demokrasi'nin tezi suydü : eğer Almanya veya İngiltere'de proleter devrim gerçekleşmemişse, onu Rusya'da gerçekleştirmeye kalkışmanın âlemi yoktu, bu maceracilikla, anarsizmle aynı anlama gelirdi. Bu kavramın Rus Sosyal-Demokrasisi içinde ne kadar çok yerleşmiş olduğunu anlamak için, Rus Sosyal-Demokrasisi'nin 1917 Subat sözde "devrimi"¹² karsısında geçici hükümete verdiği destek ve güttüğü emperyalist "barış" siyasetinden (Lenin'in Rusya'ya dönüşüne ve Nisan Tezleri'ne kadar) duymuş olduğu memnuniyeti saptamak yeterlidir. Bolsevik Parti'nin önemli bir bölüğü (asil olarak Kamanev ve Zinovyev tarafından yönetilen "Eski Bolsevikler", Bolsevikler'in her zamanki tavirlarını destekliyorlardı) ayaklanmaya karşı çıkmış, ona ihanet etmiş, hazirlikleri düşmana açıklamış ve böylece onu baltalamış olmalarının bu ideal ve bu kanitlar ("Almanya'daki devrimi beklemek zorundayız") temelinde olduğu hatırlanırsa eğer, bu kavramların etkisinden bir an olsun şüphe edilmeyecektir. Ayaklanmanın zaferini izleyen günlerde söz konusu bölüğü, bu "maceraci girişim"i terk etmeyi ve bütün partileri birleştiren bir hükümetin oluşturulmasını önermişti.

Rusya'daki proleter hareketin gerçek önemi, bu gerici kurami bir çok defa tartışma konusu yapmış olmasında ve yüzyilin baslarından itibaren doğrudan bu gerçekliğin içinde yer almış Rus Sosyal-Demokrasisi'nin bazı militanlarının, "burjuva demokratik" bir asamadan (uluslararası Sosyal-Demokrasi'ye göre kaçınılmaz ilk koşul) geçmeden proleter bir devrimin mümkün olabileceğini kabul etmeye kadar itmiş olmasındadır.

Böylece önce Parvus daha sonra asil olarak Troçki, akıma karşı [hakim düşünceye karşı], ne devrime iten çelişkileri ulusal ölçekte (ülke ülke) anlamayı ne de bir ülke proletaryasının imkânlarını doğrusal bir biçimde bu ülkenin iktisadî gelişmesine bağlı kılmayı mücadelenin merkezine yerleştirilmelerinin anlamsız olduğu düşüncesini desteklediler. Parvus ve Troçki'ye göre bu imkânlar, mücadele tecrübesi, örgütlülük, bilinç düzeyi vb. başka öznel etkenlere bağlıydılar. Bundan da Rusya'daki proletaryanın belirleyici bir güç olduğu sonucunu çıkartıyorlardı.

20.yüzyilin basından günümüze [Aralık 1988] kadar bu teori, – proleter devrimin gerekliligini desteklemiş ve ayaklanmayı savunmuş olan bolsevik bölüğü de dahil olmak üzere – uluslararası devrimci hareketi çok kuvvetli bir biçimde etkiledi. Görünüşteki köktenciligine rağmen bu kuram, **yine de bir temel kopusu oluşturmuyordu**. Kapitalizmin ülke ülke

¹² Sosyal-Demokrasi, aslında, ortaya çıkan gerçek bir proleter devrimi tasfiye etmek ve yolundan saptırmak ereğini güden ve sermayenin genel iradesini ifade eden burjuva ve devletçi yönlendirmeden (çarlık yerine bütün burjuvaziyi temsil eden bir hükümetin geçirilmesinden) memnundur gerçekte.

gelmek "zorunda oldugunu", bu görevin de ulusal burjuvaziye düstüğünü, ama eger o bunu yapma gerçekleştirme yeteneginden yoksunsa, bu burjuva projeleri gerçekleştirme görevinin bu durumda proletaryaya düstüğünü (çesitli yorumlara göre köylülerin yardimiyla veya onların yardimi olmaksizin) vaaz eden dinsel bir efsanenin tutsagi olarak kaliyordu : söz konusu olan, sermaye savunucusu ve son derece dinsel bir ülküsellertir tam da.

Bu teori gelecek devrimin öznesi (proletaryayı özne olarak kabul ediyordu)¹³ konusunda bir değisikligi olduğu gibi, sosyal-demokrat Parti içinde bir taktik değisikligi de içeriyordu ; lâkin gelecek devrimin toplumsal içeriği konusunda fark yoktur : gereken hep burjuva demokratik görevleri tamamlanmasıydı.

Daha da kötüsü Sosyal-Demokrasi'nin resmî tezlerine nazaran "devrimci" görünüşlü bu kavramlar, proletarya adına, aslında ulusal burjuvazinin gelişmesini çok daha iyi bir tarzda haklı göstermeye yarayacaklardı. Proletarya burjuvazi karsısında kendini koyacak gücü bulmuş olsaydı bile, tarihî düşmanın toplumsal projesini uygulamak zorunda kalacaktı, kendi projesini uygulayamazdı.¹⁴

Proletarya adına kapitalizmin ve devlet kapitalizminin **açık savunmasında** zincirin eksik olan halkıydı bu. Rusya'da bu, yeni bir sanayileşme evresi (stalinizm döneminde doruğuna ulaşan bir evre) için sömürü oranının artırılmasını gerektiren burjuva projelerine karşı çıkan bütün muhaliflerin, daima proletarya adına, fizikî elemeleriyle olgularda kendini açığa vurdu.

Rus sorunun anlamakta belirleyici olan sosyal-demokrat kavramın bu genel eleştirisini bitirmeden önce, Rus Sosyal-Demokrasisi içindeki bolşevik/mensevik bölünmesinin temel bir anlayışa yani gelecek devrimde canlandırılması, bir atılım verilmesi gereken olan toplumsal projeye neden bağlanmamış oluşunu açıklamak zorundayız.

Devrimle reformculuk arasında bir bölünme gerçekleştirmiş olan Bolşevikler ve Mensevikler arasından birini desteklemek, Sosyal-Demokrasi'nin siyasacı, reformist görüşünün tutsagi olarak kalmaktır. Gerçekte bolşevik ve mensevik bölünğüler Rusya için aynı projeyi savundular : burjuva demokratik görevlerin gerçekleştirilmesi projesi.

Sosyal-Demokrat Parti karsısında bolşevik RSDIP'i oluşturmak için sonunda "kopuş"a varan Bolşeviklerin örgütsel davranışları ve bu konudaki bütün yazıları (temel olarak "Ne Yapmalı ?"), **reformculuğun genel ilkesini** tartışma konusu etmediler (her ne kadar Bolşevikler'in bu reformculuğa nasıl varılması konusunda daha siddet yanlısı, daha "devrimci" bir görüşleri var idiyse), ama kendilerini örgütsel yapının görünüşleriyle sınırladılar.

¹³ Proleter, büyük kentlerde oturan şehirli işçiyile özdes tutuluyordu. Bu sosyolojik yaklaşım, çok belirgin bir biçimde sosyal-demokrattir. Böylece proletarya kendinde bir sınıf olarak belirlenmiş olmuyordu yalnızca, – mücadele dinamiği (ne toplumsal projesi ne de parti olarak oluşumu) dikkate alınmaksizin – üstelik, çarlık ordusunun temeli tarım proletaryasının sosyalist potansiyeli ve isyankâr dağılışı da bilinmezlikten geliniyordu. Kırsal alandaki proletarya da "köylü" olarak sınıflandırıldı ve "Toprak işleyenindir !" sloganı da onun hedefiymiş gibi gösterildi.

¹⁴ "Sürekli Devrim"ın Troçki'sinin bu tavrı (çesitli ifadelerinin biçimsel benzerliğine rağmen Marx'ın anlayışından farklı olan bu tavıra göre, proletarya aynı zamanda burjuva demokratik görevleri yerine getirip kendi devrimini de tamamlayabilir), bütün proleter direniş çabalarına karşı değer artisinin (değerin gerçekleşmesinin) etkin diktatörlüğünü oluşturmaları nedeniyle burjuva demokratik görevlerin aslında proletaryanın ve projesinin yıldırganca yadsınması olduğunu unuttur.

Devrimciler örgütüne ilişkin mensevik görüş, klâsik, sendikalist ve parlâmenter bir sosyal-demokrat Parti perspektifinden kusku duymamakta konumlanır. Bolşevikler'inki ise isyancı, uzlaşmaz ve ününü kaybetmekten pek kaygılanmayan bir stratejiye (geçmişin ve geleceğin bütün devrimci gruplarına özgü bir strateji) tekabül eder.

Bunun içindir ki 1917'deki derin bir örgütsel bunalımdan sonra, ayaklanma esnasında proletaryaya hizmet etmeye ve onu yönetmeye yetenekli bir bölüğü ortaya çıkabildi, yani Bolşevikler ; Mensevikler'in asla üstlenemeyecekleri bir görevdi bu.¹⁵

Aynı problem karsisındayız : elestirdiğimiz köktenci siyasacılık anlayışı ve onun güya reformculuktan kopuşu. **Böyle bir kopuş yoktur !** Akıma karşı kimi tavırların savunulmasına, proletarya mücadelesinin örgütlenmesi ve merkezileştirilmesine, ayaklanmanın yönetilmesine/yönlendirilmesine vb. elverişli bir yapı, proletaryaya hizmet etmek ve ayaklanmasını zafere ulaştırıncaya kadar yönetmek için **gerekli ve kaçınılmaz** bir kosulu oluşturur ; ama bu, **gerçek bir komünist devrimi yönetmek** ve proletaryanın uluslararası merkezî öncüsünü oluşturmak için **yeterli değildir**.

1917-23 devrimci dalgasının en yüksek aşamasında proleter hareketin (uluslararası bir güç ve parti olarak oluşum içindeki bir hareket) asıl sınırı, – **dünyanın ve onun dönüştürülmesinin sosyal-demokrat anlayışının tamamen egemen olduğu**¹⁶ Bolşevikler'inki gibi bir örgütün, yalnızca Rusya'da değil ama bütün dünyada biçimsel proleter yönü tutmuş olması nedeniyle – **Sosyal-Demokrasi'nin temelleriyle genel bir kopuş bazında olmuş bir öncü üretememis olmasıdır**.

Bütün bunların sonuçları da şunlar oldu :

- ✓ Bolşevikler Rusya'da ulusal sermayenin yöneticileri, burjuva devletin idarecileri ve de proleter ve komünist mücadeleye karşı bütün baskıların kanlı seferleri oldular.
- ✓ Uluslararası alanda da Bolşevikler, daha kuruluşundan itibaren ulusal rus devletinin ihtiyaçlarının ve sermayenin çıkarları doğrultusunda çirpindikleri bir yapı (III. Enternasyonal) oluşturarak, proletaryanın dünya çapında bir güç olarak örgütlenmesi zorunluluğunu biçimsel yapısına kavuşturdular.. enternasyonalist bölüğülerin tasfiyesiyle somutlaşacak ve halk cepheleriyle, tek ülkede sosyalizmle, örgüt içi tasfiyeleriyle vs doruğuna ulaşacak olan bir eser.

¹⁵

Bu, en azından Ekim 1917'ye kadar, sadece Lenin bölümünün devrimci mağlûbiyetçilikle tutarlı kaldığı olgusundan ayrı düşünülemez.

¹⁶

Ayaklanmayı gerçekleştirmiş olan proletaryanın gerçek öncüsüne uygun olmayan tamamen çelişkili biçimsel bir örgütün (öngün hainlerini – Zinovyev ve Kamanev – büyük sefer sıfatıyla destekleyen ve çabucak iktidar için acımasız bir mücadelenin bireysel ve özel çıkarlar kazanına dönüşecek olan bir örgüt) biçimsel birliğini korumaya, sürdürmeye yarayan "yıkılmaz Parti" ve "Eski Bolşevikler" efsanesini simdilik bir kenara bırakıyoruz.

SOSYALIST GEÇİŞ EFSANESİ

YA DA

BOLSEVİKLERİN İKTİSADÎ ve TOPLUMSAL SİYASETİ

"Topluluk olarak para, karsisinde kendisinden üstün bir güç bulmaya tahammül edemez."

(Marx, "Grundrisse")

BÖLÜM I

Giris

Biz devrimciler, büyük toplumsal efsanelerin devasa gücünü hep küçümser ve en bayagi cinsinden birer efsane olan büyük dinlerin bugün hâlâ sahip oldukları etkiyle, prolataryayı köle olarak tutmadaki becerileri karsisinde sasirip kaliriz. Hakim ideolojinin egemen sinifin ideolojisi oldugunu ve eger proleter devrim zorunlu olarak bilinçli bir devrim olacaksa, bunun ne çogunlugun bilinci anlaminda (bütün halkçi-demokratların düşündüğü gibi) ne de baska çareleri olmadigi için yalnızca bu nedenle devrime katilacak olan genis yiginların bilinci anlaminda olmayacagini... hiç kuskusuz asla yeterince yinelemis olmayacagiz. Bu devrim, var olan praksisin dünya çapında bir parti olarak örgütlenmiş uluslararası proletaryanın tarihi yönetimini/yönelimini oluşturan enternasyonalist komünistlerin, devrimci militanların örgütü tarafından alasıgi edilmesi anlamında bilinçli bir devrim olacaktır.

"Sosyalist ülkeler"nin özellikle de "sosyalist Rusya"nin varlığı efsanesi disında baska hiçbir efsane, proletaryanın bölünmesiyle ve genel dünya çapındaki perspektiflerinin zayıflaması konusunda bu kadar belirleyici bir güce sahip olmadı.

Uluslararası burjuvazinin çıkarlarına özellikle yarayan bu efsane, Rusya'da olduğu kadar Batı'da da, bu ülkelerdeki kapitalist birikim bunalımı ve "sosyalist" denilen ülkelerdeki (asil olarak Polonya, Macaristan, Dogu Almanya ve Romanya'da) proletaryanın yeniden yüze çıkis girisimleri karsisinde etkisini göstermistir bugün. Bu proleterlerin Batı'dakiler türünden demokrasi talepleri içinde bölünmüş olarak kalmaları bu yüzdendir ; dünya proletaryasının geri kalan bölümünün, bu mücadelenin kendi mücadelesi oldugunu ve bu mücadelede aynı düşmana karsi aynı amaçların söz konusu oldugunu (20. yüzyilin başında bes kit'anin besinde olanlar gibi) görmelerini engelleyen de buydu.

Bu efsanenin gücü, Rusya'daki sermayeye özgü ve asil nedeni çogu zaman bürokrasiye, stalincilige, "diktatörlüğe" atfedilen çeliskilerin her seferinde daha siddetli açığa çıkmaları karsisinde daha iyi hazırlanmış, kuramlaştırılmış bakis açısında da kendini gösterir. Hatta soruları su biçimlerde koymaya kadar varilir : "Sosyalist dönüşüm süreci ne zaman felce

ugradi ? Nasıl olurda Rusya artık sosyalist olamaz ? Ne zamandan beri ? Sosyalizmin tasfiyesine götüren süreç hangi süreçtir ?"

Her hâl ve kârda kaba bir önyargıdan yola çıkan ve herkes tarafından bir dogma olarak kabul edilir su : belirli bir anda Rusya'da sosyalist dönüşüm süreci başlamış olmalıydı.

Bu metinde, bir dizi belirlemeleri (muzaffer proleter ayaklanma, sosyalizmin zaferi, ulusallastırmalar ve sosyalizm, devletçi sanayilesme ve sosyalizm, zorunlu kollektifleştirmeler ve sosyalizm vs.) hareket noktası olarak alan bakış açisini inceleyecek ve elestireceğiz. Bu türden belirlemeler, burjuva bir alanda, onların isyancı içeriklerini çıkartarak, sınıfsal dogalarını degistirerek proleteryanın mücadelelerini tekrar ele geçirmeye yararlar ; bu bakış açisi yalnızca komünist hareketin dünya çapındaki ve yaygınlaşmış yeniden yüze çikisiyle süpürülüp atılabilecektir.

"Rusya'da belirli bir anda sosyalist dönüşüm başlatıldı, ama daha sonra bu süreç tasfiye edildi" şeklindeki bayagi bir önyargiyi temel alan bütün bu soruları tartismak yerine, biz asil soruyu soracağız : 1917'den bugüne kadar **Rusya'da sosyalist dönüşüm başlatıldı mi ?**

Bu çalışmada (ve onu tamalayan "Sosyal-Demokrat Sosyalist Dönüşüm Kavramı" başlıklı metinde), klâsik yazarlara göre devrimci dönüşümün temelini oluşturanın altını çizmekle başlayacağız ; daha sonra Rusya'da bu dönüşümün gerçek imkânları ile bolşevik hükümet tarafından fiilen uygulanmış siyaset ve bu siyasetin sonuçlarının neler olduğunu göreceğiz... bize **bu soruyu olumsuz olarak cevaplama** olanagını veren de budur. **Devletin yönetimini** (Lenin), öne sürüp uyguladıkları siyasetin kapitalizmi geliştirmeye ve onun övgüsünü yapmaya yönelik olduğunu itiraf etmeye itmiş olan komünist solların gerçekleştirdikleri eleştirileri de göreceğiz çok kısa olarak. Leninistlerin görüşlerinin eleştirisi, bırakın **sosyalist dönüşümün olmadığını**, başlamadığını dahi değil yalnızca, üstelik bu sınıf hiçbir zaman toplumu yönetmemiş olduğu için **Rusya'da proletarya diktatörlüğünden söz etmenin anlamsızlığını** da açıkça ortaya koyma imkânını verecek bize : **sermaye Rusya'da diktatörlüğünü uygulamayı hiç durdurmadi** ve de bütün çaba ve isteklerine rağmen **Bolşevikler sermayenin en uygun görevlileri oldular.**

BÖLÜM II

Para ve Topluluk

Komünistlerin programını (art arda gelen tarihsel kesinlemelerin sonucu olan bir program), ücretli çalışmayı¹⁷, metâyi, parayı vs. ortadan kaldırmak ve metâ temeline dayanmayan sınıfsız, devletsiz, ulusların olmadığı bir toplum kurmak için, gerçek bir insanî topluluk için üretim araçlarının mülkiyetini ortadan kaldırmak amacıyla proleteryanın egemen sınıf sıfatıyla oluşması olarak çok kısa bir biçimde özetleyebiliriz.

¹⁷ Gerçekte özel mülk edinme (bireysel veya devlet tarafından) yoluyla üretici eğer yaşam araçlarından mahrum edilmemisse, emek gücünün satılması anlamsızdır, yani ücretli iş (emek) var olamaz ; buradan da birbirinden ayrılmaz olan su iki talep çıkar : "Özel mülkiyetin yok edilmesi" ve "Ücretli işin yok edilmesi".

Burada bu programi açindirmayacagiz, ama devlet yönetimi **faaliyetinin** yerini belirlemenin ve onun sosyo-ekonomik perspektiflerini anlamanin kaçınılmazligi ölçüsünde bu programa (Bolsevıklar'in programina karsit olan) basvuracagiz.

Ne var ki onu daha iyi kavramammiza yarayacak olan ekonominin devrimci elestirisinin merkezî görünümünden birinin altini çizmemelik de edemeyecegiz : **para, topluluk olarak para, bütün diger topluluklari dislar, reddeder, engeller.**

Para¹⁸, tipki birey veya metâ ya da devlet gibi, bir anlasmadan dogmaz, ama degisimin toplumsal bir ürünüdür. O bir tarihsel belirlemeler bütünlüğünden hareketle sermayeye dönüşümüne kadar olan gelisimi yoluyla ortaya çıkar, kendini gösterir.

Ürünler degisim degeri olarak toplumsal bakimdan belirlenmeye basladiklari andan ve metâ da kullanım degeriyle degisim degerinden olustugu andan itibiaren, degisim degeri, ürününkünden ayri bir degere sahip olmaya baslar...

*«Metâların kendilerinden ayrılmis ve bizzat kendisi onların yanında bir metâ olarak var olan degisim degeri, paradır. Degisim degeri olarak metânin tüm özellikleri, metâdan farklı bir nesne olarak ve onun dogal varolus biçiminden ayrılmis toplumsal bir varlik biçimi olarak parada görünür. [...] Özel metâların yanında paranin varligından dogan karisiklikleri ve çeliskileri paranin biçimini degistirerek ortadan kaldirmanin olanaksizligi gibi, (...) ürünlerin toplumsal biçimi degisim degeri oldugu sürece, bizzat **parayı kaldirmak da imkânsizdir.**» (K. Marx, "Grundrisse", cilt I, "Para Bölümü", alt baslik : "Paranın Dogusu ve Özü")*

Degisim degerini yok etmeksizin **toplumsal para iliskisini** tasfiye etmek tamamen anlasilmaz ve hayalcidir ; bütün metâ toplumu, "parasal" bir toplumdur. Metânin temellerini yok edecek olan bir süreç olmaksizin, parayı bir baska seyle ikame etmenin bütün çabalari, örneğin harcanmis emek karneleri gibi, ister istemez basarisizliga götürür.

Fizikî maddenin çok büyük ölçülerde degisebilme gibi bir özelligi de olsa, para özel isin yegâne toplumsal yogunlasmasi/özeklenmesi olarak, toplumsal emek olarak yani topluluk olarak tekrar ortaya çıkacaktır. Ve karsilikli olarak, toplumsal "para" iliskisinin hakimiyeti altındaki bütün toplum, bagrinda paranin üretilmis fizikî maddeleri yönettiği (son tahlilde dagitimi da) bir metâ toplumdur zorunlu olarak...

«Bizzat topluluk olarak para, karsisinda kendisinden üstün bir güç bulmaya tahammül edemez.» (K.Marx, a.g.e., "Para Bölümü"nın üçüncü ve son kısmi)

Paranın sermayeye dönüştürülmesiyle insanlar arasindaki bütün diger topluluk biçimlerinin dislanmasinin – yadsinmis olmaktan çok uzak – bu süreci, niceliksel ve niteliksel daha bir üst seviyede yeniden üretilmis olur. Gerçekte sermaye olarak para, yani içinde her şeyin **degerin gerçeklesmesi** sürecine bagli oldugu genel toplumsal bir iliski olarak ilkin paranin toplumsal bir belirlemesidir... ama yine de onu asan ve ayni zamanda bütün diger belirlemeleri kapsayan bir belirleme.

¹⁸ Revizyonizm Marx'in eseri konusunda, genel olarak paranin belirleyici önemini tasfiye etti ve onu baslangıçtaki özellikleriyle (ödeme, satın alma, dolasim araci) yani **basit bir araç** olarak kabul etti. Böylece onu gerçekten anlama sansini da yitirmis oldu :

1. Tüm diger özelliklerini de kapsayan birikim araci belirlemesi içinde bir amaç olarak ;
2. Diger bütün dogrudan üretim biçimlerini altalayan **bir toplumsal iliski ve bir topluluk** olarak.
- 3.

«Öyleyse birinci yaniyla ücretli emek ikincisiyle sermaye, gelişmiş değişim değerinin ve onun cisimleşmesi olarak paranın farklı biçimlerinden başka şeyler değildirler. Para aynı anda hem herkes için varolusun evrensel özü olduğu ölçüde gerçek bir topluluktur, hem de herkesin ortak bir ürünüdür. Ama daha önce gördüğümüz gibi, topluluk, paradaki salt bir soyutlama, birey için mutlak, tesadüfî bir nesne ve bireysel olarak aynı zamanda halis bir tatmin aracıdır.» (K. Marx, a.g.e., cilt I, "Para Bölümü"nin üçüncü ve son kısmı)

Sonuç olarak parayla birlikte düşünülen sosyalizm, saçma bir soyutlamadan başka bir şey olamaz... dissal ve raslantısal bir topluluk, **kurgusal bir topluluk**. Komünizmin kesinlenmesi olmaktan çok uzak, bu topluluk, tersine sermaye hakimiyeti altında toplumsallaştırmanın tipik bir olumsuzluğudur : paranın varlığı emeğin doğrudan toplumsal olmadığını, ama özel olduğunu ve "toplumsal" olmak için paraya (böylece toplumun yerini alan bu aracıya) ihtiyacı olduğunu kanıtlamaya devam eder. Para-sermayenin¹⁹ bu toplumsallaştırılması, bütün diğer toplumsallaştırmaları ortadan kaldırır, reddeder.

Üstelik değişim değerinin sermayeye dönüşmeye kadar gelişmesi, herhangi bir olasılık olmaktan çok uzak, tersine önüne geçilemez bir süreçtir ve metâda içerilir.

Marx'in dediği gibi :

«Değişim değerinin sermayeye dönüşmeye kadar gelişmemesini veya değişim değeri üreticisi emeğin ücretli emeğe dönüşmeye kadar gelişmemesini istemek, dindarca olduğu kadar aptalca da bir temennidir.» (K. Marx, a.g.e., cilt I, "Sermaye Bölümü"nde Proudhon ve Bastiat üzerine olan kısım)

Stalinciler, troçkistler ve diğer burjuva sosyalistler tarafından sıkça inkâr edilmiş bir olgunun burada altını çizmeye özellikle önem veriyoruz : Marx için olduğu gibi bizim için de, değişim değerinin hakimiyeti altındaki bütün toplumlar kapitalist bir toplumdur, tipki ücretli emeğe dayanan bütün toplumların da kapitalist bir toplum olmaları gibi.

Marx'tan aktarmalar yapmanın önemi burada ortaya çıkmayan bir sorundur, çünkü o gerçekte, sözde "sosyalist dönüşüm"ün bütün öncülleri için bu konuda gerçek bir otorite ve Bolşevikler'in asıl kuramsal başvuru kaynağı (duruma göre az ya da çok vakıf olunan) olacaktır. Kimi bölümlerini aktardığımız söz konusu kitabın Bolşevikler tarafından bilinmediği buna karşı ileri sürülebilir.²⁰ Sağladığı aydınlık, açıklık için ve ele aldığı konuları biresimleme gücü nedeniyle yine de bu eserden yararlandık. Örneğin bu konudaki çeşitli ve değişken katkılarında Bordiga'nın da yeterince gösterdiği gibi, bu tezler zaten Marx ve Engels'in eserlerinin hemen hemen her yerinde bulunabilirler. Ayrıca falan ya da filân bolşevik için anlaşılmaz, bulanık kalmış olan sosyalizmin metâ olmayan niteliğidir ; anlamadıkları değişim değeri, metâ, para, ücretli emek ve kapitalizm arasındaki bölünmez

¹⁹ Ürünlerinin toplumsallaştırılmasına ihtiyaç duyan bir toplum, üretimin doğrudan toplumsal olacak bir biçimde tasarlanmadığını, ama özel {devlet veya bireyler tarafından üreticilerin emek yani çalışma araç ve ürünlerinden yoksun edilmesi, kısaca bir sınıfa yani sömürücü sınıfa özel ; ç. n.} bir biçimde tasarlandığını ortaya çıkarır. Kelimenin tam anlamıyla iddia edebiliriz ki, gerçekten sosyalist bir toplumun hiçbir "toplumsallaştırma"ya ihtiyacı yoktur. Buna kosut olarak ne özel çalışmanın ne de yalıtılmış birey-yurttaşın mevcut olmadığı bir toplum, hiçbir aracıya ihtiyaç duymaz ve zaten herhangi bir aracı da yoktur bu durumda : bu, "demokratik sosyalizm"den veya "işçi demokrasi"sinden söz etmenin bütün saçmalığını görmenin bir başka yoludur.

²⁰ "Grundrisse" 1857-58'de yazıldı ve Moskova Marx-Engels-Lenin Enstitüsü tarafından ancak 1939'da yayımlandı.

birliktir ; ya degilse ne "Grundrisse" in Bolsevikler tarafından okunmamış olması ne de Marx ve Engels'in eserlerinin bütününde bu konudaki açıklık eksikliği olgusu değildir (bu tezler "Ekonomi Politigin Elestirisine Katkı" da, "Kapital" de, "Anti-Dühring" te tamamen sarıhtirler), ama daha ziyade uluslararası özellikle de rus Sosyal-Demokrasisine özgü önyargılardır ve onların ideolojisidir. Daha sonra bütün olacaklarda, Bolsevikler'in dünyanın sosyal-demokrat burjuva kavranısında biçimlenmiş olduklarını ve büyük çoğunluğunun Sosyal-Demokrasi'nin sefleri tarafından yapılan revizyonları, tahrifatları, yeniden tercümelemleri ve yorumları Marx ve Engels'in kuramları olarak kabul ettiklerini kesinlikle unutmamalıyız : uluslararası düzeyde Kautski ve Rusya'da da Georges Plekhanov tarafından yapılan marksizmi tanıtma yazıları sanki Marx ve Engels'in eserleriyle özdeşmiş gibi !

BÖLÜM III

Devrimin Zayıflıkları

Genellikle Rusya'daki sosyo-ekonomik dönüşüm imkânları üzerine olan bütün açıklamalar, bu ülkede var olan yoksulluğun ve "gelisme eksikliği" ya da kapitalizm-öncesi yapıların varlığı olgularının bir çözümlemesiyle başlar. Bu bakış açisini toptan reddediyoruz. Aslında çarlık Rusya'sında var olan yoksulluk, rus ulusal sermayesinin gelisme eksikliği sonucu değildi²¹ (kapitalist-olmayan denilen yapıların hiç değil), fakat tersine, – sefaleti üreterek ve emperyalist bir savaşa iterek (1914'te somutlaşacak olan) – dünya kapitalizminin çeliskili ve genellemiş gerçek gelişimi tarafından üretilmişti.

Üstelik genel olarak söylenenin tersine, dünya burjuvazisi tam da çarlık döneminde, bu ülkeyi dünyanın dördüncü büyük iktisadî gücü olarak sınıflamaya elveren çok yoğun ve çok önemli bir sanayiye sahipti Rusya'da. Ayrıca Petrograd ve Moskova gibi şehirlerdeki proleter yoğunlaşma, dünyadaki en önemli yoğunlaşmalardan biriydi. Hiç kuskusuz nüfusun en büyük bölümü kırlarda yaşıyordu... her şeyi "köylülük" üzerine odaklayan bütün betimleyici çözümlemelerin (anti-diyalektik, devrimci toplumsal proje ve perspektifleri enenmiş çözümlemeler) durmadan tekrar ettikleri gibi. Bu görüş, üretim koşullarıyla çalışma [emek] nesne ve araçlarının bütün mülkiyet biçimlerinden (bu ilişkiyi alalayarak gizleyen çok sayıdaki tüzel biçime rağmen, bu kesim tamamıyla ücretlilik üzerine temellenmiş olarak kalır) ayrılmışlıklarıyla nüfusun bu bölümünün proleterlerden oluştuğu olgusunun inkâr etmez yalnızca, ama aynı zamanda ulusal ve uluslararası sermayeye karşı olan bütün hareketi de (bütün hükümetlere karşı gelerek şehirleri ve kırları sarmış olan ve de sokaklarda, fabrikalarda, işyeri komitelerinde, Sovyetler'de ve orduda burjuva devletin dağılmasının asil gücünü oluşturan genel taleplere ilişkin bir hareket)²² çıkarıp atar, karalar.

²¹ Sermayenin gelişmesinin ülke ülke olduğunu ve her ülkenin aynı asamalardan geçmesi gerektiğini tasarlayan bu teori, asıl olarak Plekhanov'un kuramsal evlâtlarının teorisiydi.

Kapitalizm dünya pazarını **öngerektiren** bir sistemdir, {bu durumda} ulusal gelişme sorununu koymak bir anlamsızlıktır. Bu tezi tekrar bir sorun olarak koymuş ve kapitalizmin çeliskilerini dünya çapında oluş niteliğiyle açıklamış olanlar, yalnızca onlar, Sosyal-Demokrasi'nin ortodoksluğuna karşı Rusya'da proleter bir devrim olanagini destekleyebildiler.

²² **Proletarya** tam da budur, fakat fabrika işçilerinin sosyolojik bir toplama değildir ! Genel olarak fabrika işçileri, belirleyici önemlerine rağmen, sınıf olarak proletaryanın oluşumunda sadece bir azınlıktırlar.

Sınıf olarak proletaryanın – şehirlerde ve kırlarda ("köylülük" ve "sehirlilik"... burjuva agziyla bizzat yasamin kabaca inkâri !) canliliga götüren – bu genel tavrini yadsimak, İşçi ve Asker (üniforma giymeye zorlanan ve devrimci maglûbiyetçilik eyleminde proletaryanın belirleyici bir bölümünü olusturan bizzat su askerler, su kirdan gelmiş "köylüler") Sovyetleri'nin tarihini yadsimak ve sonuçta rus devrimini inkâr etmektir.

Öyleyse Rusya'daki devrimin sinirlarini köylülerin sayisiyla (ve nüfus içindeki görece önemleriyle), sermayenin gelisme eksikligiyle ve "feodalizm"le açıklamak, temel bir hatadır.²³ Gerçekte devrim girisimi, üretici güçlerin – bölge bölge, ülke ülke – bir gelismisiyle dogrusal olarak belirlenmedi hiçbir zaman ve iktisadî-toplumsal dönüşüm imkânları da "daha gelismis" ülkelerde (kamuoyunun, yani düşmanlarımızın terimleriyle konusursak) hiçbir durumda Rusya'dakinden daha büyük olmadılar.

Bu açıklama, bütün bu çalışma boyunca göreceğimiz gibi, sermaye ve burjuva devlet tarafından – kendini tamamen Bolseviker'in agzından dile getirerek, ifade ederek – **toplumsal devrime karsi, proletaryaya karsi bütün iktisadî siyasetini haklilamak** amaciyla kullanılmış genel bir bahane oldu. Iktidardaki Bolseviker'le önemli iktisadî ve toplumsal degisiklikleri gerçeklestirmek için devrimin çok **zayıf** olduğu ortaya çıkmışsa, bu asil olarak **iki neden** yüzündendir :

1. Bir tek ülkede metâ ilişkilerini yok etmenin genel imkânsizligi (yani "sosyalizm" ve "ülke" arasındaki toptan karsitlik) ve komünist devrim/kapitalist karsi-devrim çeliskisinde (diğer ülkelerde ve kit'alarda devrimin art arda gelen yenilgileri) uluslararası güçlerin kasilikli bagintilarinin elverissiz gelismisi.
2. Rusya'da Sosyal-Demokrasi ile her seviyede yetersiz kopuş gibi (bkz. "Sosyal-Demokrat Sosyalizme Geçiş Kavramı" başlıklı makale), proletaryanın ve uluslararası yönetiminin programal ve örgütsel zayıflıkları.

Bu iki görünüşün birbirlerinden ayrılmaz oluşlarının, birbirlerini kosullandirmiş olduklarının altını çizmek gerekir. Uluslararası bir parti olarak proletaryanın örgütsel zayıflığı (onlarca yıllık sosyal-demokrat karsi-devrimin ürünü), genel örgütsel dagilisini, ülke ülke yenilgilerini ve Rusya'da kapitalist karsi-devrim lehine bir siyasetin uygulanmasını belirledi.

Nesnel ve öznel unsurlar arasında sıkça yapılan metafizik bölünme, karmaşık bir bütünü dinamik ilişkilerini yalnızca daha da anlaşılmaz kılar : güçler arasındaki **nesnel** karsilikli baginti, birbirlerine karsi olan güçlerin yani **öznel** unsurların bilinç ve yapılarını kendi içinde toplar ve ona bağlıdır. Bu yöntem biliminin [metodoloji] abecesidir ; söz konusu olan kaba materyalistlerin yaptığı gibi **nesnel** dünyayı "olduğu haliyle" seyretmek değil, ama **öznel, devrimci** ve karsi-devrimci insansal bir uygulama olarak nesnel güçler arasındaki tüm bagintiyi anlamaktır, kavramaktır.²⁴

²³ Sermayenin sosyo-politik veçhelerinin, özellikle de "demokratik" yanının gelisme eksikligi üzerine temellenmiş bu hatalı açıklamanın bir başka degiskesi daha vardır. Sermayenin parlamenter cumhuriyetçi biçimi ile demokrasi arasındaki karışıklığın da ötesinde, Sosyal-Demokrasi takipçilerinin tipik bir örneğidir bu kavram : "Demokrasi ne kadar çoksa, sosyalizme o kadar çok yakınız demektir". Bütün çalışmalarımızda bu bakış açisini eleştiriyoruz.

²⁴ «Feuerbach'inki de dahil olmak üzere bütün geçmiş materyalizmin esas kusuru, nesnenin, gerçekliğin, duyuşal dünyanın öznel bir biçimde somut insan faaliyetini, eylemi olarak değil, ama yalnızca nesne veya sezgi biçiminde düşünülmesi olmalarıdır...» (K. Marx, "Feuerbach Üzerine Tezler", Tez I, a.ç. Marx)

«İnsan faaliyetinin ve kosulların degisimlerinin çakismasi, yalnızca devrimci eylem olarak düşünülebilir ve ussal bir biçimde anlaşılabılır.» (a.g.e., Tez III, a.ç. Marx)

Rusya'da karsi-devrim ve kapitalizmin gelismesi üzerine olan bütün çalismamiz ve özel olarak bu ülke üzerine olan özel kısa açindirmamiz, hareket noktası olarak bütün söz konusu dönemin **uluslararası ve bütünlüklü** görünüsü üzerine temellenir. Ne devrim ne karsi-devrim "rus" degildir ve de çeşitli güçlerin uluslararası boyuttaki karsilikli etkileşimlerinin bütünlüklü bir anlayisi olmaksizin anlaşılamazlar. Bu yaklaşım bütün incelememizde ve kuramsal açindirmalarımızda yer alır ve – her ne kadar izleyen bölümde dünya çapındaki çeliskilerin Rusya'daki somutlaşması üzerinde yoğunlaşacaksa da – okuyucu bu yaklaşımı hiçbir durumda gözden irak tutmamalıdır.

Oysa Rusya'da proletaryanın **nesnel** zayıflığının kendini nasıl ifade ettiğini ve nasıl gerçekleştirdiğini incelemek, "devrim"i yönettiğini iddia etmiş ama aslında kapitalist karsi-devrimin yeniden örgütlenmesini yönetmiş olanların (Bolşevik Parti) insanî, iradî uygulamalarını, öznel pratiklerini eleştirme anlamına gelir.

Uluslararası Sosyal-Demokrasi'nin ve Bolşevikler'in de bir bölünüşünü oluşturduğu Rusya'daki Sosyal-Demokrasi'nin genel anlayışını sergilemiş olduğumuz önceki metin, bu konuda temeldir. Bu metinde de bu anlayışın [kavramın] sonuçları incelenir... Bolşevikler'in sosyalizme geçiş görüşleriyle uyum içindeki iktisadî ve toplumsal siyaseti uygulama girişimlerini ele alır.

Lenin'in su pek ünlü sloganı bu sosyal-demokrat görüşü tam olarak özetler ; üstelik bu slogan iktisadî politika ve bütün toplum için bir kılavuz haline gelecektir ayrıca :

«Komünizm, Sovyetler'in iktidarı artı bütün ülkenin elektrikleştirilmesidir.» !!! ²⁵

BÖLÜM IV

İktidardaki Bolşeviklerin İktisadî ve Toplumsal Siyasetleri : Genel Yönelim

Proletarya sermaye ve savaşa karşı mücadele etmedi ; bütün sözde değişiklikleri her seferinde daha mücadelecı ve şiddetli bir biçimde reddetmedi ; ve bunu en köktenci partiyi (bolşevik) iktidara yükseltinceye kadar sürdürdü. Ne var ki yöneliminin (tamam kelimenin tarihsel anlamında toplumsal projesindeki yönelimi) sağlamlaştırılması sokaklardaki, cephedeki, kırlardaki vb. özerkliğe, bu artan mücadeleciliğe eşlik etmedi... her ne kadar şiddet, ordunun dağıtılması, devrimci yıldırganlık, ayaklanmayı hazırlama ortak faaliyet sorunlarında önemli ilerlemeler olursa da. Buna rağmen toplumsal talepler tamamen aynı kaldılar : "ekmek", "barış", "toprak".

Bir toplumu kendi gerçek sınıf çıkarlarına göre yönetmekte yetenekli olmaksızın, kendini o toplumun yönetimi olarak kabul ettirmeye, proletaryayı böylesi acınacak bir duruma götürmüş olan olgu ... devrimci diktatörlüğün, devrimci şiddetin gerekliliği savi eşliğinde karşı-devrimci belirleyici bir ağırlığa sahip olmuş olan devrimci toplumsal projenin (sermayenin ve ücretli emeğin ortadan kaldırılmasının) bu bilisizliğidir.

²⁵

Bu leninist ilke, bugün hâlâ alımsız genel devlet öğretisinin özünü oluşturur. Komünist toplumu kurma temel görevlerin tanımında, SBKP'nin programı, Parti'nin Lenin'in dâhiyane formülüyle yönlendirildiğini söyler : "Komünizm, Sovyetler iktidarı artı bütün ülkenin elektrikleştirilmesidir." (SSCB Komünist Partisi XXII. Konre belgeleri)

Bolşevik Parti bu çelişkinin yoğunlaştığı bir buluşma noktası oldu. Aynı anda hem bu çelişkinin kutupları onun içinde daha açık ve daha siddetli bir biçimde bölünmüşlerdi, hem de bu Bolşevik Parti, söz konusu çelişkinin kapitalist karşı-devrim lehine çözümünün asil görevlisi oldu. Bu partinin yürütmüş olduğu siyaset gibi, Bolşevikler'in tavırlarının önemi de iste buradan gelir.

Rus proletaryasının ve çelişkilerinin görevlisi ve tercümanı sıfatıyla Bolşevik Parti, pek çok kuskusu ve kararsızlıktan sonra²⁶, sonunda bir ayaklanmayla toplumun yönetimini üstlendi.

Güçlü yanlarıyla zayıflıklarıyla bu parti, diktatörlüğün gerekliliğini açıklamak ve onu üstlenmekte doğrudan doğruya yetenekli olacak, ama toplumun devrimci projesine doğru devrimci sloganlarla proletaryayı yönetmekte yetersiz olduğunu ortaya koyacaktır. Tam tersine, Bolşevikler "devrimci program" düzeyinde bir burjuva demokratik önlemler paketi (barış, ekmek, toprak, ordunun demokratikleştirilmesi, işçi kontrolü vs.) uygulamakla yetinecekler... işçilerin istediği²⁷ ve özellikle **Sovyetler**²⁸ aracılığıyla talep ettikleri önlemler.

Genel olarak bolşevik iktidarın birinci evresi çok yetersiz incelenmiştir ; "sosyalizme geçiş" efsanesini koruyan, sürdüren de budur. Bu çalışmamızda özetlediğimiz gibi, aslında uluslararası güçlerin aralarındaki bağıntıyı, üretim ilişkilerinin evrimini, ideolojiyi, Bolşevikler tarafından alınmış ilk tedbirleri ve niyetlerini gerçekten göz önüne alırsak, doğrudan 1917 "devrimi"yle başlayan **sosyalist iktisadî dönüşüm tezi çöker**. Diğer yandan bütün büyük sorunlar, kararlar, karşıtlıklar daha bu ilk yıllarda belirlenmiş olacakları ve **çelişkilerin daha sonraki gelişimi elan var olan bir durumun gelişmesinden başka bir şey olmadığı için, bu dönemin incelenmesi belirleyici bir öneme sahiptir**.

Öyleyse Bolşevikler tarafından fiilen savunulan ve uygulanan siyasetin ne olduğunu görelim... Askerî durumun gözden geçirilmesinden sonra Bolşevikler, anlayışlarına ve işçilerin çoğunluğunun istegine uygun olarak hükümeti kurma plânlarını açıkladılar. Bolşeviklerin öne sürmeye çalışacakları program ("halkın uğrunda mücadele ettiği" ve Bolşevikler'in de onu uygulamayı üstlendikleri program), Lenin'in resmen açıkladığı geçici hükümetin görevden alınmasının ve "devlet iktidarı, Petrograd işçi ve asker Sovyeti örgütünün yani Petrograd proletaryası ile garnizonunun basında bulunan Askerî Devrimci

²⁶ Unutmayalım ki, Bolşevik Parti hiç de açık seçik bir ayaklanma politikası yürütmedi ve devrimin başka ülkelerde gerçekleşmesinden önce sırf proleter bir iktidar alternatifini asla düşünmedi. 1917 Eylülünde bizzat Lenin, sözde işçi partileriyle (Mensevikler, Sosyalist-Devrimciler) uzlaşma amaçlı "barışçı bir çıkış" üzerine bir yığın düşünüyordu. Sonuçta ayaklanmanın, Eski Bolşevikler'in, eski yapının muhalefetiyle ve nispeten yeni bir yapıyla gerçekleştirilmiş olduğunu da unutmamalıyız.

Bu utkulu ayaklanmadan sonra bile, Bolşevik Parti'nin ve yönetiminin önemli bir bölümünün hâlâ ayaklanmaya karşı olduklarını ve geriye dönerek "bütün işçi partileri"nin katılacağı bir hükümet kurmayı önerdiklerini de unutmamalıyız.

²⁷ Ya da daha iyisi "halk". Gerçekte Sovyetler, burjuvaziye karşı mücadelenin, birliğin, yaşamın bir kutbu olarak proletarya örgütleriydiler sadece. Bu gerçeklik, Sovyetleri oluşturan unsurların yalnızca azınlık bir bölümünü içerir, üstelik kısa bir süre için ; Ekim'den önce olduğu gibi sonra da, hükümet danışmanlığı görevini yaptıklarında, bunalımdan çıkışın yollarını aradılar ; çalışmayı denetlemeyle, emekçileri sınırlama ve yönetme organlarına dönüştüklerinde, sayelerinde sermayenin politikasını sürdürdüğü ve belirli bir uyumu koruduğu halkın içinden gelen gerçek devlet konseylerini oluşturmalarıdır. Bunun içindir ki, gelişimi – pek çok durumda aynı üyelere ve karşılıklı uyusan projelere sahip olan – sendikaların gelişimiyle kusutluk ve siki ilişkiler içinde oldu. Sovyetler'in gelecekteki rollerini oynamaya daha o zamandan hazırlanıyor olmaları ve Küba'daki CDR'lerin veya "sosyalist" bir devletin halki hareketi geçirmedeki herhangi bir sistemin (Çin'de "Komünler", Peru'da "Sinamos"lar vs.) öncellerini oluşturmaları bu anlamdadır.

²⁸ Sovyetleri devrimci ve Bolşevikler'i de dalavereci olarak düşünmek geri zekâlılıktır. Aslında Bolşevikler Sovyetlerin çoğunluğunun istediği siyasetleri uyguladıklarından, – Rusya'daki komünist solun (asıl olarak bolşevik bir sol) girişimlerinin ve sınırlı tecrübelerinin dışında – tüm "alternatif" öneriler de kapitalizme götürüyordu.

Komite'nin ellerine geçmiştir" ("Rusya Yurttaşlarına" başlıklı resmî bildiri) kararında bulur özetini.

Lenin ve Bolşevikler'e göre bu program, "... acil bir demokratik barış teklifi, toprak sahiplerinin mülkiyet haklarının ilgası, üretimin işçisel denetimi, bir sovyet hükümetinin kurulması" dir. ("Rusya Yurttaşlarına")

Utkulu ayaklanmanın hemen ertesinde²⁹ bu, sermayeye ve savaşa karşı olan proletarya mücadelesini saçma bir karikatüre indirgeyerek, demokrasiyi yeniden örgütlenme tedbirler paketini onun önüne bir amaç olarak koyarak, söz konusu mücadelenin tasfiye edilmesiyle aynı şeydir. Sosyalist mücadeleden, devrimden tek bir kelime yok, ne de proletaryadan, fakat **halkın** (proletaryayı gömmek için bütün burjuvazinin dilinin ucunda olan, söylemeye can attığı tarihin su bilinen "özne"si halk) sahiplenmesi gereken hafiften utangaç reformcu bir programın onaylanması. Doğrusu bu da Lenin'in bu zafer bildirgesinde **uluslararası proletaryaya** değil de, tam da "**Rusya Yurttaşlarına**" hitap etmiş olmasıyla tamamen uygundur (hareketin enternasyonalist ve devrimci karakterinin inkârıdır bu ; halkçı, demokrat ve ulusalcı bayrağın dayatılmasıdır).

Aynı gün bu program Lenin tarafından "Rusya Asker ve Delegeler Sovyetleri'nin İkinci Kongresi"ne açıklandı³⁰ :

«Sovyetler iktidari,

- 1) *bütün halklara acil ve demokratik barışla, bütün cephelerde derhel bir silâh bırakılması önerecek ;*
- 2) *toprak sahiplerinin, esrafin ve manastırların topraklarının tazminatsız olarak köylü komitelerine devredilmesini güvencesi altına alacaktır ;*
- 3) *ordunun tamamen demokratikleştirilmesini gerçekleştirerek asker haklarını savunacaktır ;*
- 4) *üretimin işçiler tarafından denetimini düzenleyecektir ;*
- 5) *belirlenecek bir sürede Kurucu Meclis'in toplanmasını garanti edecektir ;*
- 6) *şehirlerin ekmek ihtiyacını ve kırların temel ihtiyaç kalemlerini sağlamakla ilgilenecektir ;*
- 7) *Rusya'da yaşayan bütün uluslara gerçekten kendi kaderlerini belirleme haklarının güvencelerini verecektir.»* (Lenin, "İşçiler, Askerler ve Köylülere", Sovyetler'in II. Kongresi)

BÖLÜM V

²⁹

25 Ekim 1917 sabahı saat 10'da. Aslında ayaklanma bir önceki gün ve gece boyunca gerçekleşmişti, ama iktidarın Sovyet Devrimci Askerî Komitesi tarafından alınmış olduğunu öğrenmesi için Lenin'in yeterli bilgiye sahip olabilmesi ancak bu 25 Ekim sabahı mümkün olabildi.

³⁰

İzleyen çözümlemeyi kolaylaştırdığı için numaralar tarafımızdan eklendi.

Bolsevikler'in İktisadî ve Toplumsal Siyasetleri : Anlami, Uygulaması ve Tarihsel Proje

Uygulanmasına ilişkin en iyi tahminlerle bile bu programın **rus toplumunun kapitalist niteliğini** kesinlikle tehlikeye sokmadığı gün gibi ortadadır.

Rusya'daki sosyalist dönüşümle ilgili bütün efsaneler, ya Bolsevikler'in uyguladıkları politikanın eksiksiz cahilliklerinden ya da yukarıda sıralanmış tedbirlerden herbirinin anlamının ve tarihsel gerçeklenişlerinin sistemli bir biçimde gizlenmelerinden kaynaklanır. Uygulamadaki sonuçları gibi bu önlemlerin niteliklerinin çözümlenmesinin önemi de buradadır. Artık onları birer birer ele alabiliriz...

1) "Acil ve Demokratik Barış"

"*Acil ve demokratik barış*", burjuva programı kabul etmek ve emperyalist savaşa karşı uluslararası bir "iç" savaş yani devrimci mağlûbiyetçilik yönergesinden, dünya proletaryasının uğrunda mücadele ettiği her yerde ve Rusya'da da uluslararası devrimci öncünün onunla özdeşleştiği bir yönergeden vazgeçmek demektir.

Gerçekte bu, savaşların uluslar arasındaki ilişkiler temelinde yok edilebileceği yanılığını – bilerek veya bilmeyerek –sürdürüp gitmekti. Bu siyaset, Bolsevikler tarafından temsil edilen Rusya'daki devletle alman generalleri tarafından temsil edilen Almanya'daki devlet arasındaki³¹ görüşmeler sayesinde hemen uygulandı ve Brest-Litovsk barış anlaşmasıyla somutlandı (Subat 1918). Aslında burjuva sosyalist, pasifist, ulusal savunmacı bir süreklilikte yer alan ama enternasyonalist devrimci olmayan bu anlaşma, uluslararası proletarya mücadelesine ve onun çıkarlarına (özellikle Rusya ve Almanya'da) karşı yürütülmüş olan uzun bir dizinin, bir dizi politikanın ilki olacaktır. Bu ülkelerde yeniden üretilmekte olan sermaye, ticarî, malî ve askerî ilişkileri güçlendirecektir. Pek çok sallantı ve tereddütten sonra bu aynı demokratik barış siyaseti, yani emperyalistler arasındaki güç ilişkileri ile askerî bakımdan daha da güçlenmeyi sağlayan tamamlayıcı ilişkiler, kapitalist savaşın **basında** [II. Dünya Savaşı, 1939] Stalin tarafından yönetilen rus devletini, Hitler tarafından yönetilen alman devletiyle aynı yanda yer almaya yöneltecektir.

2) "Toprak Sahiplerinin, Esrafın ve Manastırların Topraklarının Tazminatsız Köylü Komitelerine Devredilmesi"

³¹ 1918 ocagında olduğu gibi 1917'nin kasım ve aralık ayları boyunca, müttefiklerle olan askerî-siyasî yakınlaşma girişimlerinin sözünü bile etmiş değiliz. Gerçekte ayaklanmanın ilk aylarında Troçki ve Lenin, Jaques Sadoul'un (Fransız Askerî Heyeti'nden) aracılığıyla, rus ordusunun yeniden örgütlenmesinde müttefiklerin yardımlarını elde edebilmek amacıyla müttefik heyetlere pek çok çağrı yaptılar (yani bu heyetler aracılığıyla burjuvaziye, hükümetlere ve Fransa, İngiltere, Birleşik Devletler vs. generallerine yapılmış bir çağrı). Müttefik devletlerin burjuvalarının yaygın güvensizliği – ve Bolsevikler ile diğer emperyalist bloğu temsilen alman generalleri arasındaki ilerlemiş görüşmeler – yüzünden, Bolsevikler'in müttefik güçlerle kurmak istedikleri askerî işbirliği, Dis İşleri Halk Komiseri (Troçki) ve Fransa Büyükelçisi (Naouels) arasında bu amaçla yapılan "samimi görüşme"ye (5 Aralık 1917) ve Büyükelçi'nin "*Almanya'ya karşı direnisinizde Fransa'nın askerî ve malî desteğine güvenebilirsiniz*"e rağmen gerçekleşmedi.

"*Toprakların kamulastırılması ve köylü komitelerine devredilmesi*", olgusal bir durumun yasallastırılmasına ve yönlendirilmesine tekabül ediyordu : toprak isgalleri ve kamulastırmaları, son aylardaki devrimci eylem ve çalkantıların gündemini oluşturmuyordu zaten. 1917-18 kisi boyunca eski "zengin köylüler"³² topraklarının bir bölümü gibi devletin, kilisenin ve toprak sahiplerinin topraklarının büyük bölümünün kamulastırılması, kent Sovyetleri'nin etkin desteği ile hızlandı. Ama nesnel olarak kapitalizmin bütün biçimlerine karşı gelişmiş olan bir mücadeleyi yani bütün sömürüye – bu sömürünün sayelerinde gerçekleştiği doğrudan biçimler (resmî ücretlilik veya küçük mülkiyet kiligindeki ücretlilik) ne olursa olsun – karşı ve üretim araçlarının yeniden sahiplenilmesi için olan bir mücadeleyi toplumsal devrime fiilen yöneltmek yerine, Bolşevikler onu "toprak köylünün" gibisinden eski bir sloganlarına yönelttiler (bu, bütün halkçı partilerin ortak yanidir) ; bu da, gerçekte küçük-burjuva mülkiyetini ve genel olarak sermayenin kargasalı [anarsik] gelişimini desteklemiştir. Eskiden olduğu gibi bu türden tedbirleri – barisi (baska bir çözümün olmayışıyla haklı gösterilmiş bir baris) ilgilendiren bir önlemden, "işçi-köylü" ittifaki taktiginde "demokratik küçük-burjuvaziye verilmiş bir taviz" olarak haklı gösterilmemesi eğer –, "sosyalist" olarak nitelemeye hiç kimse cür'et edemezdi... Bolşevikler'in de içinde yer aldığı marksizmin abecesini bilenler daha da az. Lenin'in ustası Georges Plekhanov'un kurucusu olduğu "Emegin Kurtuluşu" grubu döneminden bu yana Sosyal-Demokrasi, kapitalizmin sürdürdüğü gelişmeyi ortaya çıkartarak eski kırsal topluluğu [Mir] tekrar yasatma kuruntusunu ve küçük toprak mülkiyetini gerici ve hayalci olarak eleştiriyordu hep : "...metâ üretiminin bütün çeliskilerini kırlara tasıyarak, köylü sinifi iki büyük karsit kampta (bir sömürücüler azınlığıyla bir emekçiler çoğunluğu) daha da hızlı sönüp gidecektir." (G. Plekhanov, "Aramizdaki İhtilâflar")

Resmî veya sözümona resmî ("SSCB'de Sınıf Mücadeleleri"ndeki Bettelheim gibi örneğin) tarih yazımı, – aynı süreç boyunca güçlenecek olan – kocamis kırsal topluluk (Mir) tarafından tasınmış olan kamulastırma sürecini destekleyecektir. Bu görüş, emegin [çalışmanın] örgütlenmesinin doğrudan farklı biçimleriyle önceden var olan biçimleri arasında tuhaf bir karışım yaratmakla kalmaz yalnızca³³, üstelik sermaye/proletarya çeliskisini de bilmemezlikten gelmeye iter açıkça ; benimsenen çözüm ("demokratik tarımsal devrim"), yoğun kamulastırmaları sermayenin gelişme süreciyle tamamen bağdasan bir çözüme (küçük ticarî mülkiyet) doğru saptırır. Bu yolla "topraginin" tüzel sahibi olması için tarım proletaryasına "ödün" vermek, ve böylece – bütün halkçı ve köylücü ideolojilerle uzlaşmayı arayarak ve bu sayede halkçı partilerin kitlesini ele geçirmeye çalışarak – "kendi" kırsal topluluğunun, yitirilmiş topluluğun (Mir) yeniden oluşturulmasına dönüşün **gerici**

³² Ne kamulastırılmış toprakların yüzdesi üzerine ne de bu kamulastırmaların 25 Ekim 1917'nin öncesi ve sonrasındaki oranlarına ilişkin güvenilir rakamlar yok. Bildiğimiz kadarıyla yalnızca toprak sahiplerinin tüm topraklar içindeki payı % 40'tan fazla olduğundan, söz konusu olan toprakların yarısından fazlasının kamulastırılmış olmasıydı. Bütün burjuva katmanlar arasında birinci safhada en az hücumu maruz kalmış olanlar "zengin köylüler"di, kulaklardı. Dönemin ideolojik terminolojisi (yani "köylüler" terimi) bile, diğer kapitalistlere nazaran onları kayırıyor, koruyordu.

³³ Bir yanda her ailenin bir paça toprağın, gerekli edavatın, bir evin sahibi olduğu ve ortak topraklarda topluluğun ihtiyaçlarının üretimi için bir araya geldikleri ve de topluluğa ve aileye yönelik bir işlevi olan Artel ; diğer yanda ailelere ait toprak parçalarının olmadığı, ama her şeyin ("sabit sermaye ve evler" in bile) kolektif olarak yönetildiği Mir vardı.

Mir'in sovhozlara (büyük devlet çiftlikleri) yol açmış olması gerektiğinden, Artel'in de kolhozların (koperatifler) kaynağı olduğundan hareketle Rusya'da kesin bir tarihsel devamlılığı gösterdiğini iddia ederek Bordiga, bu ayırım üzerinde ısrar etti (A. Bordiga, "Bugünkü Rusya'nın Toplumsal ve İktisadi Yapısı"). Daha kolektif çalışmayla daha ailevi çalışma arasındaki karsitlik, gösterilebilecek tek "devamlılık" olduğu için, bu bize açıkça abartılmış geliyor. Rusya'da böyleleri gerçek bir devamlılık yoktur.

Sovhozlar geliştiği zaman kolhozlar lehine olan su ünlü kolektifləştirmesinde Stalin'in koperatifçilik doktrininin (Artel ideolojisini) kullandığı doğrusa, bu zatan Mir'den hiçbir şey kalmadığı içindir ; ayrıca kolhozlar, kapitalist tarımın merkezileşmesinin uluslararası ve genel eğilimine uygundur (yasal mülkiyetin devletin eline geçmesi olgusu burada hiçbir şeyi degistirmez) ve ücretliliğin daha örtük biçimlerinden daha açık ve uransal biçimlerine (gerçek tarımsal fabrikalar) geçişe tâbi idiler.

kuruntusunu sürdürmekti bu. Baska türlü olamayacağı için Mir'in yeniden oluşturulması hiçbir zaman gerçekleşmedi ve işçiler "fabrikalarının" yeniden sahibi olmalarıyla devrimi birbirlerine karıştırdıklarında da aynı olur : sermaye, proletaryanın devrimci içgücüsünü, canlılığını felç edebildi ve, nihayet topraklarını sahibi oldukları (Bettelheim tarafından aktarılan sovyet sayılamalarına göre 1919'da toprakların % 96,8'i "bireysel olarak", % 0,5'i tarım kooperatifleri tarafından, % 2,7'si de devlet çiftliklerince işleniyordu) zehabına kapılan tarım işçilerinin bu kuruntusu temelinde proletaryayı yeniden örgütleyebildi. "Kollektif bir tarım değil ama tam da 'bireysel' ve sonuç olarak her üreticinin kendi ürünüyle istediğini yapabildiği (ürünlerini **satabilir** ve özgürce **biriktirebilir**) bir tarımı sağlayan, güvence altına alan toprakların yeniden dağıtımının siyasî bir örgütü" ("SSCB'de Sınıf Mücadeleleri", 1917-1923) olmasının dışında, kollektif bir üretim birimi sıfatıyla Mir'den hiçbir şey kalmadığını bizzat Bettelheim'in kendisi de açıkça kabul eder. Dahası Mir metâ toplumunun, ücretli emeğin ve sermayenin yeniden örgütlenmesinin temelinden başka bir şey olamazdı, fakat kapitalist üretim birimleri ile bu eski kırsal topluluğu birbirine karıştırmaktan doğan bütün anlaşılmazlık, karışıklık (toplumsal düzlemde gerçekten var olmuş ve çok zararlı etkilere yol açmış olan bir anlaşılmazlık) yalnızca karşı-devrime yarayabilir.

Duruma kısaca bir göz atarsak... Toprak mülkiyetini küçük özel üretime yönelten bu kamulaştırma tedbirlerinin ne kadar felâketli oldukları ortaya çıktı. 1918 yazında artık tarımsal üretimin artisından değil ama yıkıcı gerilemesinden, şehirlerdeki yaygın kıtlıktan vs. söz ediliyordu. Enflasyon yaygılasır ; şehirler hiçbir şey satın almaya yaramayan kâğıt paraların istilâsına uğrar. Tarım kapitalistleri vurgunculuga baslarlar ; ellerindeki hububatı satmakta hiçbir çıkarları yoktur (lâkin vergilerini adına para denilen değersiz kâğıt parçalarıyla öderler), bu nedenle hububat istiflerini arttırarak asiri kazançlar elde etmeyi yeglerler. Diğer taraftan 1917 sonunda çıkartılan kararnamelerle "tasarruf sahip"liğinden bir paça toprağın "mülk sahipleri"ne dönüşmüş olan proleterler – tam da bu "mülkiyetçilik" kuruntusu döneminde – kendilerini açlıktan ölmekte olan şehirli işçilerle pek de dayanışma içinde hissetmiyorlardı doğrusu ; ayrıca "mülk"lerinin boyutları pek küçük olduğundan, ürünlerinin miktarı da pazarlamak için yetersizdi. Sermayeyi korumas olan toplumsal döşegi sağlamlaştıran ve üretimin önemli bir bölümünü geri çeken küçük mülkiyet artisinin (geçici bir süre içinde ama belirleyici bir dönem oldu) çabucak yeni bir enflasyon hizlandırıcısına dönüşmesi demekti bu. "Nisan Tezleri"nde Lenin'in savundugunu ("tarım işçileri ve yoksul köylüler"e dayanılması) yeniden ileri süren Bolşevikler'in sınıf örgütleri oluşturma ve hububata el koyma çağrıları bu koşullarda oldu. Bolşevikler böylece orta tabakaların (her ne kadar uygulamada bu tabakalar proletaryadan farklı iktisadî ve toplumsal perspektiflere sahip olmamışlarsa da, yitmiş kırsal topluluğun ve küçük toprak parçalarının kuruntusundan yola çıkarak proletaryaya karşıydılar yine de) yaşam seviyelerinin yükselmesi sayesinde uzlaşma temelindeki ³⁴ kapitalist zafere yol açan bir siyasetten, kırsal burjuvaziye karşı proleter bir mücadele için umutsuz bir çağrıya geçiyorlardı. Lenin'e göre "yoksul köylü komiteleri"nin oluşumu, devrimin burjuva sınırlarının geçilmesi ve "kırsal burjuva" bir devrimden "tam anlamıyla sosyalist bir yapı kurma"ya geçiş demekti. ³⁵ Savaş ve yoksulluk yüzünden bitkin düşmüş, eskisinden daha fazla bölünmüş ("yeni mülk sahipleri" eski bölünmelere eklendi) tarım proletaryası, bu çağrıya olumlu cevap vermedi ve Bolşevikler'in denemesi de bugdaya el koymaya, merkezî olarak yönetilen gıda maddelerinin teminine, ikmaline indirgendi... sermayeye karşı proleter mücadeleyi geliştirmekten çok uzak, kır sakinleriyle kent sakinleri

³⁴ Uzlaşma asla yansız değildir, ama kapitalist hakimiyetin yeniden örgütlenmesinin belirleyici bir parçasıdır.

³⁵ Bu konuda "Proletarya Devrimi ve Dönek Kautski" ile Rusya Komünleri ve Yoksul Köylüler Komiteleri Tarımsal Subeleri birinci konferansında Lenin'in yaptığı konuşmaya bakmak gerekir.

arasındaki karsitliğin gelişmesini desteklemiş olan da buydu (bu kamulastirmaların görevlileri proleterler ve onların Sovyetleri değildi, ama merkezî devlet ve kentsel proletaryaydı). Genel olarak sermaye ve özel olarak mülk sahibi "kulaklar", bu durumdan yararlananlar oldular ; ve daha çok bu sonuncular (baska karsi-devrimci güçlerle birleşmiş olan), "köylüler" in mülkiyetinin ve kırlardaki emegin savunuculariymiş gibi göründüler.

Daha genel bir ifadeyle bu politika (az önce betimlediğimiz tarimin en zayıf noktası), "savaş komünizmi" adı altında tanıtıldı ve de Bolşeviklerin yeni ve kesin bir başarısızlıkları olarak somutlandı. Ayrıca onlar da bunu teslim ettiler ve kararsızlıklarının [salınımlarının] diğer ucunda yani NEP (Yeni Ekonomik Politika) adı altında bilinen serbest ticaretin ve tarımda kişisel özel mülkiyetin açıkça savunulmasından yana oldular.

Daha ilerde NEP'e ve "savaş komünizmi" gibi siyasetlerin komünist olmayan niteliklerine tekrar döneceğiz. Şimdi önemli olan, 1917'den **bugüne kadar** Rusya'nın **tüm tarım politikasının** daha ilk saatlerden itibaren var olan siyasî kararsızlığın ürünü olduğunu anlamaktır ; bu siyaset bireysel özel mülkiyetin (içerdiği bütün karar verme özerkliğiyle birlikte) desteklenmesinden, üretim birimlerinin tüm kararlarına karşı devletin kararlarının dayatılmasına ve bu siyasetten de kişisel özel mülkiyetin açıkça yeni bir kabulü ile ticaretin savunusuna geçer. Bu politika stalinci dönemde ve sonrasında da (özel burjuva birikimin genel bir övgüsü olan "**zenginlesiniz**"den, sermayenin yoğunlaşma-merkezleşme ihtiyaçlarının yıldırganca dayatılması nedeniyle, kooperatiflerle tarım burjuvazisi arasındaki çelişkileri yeniden canlandırmaya ; merkezî devletten – "kollektifleştirme" –, ademimerkeziyetçi kilinmiş birimler, kooperatifler, malî özerklik, ticaret vs. üzerine temellenmiş yeni bir safhaya geçiş), rus halkının beslenme sorununu halletmeyi bile beceremeyerek sürdürülecektir (1920'li yılların başlarında devrimci proletarya bir kez tarih sahnesinden süpürülüp atıldıktan sonra, sadece sermaye bölüngüleri arasındaki çelişkilere indirgenmiş bu çerçevede saçma ve gülünç bir iddia olan sosyalizmden söz etmemize gerek bile yok). Bugün 1989'da rus kapitalist ekonomisi, nüfusunu beslemek için hâlâ yeterince üretmiyor (birakin et sıkıntısını, sadece tahıl üretiminden söz ediyoruz) ve hububat ihtiyacı için diğer emperyalist güçlere, özellikle de ABD'ye bağımlılıkları devam ediyor.

3) "Asker Hakları ve Ordunun Demokratikleştirilmesi"

"*Asker hakları ve ordunun demokratikleştirilmesi*" o belirleyici önemdeki 5 Ekim gününde Lenin'in ilân etmiş olduğu programın üçüncü noktasıydı. Yani devrimci maglûbiyetçiliğin (daha önce Lenin'in savunmuş olduğu bir tez) icraatlarıyla emperyalist savaşı felç ettiği bir sırada, çarlık ordusunun fiilî imhasının (bazı birliklerde subayları kursuna dizmeye kadar varan asker komiteleri ve asker sovyetleri, her tarafta onlara itaat etmeyi reddediyordular) tam ortasında... Lenin, **var olan ordunun demokratikleştirilmesiyle askerlere kimi hakların bahsedilmesini** önerir. Temelde bütün bunlar, ordudaki itaatsizliğin genelleştiği ve hemen her yerde yalnızca bağlı oldukları komitelere riayet eden silâhli askerlerin olduğu böylesi gerçek bir durum karşısında, bir lâf salatasından başka bir şey değildir. Ama Lenin herhangi bir askerî şef ya da yönetici gibi, askerî sorunlarda bilgi sahibiydi ve **hiçbir ordunun yukarıdan aşağıya bir disiplin olmaksızın işlemeyeceğini** düşünüyordu.

Bu programsal noktanın önemi, sözümona "demokratikleştirme" ve "askerlere kimi hakların bahsedilmesi"nin analizinde değildir. Baska türlü olamayacağı için ordu, – çok sayıda çar subayının eski görevlerini yeniden kazanmalarına yarayan – yukarıdan aşağıya yeniden

örgütlendi ve çarlık devletinin bu unsuru kızıla boyanarak yeniden olustu (Lenin'in de bunu teslim edeceği gibi).

Buna karşılık önemli olan, Lenin'in devletin ve ordunun tasfiyesine/tahribine yönelik kendi yönergelerini bizzat ortadan kaldırması ve bunun yerine demokratikleştirme talimatını koymasidir (ve bu vesileyle akıl almaz bir programsal çark edisi gerçekleştirerek)... bir kez daha onu Kautski'nin saflarına gönderen de budur. "Devlet ve Devrim"de Kautski'yi elestirmiş olan Lenin, orada sunları söylüyordu :

«Bu broşürde [Kautski'nin "Toplumsal Devrim" broşürü] hep devlet iktidarından söz edilir, daha fazla değil : yani yazar, devlet makinesini tahrip etmeksizin iktidarın fethini kabul ettikten, oportünistlere tavizden ibaret olan bir formül veriyor.»

Ve Lenin bu aynı kitapta, burjuva devletin bütün organlarını **yıkamak, tahrip etmek, yok etmek** gerekliliği üzerinde durmaksızın ısrar eder. Ordu konusunda tavrı açıktı : ordunun yok edilmesi ve yerine proleter bir ordunun koyulması. Devlet memurlarına ilişkin olarak da... gelirlerinin azaltılması ve hiçbirinin bir işçiden daha fazla kazanmaması üzerinde ayak diriyordu.

"Devlet ve Devrim"i yazdıktan yaklaşık iki ay sonra, bu eski makineyi yıkmak, onu ortadan kaldırmak artık sorun edilmiyordu ; ama buna karşılık sorun, onu demokratikleştirmek³⁶, askerlere demokratik haklar vermektir. Hatta kısa bir süre sonra "anarsist" Lenin, – devlet üzerine olan düşüncelerinin, yaptığı bütün açıklamaların uygun olmadığını düşünmüş olsa gerek – Buharin tarafından 1918'in başlarında önerilmiş olan kendi kitabının ("Devlet ve Devrim") dağıtılmasına karşı çıkmaya kadar gitti. Bu andan itibaren devletin yıkılmasına yönelik bütün göndermeler kovuşturuldu, sertçe cezalandırıldı. Ve böylece "Devlet Üzerine" olan konferansında sunları söyleyecektir :

«Bu makineyi [devlet] kapitalistlerden söküldük ve onu sahipleniyoruz ; bu makineyle ya da bu sopya ile bütün sömürüyü yok edeceğiz.» (Lenin, "Devlet Üzerine", Temmuz 1919)

Lenin, hep devletin fethinden söz eden Kautski'yi elestirdiği aynı noktaya dönmüştü, daha fazla değil... **Lenin, tahrip etmeksizin devlet makinesinin fethedilebileceğini artık kabul ediyordu.**

Aslında sorun daha karmaşıktır ; söz konusu olan yalnızca oportünistlere verilmiş bir taviz değildir, ama başka bir görünüm altında tekrar ortaya çıkmak için bu aynı oportünistleri kullanan sermayenin kendisidir.

Her ne kadar işçilerden daha fazla ücret almamaları gereken devlet memurları sorunuyla ilgileniyor olsak da, Lenin, yüksek ücretlerin yardımıyla teknisyenleri, idarecileri ve diğer uzmanları çekmenin gerekliliğini savunacağı için, tam da o kitlik ve sefalet döneminde memur ücretlerine ilişkin bu kararın bir kenara atılmış olacağını görebiliriz. Ve [yine Lenin'in önerdiği] bu yeni tedbir hemen uygulandı.

³⁶ Genel anlayışı içinde Lenin, burjuva sosyalizminden kopmamıştı. Bu konuda daha önce yapmış olduğu tek girişimi "Devlet ve Devrim"de buluruz... "ordunun demokratikleştirilmesi"ni hep gerekli bulmuştu. "Devrimin Temel Sorunlarından Biri"nde, "ya iktidar Sovyetler'e ve ordunun demokratikleştirilmesi, ya da kornilovculuk" savını ileri sürmüş olması bunun bir başka örneğidir.

1920'de ordunun büyük sefi Troçki, "Disiplin ve Düzen" başlıklı yazısında, yükümlü oldukları siyasî yalan işlevlerini zaten yerine getirmiş ve askerî bakış açısından artık sürdürülemez olan ordunun demokratikleştirilmesi kuruntusuna son noktayı koydu. Troçki açıkça sunları söyleyecektir : "Subayların demokratik seçimi terk edildi, zira bu seçim **siyasî bakımdan yararsız ve teknik olarak da etkisizdir.**"

Ulusal savunma ve işçileri ezme/bastırma ordusunun yeniden kuruluşu çok çabuk gerçekleşti. Ayaklanma esnasında ve onu izleyen günlerde çok önemli bir rol oynamış olan silâhli işçiler (kızıl muhafızlar), mecburî askerî hizmet temelinde örgütlenmiş ordunun eski cihazi yararına dağıtıldılar. Proletaryanın asla boyun eğmemiş olan kimi radikal kesimlerinin bastırılmalarına ... Petrograd, Kronstad ve Ukrayna proleterlerinin kitlesel bastırılmaları da eklendi. Bu baskılar, **kapitalizmin geliştirilmesi** (sonraki bölüme bakınız) projelerini kotarabilmek gayesiyle – "Smiena Vej" etrafında toplanmış en parlak **Anayasalcı Demokratlar** tarafından temsil edilen **eski rus burjuvazisinin coskulu alkışları altında** ve çarlık subaylarını kullanarak – Bolşevik sefler tarafından yönetildi. "Smiena Vej" olayları şöyle görüyordu :

«Bolşevikler istediklerini söyleyebilirler, aslında bu bir taktik değil ama evrimsel bir değişimdir, işlerin içsel olarak çığrından çıkmasıdır... [sonunda] genel burjuva bir devlete varacaklar ve bize de onları desteklemek düşer.» (Rusya K.P.'nin XI. Kongresi'ne verdiği raporda Lenin tarafından aktarılmış)

4) "Üretimin İşçiler Tarafından Denetimi"

Lenin'in ilân ettiği programsal yedi noktanın anlamları üzerine gerçekleştirdiğimiz aydınlatma çabasını göz önünde bulundurarak, ulusal yeniden kuruluş için olan bu burjuva önlemler bütünlüğü içinde hafiften işçimsi bir havası olduğu ileri sürülebilecek yegâne önlem, hiç kuskusuz işçi denetimi önlemiydi. Gerçek tarihsel anlamını gördüğümüz andan itibaren, işçisel bütün içeriği siliklesir, belirsizlesir ; ve önderlerinin – güya uygulanmış – bu tedbire verdikleri anlamdan geriye kalan yalnızca kızıla bürünmüş bir siyasettir : sermayenin işçi siyaseti.

Üretimin işçiler tarafından denetimi, gerçekte – Sosyal-Demokrasi'ye Lasalle'dan miras kalan ve olduğu haliyle sosyalizmle hiçbir alâkasi olmaması nedeniyle Marx tarafından siddetle eleştirilmiş olan – "emekçi halkın demokratik denetimi"yle aynı kapiya çıkar, aynı seydir. Müdafilerine göre bu önlem, "... özel sermayeye ait olan fabrikalarda olduğu kadar kamulastırılmış olanlarda da işlemek zorunda olan üretim araçlarının kulanımlarına göz kulak olma imkânını işçi sınıfına vermeye yönelik bir dizi tedbirden" ibaretti. (C. Bettelheim, a.g.e.)

Ölçütlerinin (değer artışı) onlar tarafından yönetilmediği, ama tersine, bu ölçütlerin kendilerini yönettiği bir birikim sürecinde sanki işçiler herhengi bir şeyi kontrol edebilirlermiş gibi ! Sanki Marx değer üretiminde (hiç kimse söz konusu olanın tam da bu olduğunu yalanlayamayacaktır !), üreticinin ürünlerini, üretim araçlarını denetleyemediğini, ama işçileri memurları kontrol edenin üretim araçları olduğunu kesin olarak göstermemiş gibi !

Değer artisinin [değerin gerçekleşmesinin] belirlemelerine ve bu belirlemelere uygun üretici güçlerin gelişmesine karşı söz konusu olan, kesinlikle proletaryanın merkezileşmiş zorbalığı (Marx, Engels ve daha başka militanların temel ilkesi) değildi. **Tersine** söz konusu olan,

genel olarak "üretimi", "satisların ve bütün gerekli ürünlerle ham madde alisları"ni (Lenin, "İşçisel Denetim Tüzüğü Projesi"nden) güvence altına alanların, üstlenenlerin işçiler (sosyolojik bir ölçütle "işçiler") olmasına çalışmaktı ; ve bu, Bolşevikler'in üretici güçlerin gelişmesi ve merkezileşmesine bir itis, bir canlılık verdikleri ve de fabrikada disiplini, iste düzeni, üretkenlik artisini, isin yoğunlugunu garanti ettikleri tam da bir savas ve yoksulluk dönemindeydi. Degisim degerine karsi diktatörlüğünü dayatarak kullanım degerinin öcünü almaktan çok uzak olan ve kitlik nedeniyle zorlanan Bolşevikler, sermaye birikim hizini eski seviyesine getirmek amaciyla isyeri komitelerini çifte bir islev (hem ustabasi hem de devletin sorumlu görevlisi, ajani) yüklenmeye zorladilar :

«Belirli bir öneme sahip bütün şirketlerde ("ulusal boyutta önemli" denilenler), fabrika komiteleri en siki bir düzenin, disiplinin ve malların korunmasının [aynen böyle !] sürdürülmesinden devlet önünde sorumludurlar : bu sorumluluk, işçisel kontrolü ifa etmekle görevlendirilmiş memurların ve seçilmiş işçi temsilcilerinin omuzlarındadır.»
(Lenin, aktaran Bettelheim, a.g.e.)

İşçisel denetimin tam anlamıyla islevi, açıkça sömürü oranını daha da arttırarak üretimi yeniden örgütlemektir ; üstelik kapitalistler üzerindeki kontrol islevi de işçisel denetime yüklendi... bu önlemin kapitalizme karşı olduğu kuruntusuna yol açan da buydu.

Hakimiyet semalarının tehlike ve dağılma içinde olduğu toplumsal, iktisadî ve siyasî bunalımın bu koşullarında korku içindeki pek çok özel kapitalist, sermaye kaçışını (yalnızca diğer ülkelere doğru değil, üretim sürecinin dışına doğru da olan bir kaçış) örgütleyiyorlar ve lokavti, yeni yönetimi [rejimi] hem baltalamanın hem de siyasî muhalefetlerinin bir aracı gibi kullanarak üretimin gerçek imkânlarını gizlemeye çalışıyorlardı.

Bu durum karşısında ve hakim olan programsal karışıklıkla komünist yönetimin/yönelimin yokluğu yüzünden, proletarya mücadelesi **kapitalist birikimin işçiler tarafından denetimi** için bir mücadeleye, sabotajcı kapitalistlere, lokavtlara karşı bir mücadeleye yönlendirilmiş (hatta tasfiye edilmiş) olacaktır. Bu durumda sermayeye karşı bir savaş yerine, **sermayenin genel ölçütlerine** ihanet etmiş olan kapitalistlere karşı, **ulusal kapitalist birikimin genel ihtiyaçlarını hesaba almayan istifçilere** karşı bir mücadele kalır elimizde. [Özel kapitalistlerin tezgâhladığı] hilelere, dolaplara karşı olan mücadelenin bu sürecinde Lenin sürekli olarak, **ticarî sirların iptali ve muhasebe defterlerinin, kayıtlarının isteyen denetimine açık, serbest olması** üzerinde ısrar etti.

Kuskuşuz söz konusu olan çelişki, bir yanda kişisel birikim olanaklarının dar ve dolayimsiz görüşleriyle, siyasî tercihleriyle özel kapitalistler ve diğer yanda da bütün ülke düzeyinde sermayenin genişlemiş yeniden üretim sürecini³⁷ (bu amaçla özel kapitalistlere karşı hükümet ve işçi yığınlarının enerjisini kullanarak) tekrar örgütlemenin ortaya koyduğu sermayenin genel ihtiyaçları arasındaki gerçek bir çelişkiydi.

Kabul edilmiş işçisel denetim tedbirleri, bu çelişkileri daha da arttırdılar ve etkin olabilmeleri için işçisel denetimin en son sonuçlarına kadar götürülmeleri gerekliliğine Bolşevikler'i ikna ettiler... bu da, genel ulusallaştırmayı ve işçisel denetimi merkezileştirmeyi gerektirdi doğal olarak.

³⁷ Emperyalist savasın, devrimci savasimin ve kapitalist bölünğüler arasındaki mücadelelerin sonuçları durumu öylesine kötülestirmisti ki, basit yeniden üretimin üstlenilerek güvenceye alınması mümkün değildi ve millî hasıla gerilemeye devam ediyordu (yeniden üretimin genişleme yerine dalması, gerilemesi).

İşçisel denetim Lenin tarafından, "*imalâthanelerin, fabrikaların, madenlerin, demir yollarının ve öteki üretim ve ulaştırma araçlarının işçi ve köylü devletine eksiksiz teslimatını hazırlayan ilk önlem*" (Lenin Pan-Rus Merkez Yürütme Komitesi tarafından 3 Ocak'ta kabul edilmiş bildirgeden) olarak kabul edildi. Sendikal hareket içerisinde bu yönde ilerleyen önemli bir bolşevik eğilim (Lozovzki), düşüncelerini işçi denetiminin merkezileştirilmesi lehinde açıklıyordu. Sendikaların merkezileşmiş olmalarına karşın, fabrika komiteleri merkezî olmayan bir yapıdaydılar. Böylece işçisel denetimi kimin ifa etmesi gerektiği konusunda çok sayıda örgüt arasında belirli bir karşıtlik doğdu : fabrika komiteleri temel denetimini, sendikalar da merkezileşmenin gerekliliğini kanıt gösteriyorlardı. Bolşevikler'in anlayışıyla, özel kapitalistlerin sabotajlarının yol açtığı özel toplumsal durum ve bu kapitalistlere karşı mücadeledeki sosyalist kuruntular yüzünden, işçisel denetimin ifası konusunda üstünlüğünü gösteren sendikal eğilim oldu. Ulusal birikimin genel çıkarlarını bilmezlikten gelen bir özel idarî yapıdan kurtulmak için, eldeki bütün araçlarla bir başka özel idarî yapıya düşmekten kaçınmak gerekiyordu. [Söz konusu sendikal eğilim], "şirketleri bağımsız birimler olarak sürdürmeye devam edebilmek" amacıyla Bolşevikler'in merkezî kararlarını bile elestirecekler. Pan-Rus Merkez Yürütme Komitesi'nin sendika delegesi sıfatıyla Lozovski sunları söylemişti :

«Her şirketin emekçilerinin çalıştıkları şirketin kendilerine ait olduğu zehabına kapılmaları için, olup bitenleri mutlaka açık ve kesin bir biçimde bir bir anlatmak gereklidir.» ("Bolşevik Devrim"de Carr tarafından aktarılmış)

Herşey Bolşevikleri sermayenin kontrolünün tamamen merkezileştirilmesine girişimiye itiyordu... işçisel denetimin merkezileştirilmesiyle ekonominin plânlanması girişimleri ve yığinsal ulusallaştırmalar yoluyla gerçekleşen de buydu. Bütün bunlara uygun ve kosut bir biçimde tarım sektöründe de tahıl zoralmı uygulanacaktır. Böylelikle tarımda olduğu kadar sanayide de, üretim biriminin hemen hemen hiçbir karar alma yetkisinin olmadığı bir duruma varıldı ; bütün kararların merkezî olarak devlet tarafından alınmaları ileri sürüldüğünden, bizzat ticaret asgarî bir düzeye inmisti. Söz konusu olan "savaş komünizmi" (adından da anlaşılacağı gibi, devasa bir yanılgılar dalgası) dönemi idi ; ve bu dönem, niyetlerinin aksine Bolşevikler'i sermayeyi kontrol etmeyi basaramadıklarını teslim etmeye ikna eden iyice yıkıcı bir duruma dönüşüncüye kadar sürdü... Bolşevikler'i NEP'i kabul etmeye götürmüş olan da budur.

Bu bölümü programatik yedi noktanın uygulamalarının ve anlamlarının bir tahliliyle bitirdiğimizde, ele almış olduğumuz tedbirlerden ayrı bir şeyler içerdiği(kapitalist olmayan anlamda) için değil, ama asıl olarak bu girişim [bu önlem], Rusya'nın toplumsal doğasının varsayılan değişimi üzerine olan çok sayıda yanılgıların asıl kaynağı olduğundan dolayı... kapitalist ekonomiyi kontrol etmenin bu en son çabası üzerinde bir kez daha duracağız.

5) "Kurucu Meclis'in Toplanması"

Bu önlem de hiç şüphesiz bütün diğerleri gibi açıkça burjuva bir önlemdir ve burjuva devletin yeniden kuruluşuna tekabül eder. Kadetlerden çarcılara burjuvazi hep kurucu meclisten dem vurdu. Ayaklanma sonrası dönemde, burjuvazi eskisinden daha çok, Kurucu Meclis'in toplanması talebi etrafında yeniden öbeğlendi. İşçilerin bazı kesimleri, bu burjuva talebi daima reddetmişlerdi. Uygulamada devrimci öncünün desteğini kazanmayı istiyorlarsa, Bolşevikler yalnızca Kurucu Meclis sloganını terk etmek değil, üstelik Kurucu Meclis'in

feshini de kabul etmeliydiler. Burjuvazi Kurucu Meclis'in tam faaliyetini istedi ve Bolseviker de silâhli işçiler tarafından onun siddetle dağıtılmasını üstlendiler... tarihsel olarak birbirini izleyen olaylar bunlardı. Fakat birleşmiş burjuvaziye karşı olan bu tavrı savunmak için Bolseviker, sadece 180 derecelik bir "taktik" (demokratik aşamanın geçilmesi ve sosyalist aşamanın başlangıcı olarak haklılanmış bir taktik) değişimi yapmayı değil, dahası hep saflarını kemirmiş olan demokratik ideolojiye karşı da kısmen savasmayı sürdürür. Genel olarak Bolseviker özellikle de Lenin, aslında "Kurucu Meclis'in geçici gerekliliği"ni (daha sonra da söylenmiş olacağı gibi) desteklemediler yalnızca, ama **bütün demokrasi ideolojisini** kabul ederek sahtelerine karşı "gerçek" bir demokrasiyi, bütün halkın iradesini "gerçekten" ifade eden ve "gerçekten de kurucu" olan "hakiki" bir meclisi³⁸ savunduklarını da iddia ediyorlardı. Bu slogandan kof bir talep üretmiş olan kesimlere karşı sonunda "gerçek Kurucu Meclis"i savundular. Böylece Lenin, partisinin (Sosyal-Demokrasi) programının savunusunda [yıllar önce] sunları söylüyordu :

«... pekâlâ, demokrasinin öncü savaşçısı proletarya [aynen böyle deniliyor !], tam da eksiksiz bir özgürlük talep eder ; ayrıca monarsistleri, özellikle de Anayasalci-"Demokrat" denilen partinin demokrasi bayragına büründüğünü gördüğümüz tam su günlerde, bunun altını çizmek daha da uygun olacaktır.

Cumhuriyeti kurmak için ille de tüm halk tarafından [aynen böyle !] – genel [aynen böyle !], esit [aynen böyle !], doğrudan [aynen böyle !] oy ve gizli [aynen böyle !], kurucu nitelikteki [aynen böyle !] bir seçim temelinde – seçilmiş bir halk meclisi gereklidir kaçınılmaz olarak. Kongre kararının çok daha sonra kabul ettiği de buydu. Fakat söz konusu karar bununla sınırlanmaz. Gerçekte halkın iradesini ifade eden yeni bir yönetim düzeni kurmak için [aynen böyle !], temsilcilerin bu meclisini kurucu olarak nitelenecek yeterli değildir, bu meclisin "kurmak" için güç ve iktidara sahip olması da gerekir. Bu olgunun bilincinde olarak Kongre, "Kurucu Meclis" sloganını basit ve ari bir biçimde formüle ederek sınırlamadı kendini ; bu meclisin görevini gerçekten yerine getirmesine [aynen böyle !] izin verecek koşulları da belirtti. İsmen var olan bir "Kurucu Meclis"in gerçekten kurucu olabileceği [aynen böyle !] koşulları belirtmek kaçınılmaz ve acildi, zira monarsist anayasalci parti tarafından temsil edilen liberal burjuvazi, "Ulusal Kurucu Meclis" ortak kararının bile bile özünü saptırıyor (bir çok defa buna işaret ettik) ve onu kof bir cümle derekesine düşürüyor [aynen böyle !].» (Lenin, "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasi'nin İki Taktiği", II. bölüm)

"Gerçek demokrasi" (sanki **gerçek demokrasi**, proletaryaya **karşı** diktatörlükten başka bir şey olabilmemiş gibi), "bütün halk tarafından seçilmiş" "halkın gerçek temsili" (sanki gerçek halk, proletaryanın sınıf olarak zorbaca yadsınmasından başka bir şey olabilmemiş gibi), gerçekten kurucu nitelikteki genel, esit, doğrudan ve gizli oyla yapılan seçimler (sanki kapitalist baskı ve diktatörlük, böylesi mekanizmaların kullanılmasıyla daha az sert olumsuz ve bunlar proletaryaya bir şeyleri garanti ediyormuş gibi) türünden efsanelerin gerici ve aptal

³⁸

Yeni Kurucu Yasa'da aradığı tüm biçimsel garantilerin (örneğin yeni seçimler üzerine olan yasanın Yürütme Komitesi Yasası'na uygun olması gibi) dışında Lenin, yeni rejime tâbi olmasının yeni garantilerini de düzenlemeye çalışır (Kurucu Meclis, Sovyetler'in iktidarını, bolseviki devrimi ve onun barışa, topraklara, işçisel denetime vs. ilişkin siyasetlerini kayıtsız sartsız kabul etmeliydi). Bütün iyi demokratlar gibi Lenin de, genel oy hakkı efsanesinin hayranıydı ve de bütün iyi demokratların düşlediği su **hayali** halk yerine, kendini yeniden – karşı-devrimci ideolojinin hakimiyeti altında – hep cellâtlarını seçen gerçek halk önünde bulduğu için çok sarsılmıştı. Simdi de, sonuçları önceden garanti edilmiş yeni seçimler istiyordu. Marx, burjuva demokratların bu müthiş düş kırıklığıyla şöyle dalga geçmişti :

«4 Mayıs'ta, *doğrudan ve genel seçimlerin* ürünü Ulusal Meclis toplandı. Genel oy hakkı, cumhuriyetçilerin eski atalarının ona atfettikleri sihirli bir güce sahip değildi. Tüm Fransa'da veya en azından fransız *yurttaşlarının* çoğunda... aynı basireti, sağduyuyu, aynı ilgiyi görüyorlardı. Seçimler bu *hayali* halk yerine, *gerçek* halkı ortaya koydu.» (Marx, "1848'den 1850'ye Fransa'da Sınıf Mücadeleleri", a.ç. Marx)

yönetiminin okulunda yetismis bir partide Kurucu Meclis'in "gerçekten" dağıtılmasını feshedilmesini kabul etmenin kolay bir iş olmaması olduğunu artık okuyucu kolayca tahayyül edebilir. Silâhli ve savaşçı işçiler, – Bordiga'nın dediği gibi – "demokratik olarak seçilmiş 'Kurucu Meclis'i oluşturan reziller takımını kovarak demokrasinin eleştirisini doruguna" çıkarttıkları zaman, bu derin bir siyasî bunalıma bile neden oldu.

Lâkin Meclis'in siddet yoluyla feshinden önce Bolşevikler arasından hiç kimse ne de Lenin, bu burjuva sloganı tümüyle mahkûm etmeye yanaşmıyordu. Kurucu Meclis'in gerçek bileşiminin çoğunlukla karşı-devrimci olduklarını görerek "Kurucu Meclis Üzerine Tezler"inde (11-12 Aralık 1917) Lenin, Kurucu Meclis'in **yeni seçimlerini** düzenlemeye yönelik halkın "hızlı ve genellenmiş" hakkının bir uygulamasını önerdi... bu, alabildiğine devrimci kaynasmaların olduğu bir dönemde demokrasi fetisizminin Bolşevik Parti içinde kayıtsız sartsız saltanatını sürdürdüğüdürün çürütülemez bir kanıttır.

Bu günlerde yani Kasım sonuyla Aralık ayının ilk yarısı boyunca, Lenin, hep savunmuş olduğu ve fikirleriyle uyusan karşı-devrimci bu yönergeyle uyumlu olmaya çabalarken, gerçek Kurucu Meclis'in yerine, açık bir biçimde bolşevik iktidarına tâbi bir baskısını koymaya girişiyordu ; sokakta da gerçek Kurucu Meclis yeniden bir sorun olarak tartışma konusu ediliyordu. Kimi proleter gruplar, hiç şüphesiz ayan beyan devrime karşı olan bir engeli ve bütün karşı-devrimin devleti yeniden örgütlemeye girişimini oluşturan böylesi bir sloganın saçmalığı sorusunu giderek daha çok kendilerine soruyordular. Kurucu Meclis'in tümünden dağıtılmasına yol açan durum buydu, ama iddia edildiği gibi bolşevik bir talimat değildi.

Kurucu Meclis'i siddet kullanarak dağıtan bu grupların arasında, bu sloganı oldum olası reddetmiş olan Moskova ve Petrograd'li devrimci anarsist gruplar da bulunur. Kurucu Meclis'in feshini isteyenlerin sadece onlar olmadığını ve gittikçe daha da mücadeleci olan, aralarında Kronstad'li devrimcilerin de bulunduğu çeşitli proleter grupların açıkça Meclis'in dağıtılması için çağrıda bulduklarını gösteren pek çok neden, işaret vardır. Bu konuda açık bir biçimde ifade edilmiş bir tek metin var elimizde... haftalık anarsist Goloss Truda dergisinde sunları okuruz :

«Eğer Bolşevikler'in Kurucu'da büyük bir çoğunlukları yoksa ya da orada azınlıktaysalar, Kurucu yararsız, alaca bulaca, burjuva-toplumsal siyasî bir kurum olacaktır. Moskova Devlet Konferansı, Demokratik Petrograd Konferansı, Geçici Cumhuriyet Konsey'i vs. gibi saçma küçük bir grup olacaktır. Anlamsız, boş tartışma ve görüşmelerde oyalanacak ve gerçek devrimi frenleyecektir. Eğer bu tehlikeyi abartmıyorsak, bu durumda kitlelerin devrimi kurtarmak amacıyla silâhlara sarılacaklarını ve onu gerçek yolunda ilerleteceklerini bildiğimiz içindir.» ("Bilinmeyen Bir Devrim"de Voline tarafından aktarılmış, I. cilt)

Gerçekte siddet yoluyla dağıtma, [o günlerin] koşullarına bağlı bir dizi olay tarafından üretildi. Feshetme olayının fiilen gerçekleşmesinden sonra, Bolşevikler bu icraatı konuya ilişkin bir kararnameyle onaylayarak yasallastırdılar sadece. Kurucu Meclis'i dağıtan silâhli işçilerin başında Meclis muhafızlarının bir müfreze sefi olan Anatol Jelezniakoff (Kronstad'li bir devrimci) vardı.

Daha sonra gerçekleştirilmiş olan tarihin tahrifi, ister Kurucu Meclis'e karşı olan proleter bilincin hazırlanması konusunda olsun, isterse de – Bordiga tarafından haklı olarak burjuva liberalizminin ve demokrasinin eleştirilerinin en üst düzeyi olarak kabul edilmiş olan – kararlı

eylemlerinde olsun, Bolşevikler'in denetiminde olmayan proleter kesimlerin belirleyici katilimlerini inkâr edecektir. Bolşevikler hâlâ Meclis'in dağıtılmasını talep etmeye devam ediyor olmalarına rağmen, kısa bir süre sonra – zaten başka türlü olamazdı –, bu konudaki eleştirilerini sürdürmüş olan kararlı proleter kesimler (kendilerini anarsist olarak belirlemeleri ya da belirlememiş olmaları önemli değil) kanlı bir biçimde ezildiler. Zamanla bize de böylesi bir ihtiyacın hep bilincinde olan bir Bolşevik Parti, gizlice (beyanatlarına rağmen !) bu adımı hazırlayan bir Lenin ve hatta inançlı bir bolşevige dönüşmüş olan bir Jelezniakoff anlatılacaktır. Gerçekten de Jelezniakoff öldüğünde, Bolşevikler onun ölüm döşeginde anarsizmden vazgeçtiğini ve bolşevizmi benimsediğini belirtmeyi özellikle üstleneceklerdir.

6) "Şehirlerin Ekmek İhtiyacını ve Kırların Temel İhtiyaç Kalemlerini Sağlamak"

Bolşevikler'in devleti ele geçirmelerinden sonra ilân ettikleri programın altıncısını oluşturur bu madde. Aslında söz konusu olan özel bir tedbir bile değildir, ama bütün siyasî güçlerin (hatta çarlığın) söz vermiş oldukları basit bir temennidir. Uygulamada hiçbir hükümet, ne çarlık ne Geçici Hükümet **ne de Bolşevikler'inki** bu hayatî önemdeki sorunu gerçekten çözmeyi basaramadılar. Hatta Bolşevik yönetimin ilk aşamasında önce çok sertçe uygulanmış zoralmalar (aynı zamanda üretim için yeni bir ilgisizliğe iterek sorunu daha da ağırlastıran zoralmalar) yoluyla gerçekleştireceği, ardından da NEP'in uygulanmaya başlanmasıyla üretimin aşağı yukarı ayaklanma öncesi seviyesine ancak ulaşılacağı için, problem çok daha önemli boyutlara ulaşacaktır. Ve Stalin'in açık devlet terörü temelinde "kollektifleştirme"yi kendi usulünce ele almasına kadar sürüncemede kalacaktır bu çeliskiler. İlk günlerin zoralmalarından daha az kapitalist olmayan bu çare, öncekilerden daha fazla sermayenin genellemiş vahşiliğini gösterecektir. Toplama kamplarına kapatılmış, kurban edilmiş milyonlarca proleterin varlığı genel olarak kabul edilir bugün, ama Avrupa'nın en verimli topraklarından birinde cereyan etmiş olan yaygın KİTLİK, hâlâ daha az bilinir : yalnızca Ukrayna'da 1932-33 yıllarında açlıktan ölenlerin sayısının ALTI MİLYONDAN FAZLA olduğu tahmin ediliyor. Diğer yandan savaş sonrası dönem boyunca rus tarımının rus halkını beslemeyi ucu ucuna ancak becerebildiğini ve hububatın dışı bağımlılığın, ve bunun da yol açmış olduğu malî bağımlılığın, rus emperyalizminin tüm gücünün "Asil'in topuğu"nu [en zayıf noktasını] oluşturmaya devam ettiğini de zaten belirttik.

7) "Rusya'da Yasayan Bütün Uluslara Gerçekten Kendi Kaderlerini Belirleme Haklarının Güvencesini Vermek"

"Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı" sosyalizm adına değil, ama tam da kapitalizm adına ileri sürülmüş bir yönergeydi. Bu, siyasî ayrılımları modern kapitalizmin gereği olarak ülküselleştirdiklerine daha iyi uyarlamaya çalışarak ulusal hareketleri desteklemenin, sermayeyi güçlendirmenin bolşevik tarzı sosyal-demokrat kavrama aittir açıkça. "Ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkı" üzerine olan Lenin'in bu kuramının asil temeli, 1914'te yayınlanmış olan şu cümledir : "*O halde çağdas kapitalizmin gereklerini en iyi karşılayan ulusal devletlerin oluşumu, bütün ulusal hareketlere özgü bir eğilimdir.*"

Uygulamada bu yönergenin, bir yandan – muzaffer proletarya adına – farklı ulusal burjuvaların proletarya üzerindeki baskı ve sömürüyü sürdürmelerine, diğer yandan da falan ya da filân burjuva ulusal hareketi destekleme adına emperyalist savaşa katılmaya açık kapı

birakmak gibi bir anlami vardi... proletaryanin degisik ayaklanma hareketlerini (Ukrayna'da, Iran'da, Çin'de vs.) tasfiye etmeye, onlara ihanet etmeye degil yalnızca, üstelik bizzat proletaryanin cellâtlariyla ("ulusal burjuvalar") el altından anasmaya ve onlari resmen tanımaya götürmüş olan da budur. Böylece örneğin acem proletaryasının ayaklanması (Kuçük-Han tarafından yönetilmiş olan), baslarında Lenin Bolsevikler'in ihanetine ugradi, tasfiye edildi (1920)... bu da, Rusya ve Iran arasında, bir dizi ikili anlasmalara kadar varan, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkileri kolaylastiracakti.

Genel bir kural olarak rus yönetiminin, proletaryanin en kanli cellâtlari olmus olsalar da bütün devletleri tanimalarına (her ulusun kendi kaderini tayin edebilme hakki oldugundan, enternasyonalistleri katletme haklari da vardi) ve onlarla görüşmelerde bulunmalarına yol açanın – ve de Bolsevikler'in onda hiçbir çeliski görmedikleri – bu tavir oldugunu kesinlikle söyleyebiliriz.

BÖLÜM VI

Kapitalist Ekonomiyi Merkezî Olarak Denetleme Girişimi

Birer birer gördük ve tanıtladık ki, Bolsevikler'in iktisadî ve toplumsal bütün siyaseti Rusya'daki sermayenin çıkarlarına karşı değildi, fakat bu siyaset tersine, bunalımdan çıkartmak ve gelişmesini desteklemek amacıyla onu yeniden örgütlemeye çalışıyordu. Ulusal yeniden örgütlenmenin bu önlemlerinin nasıl uygulandıklarını ve neye yol açtıklarını ana hatlarıyla görmüş olduk. Bütün bunlarda sosyalizmin zerresi yok. Devrimin bu ilk yıllarını proleter bir bakış açısından incelemiş olan herhangi bir kimse, ciddî olarak sosyalizmden söz edemez. Ayaklanmadan hareketle var sayılan üretim biçimi değişikliği **saçma bir masaldir**.

Bu varginin daha açık olması için, **kapitalist ekonomiyi merkezî olarak denetlemekte** Bolsevikler'in **son girişimlerinin** – doğrudan sosyalizme açılan bir bekleme odası olarak "işçi" devleti tarafından kontrol edilen kapitalizme doğru bir gidisle veya daha da kötüsü sosyalizmle (komünizm), derindeki özü (değer üretimi) aynı olmaya devam eden ekonominin denetimi arasında toptan bir özdesleştirme kuruntusuyla, yanilgisiyle beslenecek olan bir girişim – gerçek eriminin ne olduğunu görmek zorundayız.

Bu genel merkezileştirme girişiminin neden ibaret olduğunu görmeden önce, bazı noktaları aydınlatmak gerekiyor. Üretim birimlerinin ademimerkeziyetçi kararlarının (ya da bir başka bakış açısından federalizm) sonu, çaresiz bir biçimde durmadan kapitalist matâ üretim tarzına vardığı için, hiçbir devrimci toplumun yoğunlaşması ve merkezilesmesine karşı bir ilke muhalefeti yürütemez. Proletarya diktatörlüğü üretim ve dağıtım konularındaki bütün kararları bir noktada toplayacak ; üretilmesi gerekeni ve nasıl üretilmesi gerektiğini kendi sorumluluğuna alacaktır ; malzeme kullanımını merkezî olarak uyumlu kilacak ve kayıtlara işleyecektir ; sonuç olarak da üretici güçlerin üretim ve dağıtımını plânlayacaktır... Sorun, özünde hiçbir kurtarıcı erdem içermeyen merkezileştirmenin kendisinde değil (çünkü kapitalizm de merkezileştirir), ama daha ziyade içinde yer aldığı genel çerçevenin, ya da daha iyisi, toplumsal projenin kendini kabul ettirmek için merkezileştirme düzenegini kullanmasındadır aslında.

Bolşeviklerin bütün yaptıklarının, sermayenin savunulması ve geliştirilmesi yönünde (bu aşamanın gerekli ve ilerici olduğunu düşündüklerinden) gittiğini genel çizgileriyle gördük.

Başlarında Lenin'le Bolşevikler'in ne derece kapitalizm savunusu yapacaklarını ve bütün perspektiflerini kapitalizmin gelişmesi doğrultusuna yerleştireceklerini de daha ilerde göreceğiz.

Merkezî olarak kapitalizmi kontrol etme girişimleri temel olarak şunlardan ibaretti :

1. Sermayenin ulusallaştırılmasının³⁹ ve kentlerin ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılan kâhî zorunlularının genelleştirilmesi.
2. İşçisel denetimin merkezileştirilmesi (İşçisel Denetim Tüm-Rusya [Pan-Rus] Komitesi'nin kuruluşu).
3. Ekonomiyi merkezî olarak plânlamak ve yönetmek gayesiyle Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi'nin (Vesenkha) kuruluşu.

Bolşevikler'in gayet açık bir biçimde hazırlanmış olan bütün plâni, kapitalizmin geliştirilmesinin plâniydi... tahî zorunlularının, denetlenen gıda maddeleri ikmallerinin, besin maddeleri ulaşımının merkezileşmiş örgütlenmesinin ve bunun sahiplenilmesinin, patronları tarafından terk edilmiş şirketlerin işletilmesinin bu politikası üzerinde artık kâhî yoktur, yani "savaş komünizmi" olarak adlandırılanın sıfatının isaret ettiğinin tersine sosyalizmle, komünizmle hiç âlâkası yoktur. Kapitalist herhangi bir ülke, savaş veya kitlik döneminde bu politikayı uygular ; bü türden bir durumda sermayenin mecbur olduğu **klâsik bir sikiyönetim politikasıdır** bu.

Savaş "komünizmi" yanîlisini daha da arttıran, emek gücünün beslenmesinin tamamen bedava olmasının da sosyalizmle bir âlâkası yoktur, ama her ne pahasına olursa olsun emek gücünü nü beslemek, kapitalist üretimi yeniden harekete geçirmenin vazgeçilmez bir ihtiyacını oluşturmaktadır. Küba'dan, Çin'den, Arnavutluk'tan yola çıkarak sosyalizmle kimi ihtiyaç maddelerinin bedava oluşunu birbirine karıştıranlara hatırlatırız ki, bedavalığın su sosyalist örnekleri dünyanın bütün ordularında ve yiyeceklerin, giyeceklerin, tıbbî tedavi araçlarının işçilere bedava olarak dağıtıldığı bütün toplama kamplarında da bulunur ! Bedavalık, bedavalığı savunan burjuva sosyalizmiyle ve parayla birlikte ortadan kaldırılmış olacaktır (birinin yok edilmesi diğerrinin kalması olmaz ; ya para ve bedavalık birlikte yok olurlar ya da birlikte var olmaya devam ederler).

Sanayinin ulusallaştırılmasına gelince... bu da sorunun özünü değıstirmez. Marx ve Engels'in hep söyledikleri gibi, mülkiyetlerinin devletin ellerine geçmesi olgusu üretici güçlerin kapitalist niteliğini ortadan kaldırmaz, lâkin tersine, devleti güçlendirir ve daha fazla sömürüye yol açar. Bolşevikler iktidarı üstlenmeden önce, devlette özeklenmiş kapitalizmle sosyalizm arasında var olan karşıtlığı tam olarak anlamışlardı. Örneğin 1915'te Buharin şunları söylüyordu (bu metin Rusya'da ancak 1917'de yayımlandı) :

«*Kriegssozialismus* (savaş sosyalizmi) ve *Staatssozialismus* (devlet sosyalizmi) terimleri, hiç de hos olmayan işlerin açıkça gerçek özünü "güzel" bir lâfla gizlemek ve yanîlis yola

³⁹

Ulusallaştırmalar (temel sanayi sektörleriyle başlayan) döneminin açılması, 28 Haziran 1918 tarihli bir kararname üzerine olur. Ulusallaştırmaların tüm sanayiye, hatta küçük ve orta çaplı olanlara kadar genişlemesiyle, bu işlemler 1920'nin sonunda (28 Aralık 1920 kararnamesiyle) en yüksek noktasına ulaşır.

sürüklemek amacıyla kullanılan terimlerdir. Kapitalist üretim biçimi, sahip olduğu araçların metâ ekonomisi temeli üzerinde kapitalist sınıf tarafından tekelleştirilmesine dayanır. Devletin bu "tekelleştirme"nin doğrudan bir ifadesi olması veya özel girişimden kaynaklanıyor olması, bu konuda önemli değildir. Bu hâllerden birinde olduğu gibi diğerinde de, metâ ekonomisi varlığını korur, sürer gider (her şeyden önce de dünya pazarı) ; ama daha da önemli olan, proletaryayla burjuvazi arasındaki sınıf ilişkileridir.» (N.Buharin, "Dünya Ekonomisi ve Emperyalizm")

Fakat bu, Bolşevikler'in su muhtesem "savaş komünizmi" ifadesini kullanmalarını ve anlam karışıklığını sürdürmelerini engellemedi : ulusallaştırma **esit** devlet kapitalizmi, devlet kapitalizmi **esit** devlet sosyalizmi, kısaca hepsi **esit** sosyalizm !

Ulusallaştırmalar aldatmacasını açığa çıkartmanın önemi, kalıcı olan merkezî yönetim girişiminin bu yegâne görünümü üzerinde temellenir. Aslında bilindiği gibi, "savaş komünizmi" diye adlandırılanın merkezinde yer almış olan bütün tahillara zorla el koyma siyaseti terk edilecek ve yerini NEP'e bırakmış olacaktır. İşçisel denetimi plânlama ve merkezileştirme girişimlerine gelince... Bolşeviklerin istek ve hayallerine rağmen ilerlemeyecektir ; bu konuda NEP'le birlikte bir gerileme dönemi başlayacaktır.

Bolşevikler ve özellikle Lenin, başlangıçta işçisel denetimin plânlamada, sayılmalarda, muhasebede anahtar unsur olusturabileceğini umut etmişlerdi. Bu yüzden Lenin, "Bolşevikler İktidarlarını Koruyorlar mı ?"da sunları söyler :

«... işçisel denetim, üretim ve dağıtımın her yerde bulunan ve bütün ulusal ekonomiyi kapsayan en tam, en titiz muhasebesine dönüşebilir... »

Ve "Olumlu Rekabet Nasıl Düzenlenmeli ?"de ısrar eder :

«Sayım dökümün ve kontrolün belirleyici önemi, bütün işçi , asker, köylü vekilleri sovyetlerinin, bütün tüketim toplumunun, bütün ikmal komite ve derneklerinin, bütün fabrika komitelerinin veya genel olarak bütün işçisel denetim organlarının asil iktisadî görevi [olmasıdır].»

"Tüm-Rusya İşçisel Denetim Komitesi"nin merkezlerini oluşturdugu çeşitli komiteler arasında karmaşık bir hiyerarşik ağın yaratılması da bu çizgide oldu.

Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi veya Vesenkha (özellikle 1925'ten itibaren çalışmaya başlayacak olan Devlet Plân Komisyonu'nun, diğer adıyla Gosplan'in atası) bu yönde atılmış yeni bir adımı oluşturdur. Lenin, "İşçisel denetimden Vesenkha'nın kuruluşuna geçtik." diyecektir. Vesenkha'ya yüklenene işlev, "bütün ulusun iktisadî faaliyetlerini ve hükümetin malî araçlarını örgütlemek" ve de ulusallaştırılmış sanayinin yönetiminden sorumlu halk komiserliğini [bakanlığını] oluşturmakti. Bu amaçla söz konusu halk komiserliği, Tüm-Rusya İşçisel Denetim Konseyi üyelerinden, bütün diğer bakanlıkların temsilcilerinden, sadece danışman sıfatıyla katılan birkaç uzmandan oluşuyordu biçimsel olarak. Bu bakanlığın gücü çok büyüktü : bütün şirketlere veya onların üretim ya da ticaret servislerine el koyabilir, onları satın alabilir veya yönetimlerine tamamen el koyabilirdi ; bütün iktisadî kurumların çalışmasını yönlendirmek, merkezileştirmek ve ekonomiye ilişkin kararnamelerle yasaları hazırlamak ve de bunları doğrudan Halk Komiserleri Konseyi'ne bağlı kılmakla yükümlüydü. Değişik ulusal bölge ilişkilerinde Vesenkha, "Ulusal Ekonomi Konseyleri" olarak adlandırılan bölgesel subeler temelinde örgütlenmişti.

Uygulamada sunlar görülür :

- ? Vesenkha kendine verilmiş olan ekonomiyi merkezî olarak plânlama rolünü yerine getirmeyi basaramayacaktır.
- ? Genel olarak Vesenkha, ulusallastırılmış sermayenin idarî yapısı (tamamen etkisiz olarak kabul edilecek bir idarî yapı ayrıca) tarafından fazlasiyla mesgul edilmiş olacaktır.
- ? İşçilerin ve devrimcilerin sermayeyi yönetmekte kapitalistlerden çok daha az becerikli oldukları ortaya çıkacaktır (bu da bizi sasirtmaz !) ve işçisel denetim, bizzat Lenin'in de teslim edeceği gibi, basarisizlikle sonuçlanacaktır.
- ? İşçisel denetimden, sermayenin ihtiyaçlarına uygun emirleri yerine getiren devletin temsilcileri tarafından işçilerin kontrol edilmesi kalacaktır yalnızca (sermaye tarafından icra edilmiş gerçek devlet yönetimi süreciyle delegelin tersine çevrilmesidir bu)... süreci kontrol etmeye çalışmış olan hükümetin önde gelen isimlerini gülünç duruma düşüren de budur.
- ? İşçisel denetimin merkezileştirilmesi için düşünülmüş olan organ, Tüm-Rusya [Pan-Rus] İşçisel Denetim Konseyi gerektiği islemeyecektir.
- ? Teorik olarak işçisel denetimi merkezileştirme kurumlarıyla devrimci militanların bir birleşimi olan Vesenkha, çok çabuk burjuva teknokratlardan oluşacaktır asil olarak. Gerçekte Brest-Litovsk barisi üzerine olan tartışmalar, sol komünistleri (Ossinski ve Buharin), – Larin ve Milyukin gibi iktisatçıların ağırığının dikkate değer ölçüde arttığı – Vesenkha'dan çekilmeye götürecektir.
- ? Özel mülkiyetin ve ticaretin yeni bir ilerlemesiyle, üstelik devletlestirmelerin gerilemesiyle, ulusal veya yabancı kapitalistlerle hükümet arasında oluşturulan birliklerin ve karma şirketlerin hükümetçe övülmeleriyle... basarisizlik (verimlilik anlamında), tarımda olduğu kadar sanayide de kabul edildi.

"Denetlenen" kapitalizmden klâsik kapitalizme kadar "geriye doğru" art arda atılan adımlarla (saga geçmiş olan Buharin'in "zenginlesiniz !"e kadar)... NEP, **bu basarisizligin teslim edilmesi** olacaktır. Gerçekte kapitalizm **denetlenemez**.

BÖLÜM VII

Devlet Yönetimine Karsi Olan Proleter Mücadele ve Komünist Sollar

Bütün kapitalizm tarihinin hiçbir dönemiyle karsilastirilamayacak olan bu tarihsel sefalet, savas, bunalim ve üretimin siddetli düşüsü⁴⁰ durumunda, tarim ve sehir proletaryasinin haklari olandan yoksun birakilmis olmanin duyuğu ve düşünçesi çok kuvvetliydi.

Bolsevik yönetim, proleterlerin umduklari kitliktan, savastan, kapitalizmden kurtulmayı basaramamakla kalmadi yalnızca, dahasi, proletaryanın genel durumu daha da agirilasirken (sömürü oraninin artisi), hâlâ kapitalizmin iktisadî politikasini savunmaya devam ediyordu.

Bu durumda – sinif çıkarlarini içgüdüsel olarak, devrimci bilinçle veya ikisiyle de savunmakta olan – önemli sayıda proleter kesimin devlete karsi mücadele etmesi ve bolsevik yönetimin siyaseteni siddetle elstirmesi kaçinilmazdi. Bu dönem hakkında söylenenin tersine, bolsevik yönetim tarafından ileri sürülen siyasete yalnızca sirketlerin eski sefleri, sagci sosyalist devrimciler, Mensevikler, ulusal savunma yanlisi anarsistler, kadetler vs. degil, üstelik proletarya ve öncüsü komünist solun da karsi çikmis bu yüzdendir. SSCB'nin resmî tarih yazimi gibi bütün sözde stalinizm muhalifleri de (örneğin troçkizm veya genel olarak Sosyal-Demokrasi), burada sadece demokratik muhalefetten söz ederek bolsevik yönetime karsi olan proleter karsitligi perdelemeye, saptirmaya, gizlemeye hiç ara vermediler.

Burada proletarya ile Bolsevik Parti arasindaki bu çeliskinin bir çözümlemesine girmeyeceğiz, ama Bolsevikler tarafından savunulmus ve uygulanmis bir siyasete kesin olarak karsi koymus olan bir proleter hareketin – basindan beri ve durmadan gelisen bir biçimde – var olmus oldugunun altini çizmek gereklidir. Önemli olan, – grevlerle, merkezî iktidara karsi olan basindaki keskin eleştirilerle, gösterilerle, izinsiz kamulastirmalari gerçeklestirerek, Bolsevik Parti içindeki komünist bölüngülerin veya bu partinin disinda yapilanmis yeni gruplarin billurlasmasiyla vb. somutlasarak – **merkezî iktidara karsi sürdürülen bu mücadele hareketlerinin, toplumsal ve iktisadî bolsevik siyasetin yönetiminde kaçinilmaz derin sonuçlari** oldugunu anlamaktir. Aslinda bu, devlet yönetiminin sürekli kararsizliginin, yalpalamalarinin temel nedenidir : falan ya da filân tedbiri (ulusallastirma, işçisel denetim) sosyalist olarak veya sosyalizme geçiş olarak yutturma iddialarindan, bütün bu tedbirlerin rus ulusal kapitalizminin bir gerekliligi olarak toptan savunmaya (veya tersi) ; "özel kapitalizm"e karsi mücadele için "devlet kapitalizmi"nin savunulmasindan, küçük mülkiyete karsi mücadele gayesiyle bütün kapitalizmin ("devlet" ve "özel") savunulmasina ; işçilerin gerçeklestirecegi bütün izinsiz kamulastirmalarin siddetle ve toptan yasaklanmasindan (yani patronlari desteklemekten), gizlemeksizin patronlarin mülksüzlestirilmelerinin cesaretlendirilmesine ; proleter giriskenlikleri desteklemekten (örnek : Kurucu Meclis'in dagitilmasi), giderek daha düzenli bir biçimde Parti yönetiminden gelmeyen bütün inisiyatiflerin bastirilmasina kadar. Böylesi kararsizliklarin Parti içindeki belirli bir canlilikin ve – her ne kadar genel siyaseti kesinlikle ne proleter ne de komünist olarak kabul edilemezse de – zaman zaman proleter çıkarlarin ifadesinin bir yansimasi olduklari sanilabilir. Lâkin bu, bir yandan bu "yengeç sepeti"ndeki (o günlerin Bolsevik Parti'si) söz konusu kararsizliklarin gerçekte **ilkesiz bir birligin, gerçekten devrimci bir**

⁴⁰

«Epeyce stalinci bir içerik taşıyan "ekonomi-politik el kitapları"nda bulunanlar da dahil olmak üzere KP(B)'nin tarihindeki tüm rus verileri, rus sinai üretiminin, tam da 1919 yılında, savas öncesinin yedide birine, en düşük seviyesine indigini doğrular. Bu, üretimin 1913 ve 1920 arasındaki düşüseye (başlangıçtaki düzeyine göre % 87'lik bir düşüseye) ilişkin tabloda verdiklerimizi doğrular. Bu derece önemli bir iktisadî gerilemenin tarihte baska örneğini bulamadik. Bir iktisadî bunalimin neden olduğu azami gerileme, Birlesik Devletler'in yasadigidir ve % 46, yani rus sinai felâketinin yarisi oldu. Üstelik Birlesik Devletler'de düşüseye, sinai potansiyellerinin en yüksek seviyesinden itibaren gerçeklestirdi, yani savas öncesi rus üretiminin azami seviyesinden çok daha yüksek bir seviyeden. {...}»

«Sayet savaslarin yol açtiği sinai üretim düşüslerini ele alirsak, azami rakamlarin Almanya için iki defa % 45 (I. Dünya Savasi sonunda) ve % 69 (II. Dünya Savasi sonunda), Japonya için bir kez % 70 (II. Dünya Savasi sonunda) oldugunu görürüz. [Bu en kötü durumun] yaklaşık üçte birinde (% 30 veya 31) kalir, yani Rusya'nin düşüsten önce sahip olduğu potansiyelin üçte biri.» (A. Bordiga, "Bugünkü Rusya'nin Iktisadî ve Toplumsal Yapisi")

programin mevcut olmayisinin bir sonucu olmus olduklarini (bkz. "Sosyal-Demokrat Sosyalizme Geçiş Kavramı"nin eleştirisi) ve diğer yandan herhangi bir burjuva hükümetin de, uygulanmış siyasetinin başarısızlığı karşısında (basitçe sermayenin yönetiminde !) ve özellikle işçi mücadelesi karşısında aynı şeyi yapmış olacağını unutmak olacaktır. Bu politikanın kararsızlıklarına, iste disiplini kabul etmeyenlere karşı (1918'in basından beri), daha sonra bütün anarsistlere karşı (12 Nisan 1918'den itibaren) ve çok çabuk bu aynı Bolşevik Parti'nin içindeki bölünlere karşı baskıya dönüşmüş olan, derken grevdeki Petrograd proletaryasının (Subat 1921) ve Kronstad'ın bastırılmasıyla ⁴¹ zirvesine ulaşan bütün proleter direnişin sistemli bir tarzda ezilmesinin eslik ettiğini de unutmamak gerekir.

O halde, resmen "kızıl terör" olarak isimlendirilenin, yalnızca önceki yönetime karşı uygulanmış devrimci yıldırganlığın unsurlarını değil, üstelik proletarya ve devrime karşı olan klâsik terörü de kapsadığını hesaba almalıyız ; devrimciler terörizmi, gerçekte sadece beyaz terörü nitelemek için kullanılmış adlandırılmayla sınırladığımız, tanımlayamazlar.

Bolşeviklerin toplumsal ve iktisadî siyasetleri ile bunun rus toplumunun evrimindeki sonuçları üzerine odaklanmış bu metinde, bizi bu çeliskide daha çok ilgilendiren, sosyalizm-kapitalizm tartışmasının vargıları gibi, **fiilen uygulanmış iktisadî politika** ve **rus ekonomisinin kapitalist doğasını** aydınlığa kavuşturmaya katkıda bulunmuş olan somut tarihsel sonuçlarıdır.

Devlete ve Bolşevik Parti'nin yönetimine karşı proletarya mücadelesinin en iyi hazırlanmış disavurumları, herhangi bir anarsist örgütten değil ⁴², ama bizzat Bolşevik Parti'den çıktılar ⁴³. Genel olarak bütün "sol muhalifler" ⁴⁴, "asiri sollar" Bolşevikler'i sosyalizme karşı kapitalizmi savunmakla suçluyorlardı : İlk komünist muhalefet, Almanya'daki devletle yapılan barista Lenin'in tavrına karşılık biçiminde oluştu. Bu hayatî önemdeki sorun [Brest-Litovsk barisi] üzerinde Bolşevikler'in yönetimine karşı proletaryanın büyük karşılığını – düzensiz ve pek gelişmemiş bir biçimde – yansıtmakta olan bu muhalefet, en tanınmış önderleri Smirnov, Ossinski, Buharin etrafında ve görüşlerini dergileri "Kommunist"de açıklayan bir grup biçimini aldı. Bu grup, bu noktaya kadar yürütülmüş bütün siyasetleri temelinde – özellikle Ossinski'nin kalemiyle kendini ifade eden – daha genel bir karşılığa dönüştü çabucak... örneğin Ossinski şöyle diyordu :

«Tröstlerin yönetimi altında sosyalizmin kurulması bakis açisini desteklemiyoruz. Sanayinin büyük-başlarının diktasi temelinde değil, ama bizzat emekçilerin yaratıcılığı temelindeki proleter bir toplumun kurulması bakis açisini destekliyoruz... "Sosyalizm ve örgütlenmesi, bizzat proletarya tarafından gerçekleştirilmiş olmalıdır. Ters bir

⁴¹ Bolşevik Parti yönetiminin, devrimci militanların hatta partili eski yol arkadaşlarının yiginsal katliamını emretmesi ilk defa Kronstad'da oldu. 1939'a gelindiğinde, bu metot öylesine çok kullanılmıştı ki, 1917 ayaklanmasına katılmış militanlardan hemen hiç kimse kalmamıştı.

⁴² Sol Sosyalist devrimcilerin bazı metinlerinin ve bildirgelerinin yakın geçmişte fransızca olarak yayımlanması (bkz. "Rus Devriminde Sol Sosyalist Devrimciler : Bilinmeyen Bir Mücadele", "Spartacus" tarafından yayımlandı), birkaç yıl önce formüle etmiş olduğumuz savi yeniden düşünmeye itti bizi. Bize öyle geliyor ki, bu yeni malzemenin ışığında söz konusu olanın, proleter ve devrimci üstelik Bolşevik Parti'nin dışında oluşmuş gerçek bir sol komünist muhalefet olduğu açık.

⁴³ Devletleştirme ve plânlama üzerine olan bu tartışmaların, bir büroda bilim adamları arasında cerayan etmediğini, ama tersine, **silâh elde** çeşitli bölünlüler arası bir mücadele, siddetli ve kanlı bir sınıf mücadelesi biçiminde **sokakta** cereyan ettiğini unutmamak gerekir.

⁴⁴ Gerçekte bu bölünlüleri adlandırmak için çok uygun bir sözcük yok. Genel olarak "sol muhalefet" terimi, Troçki ve Zinovyev tarafından yönetilmiş olan muhalefete, sif bu muhalefete verilen addır. Rus toplumunun geleceğinin kararlaştırılmasının ve "Sol Muhalefet" gibi muhalefetlerin – baslıca temsilcilerinin **bugünkü rus toplumunun** niteliklerinin dayatılmasında, belirlenmesinde önemli bir rol oynamış olmalarından sonra – ortaya çıkmasının bu ilk yıllarda olduğunun bir kez daha altını çizmek önemlidir.

durumda hiçbir şey basarmış olmayacaktır. [Fakat] sosyalizm yerine başka bir şeyin kuruluşunu elde etmiş olacaktır : devlet kapitalizmi.» (Kommunist, № 2, "Sosyalizmin Kuruluşu Üzerine", Nisan 1918)⁴⁵

Uluslararası sermayeyle uyuşma siyasetine gelince... bir tek ülkede devrimin gerçekleşmesine bağlı olarak, sol komünistler, önemli ve uyarıcı bir açıklık, bir basiret gösterecektirler :

«Rusya'daki işçi devrimi ha bire çatısmadan kaçınarak, uluslararası sermayenin ilerlemesi karşısında gerileyerek ve "ulusal kapitalizm"e ödünler vererek eğer uluslararası devrimin yolunu terk ederse, hiç de "güvenlikte" olmayacaktır. Bu bakış açısına göre, söylemler ve faaliyetler aracılığıyla yürütülen uluslararası devrimci propagandaya kosut olarak, uluslararası sosyalizmle (ama uluslararası burjuvaziyle değil) örgensel bağ güçlendirecek olan uluslararası bir sınıf politikasını kesinlikle kabul etmek zorunludur.» ("Solcu Çocukluk Üzerine"de aktaran Lenin)⁴⁶

Bazı programsal noktalardaki açıklıklarına rağmen bu ilk grup, tutarlı genel bir projeyi öne sürmekte yeteneksizdi ve bu yüzden çabucak kayboldu. Her ne kadar böyle olsa da, bu ilk muhalefet, izleyen yıllarda önemli sonuçların ortaya çıkmasının kaynağı oldu. Bu bölüğünün kimi üyelerinin sorumlu görevlerinden çekilmiş olduklarından, iktisadî merkezileşme için tasarlanmış kurumlarda teknokrat ağırlığın hemen tekrar kurulduğundan daha önce söz etmiştik. Ayrıca Bolşevikler'in siyasetine yön vermiş olan kavramlar bütünlüğünü açıklamaya ve söz konusu olanın kapitalizmi geliştirmek olduğunu açıkça ilân etmeye Lenin'i mecbur etmiş olan, bu grubun eleştirileri oldu. Üstelik "savaş komünizmi", ulusallaştırmalar vs. konularındaki sert politikanın kabul edilmesindeki sol komünist etki de hafife alınmamalıdır. Grubun çoğunluğunun dağılmasını hızlandıran söz konusu politika, – üstelik iç savaşın ağırlaşması ve Lenin'in sert eleştirileriyle birlikte – tam da bu oldu. Grup, "Parti'nin birliği" çağrısına itaat ederek ve boyun eğerek, ama aynı zamanda şu sözde radikal kamulaştırma siyasetinin kabulüyle kısmen hoşnut olduklarını düşünceleri nedeniyle dağıldı. Buharin de eleştirilerinde gerileyecek ve iktisadî ve toplumsal siyaseti kapitalist olarak suçlamadığı ama sosyalizme doğru uyarlanmış bir ilerleme olarak kabul ettiğini söylediği "Geçiş Döneminin Problemleri"ni kaleme alacaktır. Artık "devlet kapitalizmi" eleştirilmiyor, ama sadece "devlet kapitalizmi" adlandırılması eleştiriliyordu, bu da, Buharine göre, "proletaryanın sosyalist diktatörlüğü"nü sitemi olandı :

«Bu karışıklık, savaş esnasında ve sonrasında, en son kertesine ulaştı. Söz konusu karışıklık her şeyden önce, "devlet kapitalizmi sistemi" ile "proletaryanın sosyalist diktatörlüğünün sistemi" arasındaki en kabasından bir anlam karışıklığında somutlaştı.»

Ve Ziperoviç örneğini tekrar ele alarak Buharin, Ekim sonrası evreyi "bir devlet kapitalizmi aşaması" olarak düşünen bu şahısla alay edecektir.

⁴⁵ 1918 nisan ayı, "işçisel denetim" in iyimser başlangıcına ve Taylor'un "bilimsel idarecilik" kuramının (iktidarı üstlenmesinden önce Lenin'in "insanın makine tarafından köleleştirilmesi" olarak ilân etmiş olduğu bir "kuram") gerekliliğinin ve uzmanların, bilim adamlarının, çarlık yönetimindeki şirket başkanının "işçisel denetim" altında korunmasının Lenin tarafından savunulmasına tekabül ettiği aydır.

⁴⁶ Karşı-devrimin komünist solların çalışmalarını ne derece saklamış, gizli tutmuş olduğu, bu devrimcilerin yazılarının çok büyük bir bölümünün bugün hâlâ erişilmez olmaları olgusuyla saptanabilir. Uluslararası devrimin temel sorunları üzerine olan konuları, yalnızca rakipleri tarafından yapılmış olan aktarmalar (buradaki gibi !) sayesinde biliniyordu.

Gerçekte Buharin, uygulanmış önlemlerin "devlet kapitalizmine yardımcı olduklarını" açıkça kabul etmiş olan Lenin'i elestiriyordu (bunu doğrudan yapmaya cesaret etmeksizin). Yine de Lenin gerçeğe çok daha yakındı (aslında "kisaca" kapitalizm geliyor olduğu için) ve Buharin'in iyi niyetleri, bu önlemlerle gerçek sosyalizm arasındaki ilişkiler üzerine olan yanlışler içinde birbirine karışıyordu... gerçekliğin ortaya koyacağı da budur. Birkaç yıl sonra akıl almaz bir biçimde Buharin, açık ve ilân edilmiş kapitalizmin en yaman savunucusu olacaktır... daha önce Lenin'e olan gibi.

Bu ilk bölüğüden yalnızca küçük bir azınlık kalacaktır. Bu azınlık 1919'da en tanınmış isimleri Ossinski ve Sopranov olan "Demokratik Merkezîyetçilik" grubunu oluşturur. Ve "Demokratik Merkezîyetçilik" grubu da tek yönelim ilkesine, bürokrasiye, iktidarın bir azınlığın ellerinde yoğunlaşmasına karşı "savasmak" için Dokuzuncu Parti Kongresi'ne (1920) gidecektir. Bu grup kuramsal ve örgütsel olarak, – Troçki'nin bürokratik askerî siyasetine karşı çıkan, model olarak çarlık ordusunu yeniden benimsemiş ve baslıca yöneticisi Smirnov olan - bir başka gruba bağlıydı. Hiç kuskusuz bürokrasinin bu gecikmiş elestirisinin hedefi, o sıralar hükümetin ve ordunun baskı olan Troçki'nin "bürokratikleştirme"nin tüm elestirilerini saçma ve düşmana yarayan eleştiriler olarak kabul etmiş olmasıydı.

Fakat bugün en çok tanınan muhalefet, devrimci bir bakış açısından yine de daha az önemli olmuş olmalı. Söz konusu muhalefet, çalışmanın ve sendikaların askerileştirilmesine (Troçki tarafından savunulmuş olan tutum)⁴⁷ olduğu gibi, sendikaları geleneksel rolleri içinde tutmayı isteyen Lenin'in tavrına da karşı çıkmış olan Kollontay'ın, Siliapnikov'un Medvev'in vs. "İşçi Muhalefeti"dir. Bu iki olgunun karşısında "İşçi Muhalefeti", ekonominin bütün örgütlenmesinin, merkezileşmesinin, üretimin, dağıtımın [bölüşümün] doğrudan ele alınması ihtiyacını savundu. Bu muhalefette hiçbir devrimci seçenek olmamasına rağmen, tüm iktisadî siyasete karşı çıkıyordu... iste bu yüzden de sanayi proletaryası nezdinde büyük bir itibar kazandı (utanç verici teslimiyetlerine kadar).

Bolşevik Parti'nin 10. Kongresi yapıldığında Bolşevikler'le proletarya arasındaki uzlaşmaz çekişme patlama aşamasına gelmişti. "İşçi Muhalefeti" karşı-devrimci olarak kabul edilmiş ve Kronstad devrimci kalesinin denizcilerine ve proletaryaya lâyük görülmüş olan aynı kaderi paylaşmakla tehdit edilmisti gerçekte. Bu durum karşısında büyük çoğunluğu teslim oldu ve baskıları destekledi. Yalnızca bir azınlık zor ve önemli bir muhalefet çalışmasına gizlice devam etti, böylece daha sonraki muhalefetlerin ilk çekirdeğini oluşturdu.

Bu baskı dalgasından sonra Bolşevikler, Yeni Ekonomik Politika'yi (NEP) yerleştirdiler ve açıkça ticaret ve sermayeden yana olduklarını söylediler. Bu andan itibaren bu resmî politikayla olan tüm zıtlıkların, uyumsuzlukların artık hapishaneye ve iskenceye götüreceği açıktı ; yani artık gizlilik içinde yapılanmak gerekiyordu. Ve bu andan itibaren önemli bir muhalefetin gizlilik içinde gelişmesinden şüphe edilemez, ama gerçek elestiri ve tavrılarını bilmek, tanımak çok zor.

Üç grubu ayırt edebilmemiz yine de mümkün⁴⁸ :

⁴⁷ Diğerlerinde olduğu gibi bu noktada da Stalin, Troçki'nin (ve/veya Lenin'in) desteklediğini tam olarak gerçekleştirdi.

⁴⁸ Burada sözümlü edeceğimiz gruplara ilişkin özet bilgiyi, CCI'nin (Courant Communiste International) uluslararası degilerininin 8. ve 9. sayılarında yayımlanmış olan (1977) "Rusya'da Sol Komünistler" başlıklı metinden aldık.

1. Proletkult'u yayınlamış ve baslıca yöneticisi Bogdanov olan "İşçi Gerçeği" grubu. Rusya'yi ilerici kapitalist bir ülkeye dönüştürmenin gerekliliğini düşünmesine ve "olumlu" önerilerinin açıkça burjuva olmasına karşın bu grup, bir yanda "yoksul bir yaşam sürdüren günlük işçi sınıfı" ve diğer yanda da "yeni burjuvazi (sorumlu yüksek memurlar, şirket müdürleri, yönetimin güvenilir adamları, yürütme komitelerinin başkanları) ve NEP adamları" arasındaki çaresiz uzlaşmaz sınıf çelişkilerinin gelişmesinin bilincindeydi. Aynı zamanda sendikaların artık "emekçilerin çıkarlarının savunucusu örgütler" olmadıklarını, ama "üretimin iktisadî çıkarlarını yani her şeyden önce devlet sermayesini savunmanın örgütleri" olduklarının bilincindeydi.
2. Rus Komünist Partisi'nin asıl saplantısı, uğraşı pazarlıklar ve müzakereler olduğundan ve de bu partiyi içerden düzeltmenin hiçbir imkânı olmadığından gerçek bir "Komünist İşçi Partisi" kurmayı düşünen "Sol Devrimci Komünistler Grubu". Bu grup aynı zamanda III. Enternasyonal'i ve sermayeyle uzlaşan siyasetini, "dünya çapında kapitalist ekonomiyi yeniden oluşturma için aracı" olmakla suçluyordu.
3. Ve son olarak programı açısından ve tarihsel olarak en önemli olan grup : en tanınan önderi Mişasnikov olan "Komünist İşçi" grubu. Bu grubun Bolşevikler'in kapitalist siyasetine karşı gerçekleştirdikleri eleştiriler konusunda özel bir incelemeyi öngörmüş bulunuyoruz (bu çalışma dergimizin gelecek sayılarında yer alacaktır).

Şimdi artık "resmî" Bolşevikler'in ve sefleri Lenin'in sol komünistlere vermiş oldukları "entellektüel" yanıtı (Bolşevikler'in iktisadî ve toplumsal politikasına yön vermiş olan bütünlüklü bir tutarlığın en yetkin açıklaması olduğu için) geçebiliriz (unutmayalım ki, bu entellektüel cevabın arkasında açık baskılar vardı).

BÖLÜM VIII

Bolşevikler'in Ekonomik ve Toplumsal Politikalarına Yön Vermiş Olan Mantıksal Bütünlük : Lenin ve Kapitalizmi Savunan Görüşü⁴⁹

Bütün iyi halkçı yöneticiler gibi Lenin'in de her zaman çifte bir söylemi vardı : biri kitleler, diğeri de benzerleri yani yöneticiler için.

Yığınlara yönelik bir konuşma yaptığında halkçı ve kesin olmayan bir dil kullanıyor ; "sosyalist şirketler" in, "komünist bölüşüm" ün, "yasasın sosyalist vatan" in Rusya'sini kastederek halka, yurttaşlara hitap ediyordu... söyleminin anti-marksist niteliğine pek kafa yormaksızın. Sosyal-Demokrasi'nin kendilerine bilinç götürmeyi üstlendiği işçileri yönetmek için bu yeterliydi. Lâkin partili arkadaşlarına seslendiği zaman tersine... halkçı, muğlak, "bilim-disi", Kautski ve Plekhanov'un ona öğrettikleri "maksizm bilim" yle uyusmayan bu dili artık kullanamazdı. Böylece örneğin, hasımlarına cevap olarak yazılmış "Solcu Çocukluk ve

⁴⁹ Bu bölüm, ancak önceki metinle ("Sosyal-Demokrat Sosyalizme Geçiş Kavramı") çok sıkı bir ilişki içinde olduğu göz önünde tutularak tamamen anlaşılabilir.

Aslında bu, Bolşevikler'in toplumsal ve iktisadî siyasetlerine genel bir uyum sağlayan kapitalizme ve sosyalizme bakışlarıdır, sosyalizme geçişin sosyal-demokrat kavramının somut uygulamasıdır (zorunlu bir sonuç).

Küçük-Burjuva Düşünceler Üzerine" de (Mayıs 1918'e ait bir metin) Lenin, daha kesin olmak zorundaydı, ve meselâ, yığınları devlete bağlamak için "sosyalist vatanın savunulması"nın neden çok önemli olduğunu (marksist bakış açısından saçmadır bu) açıklamalıydı. Vatanın savunulmasının sosyalizmle ve de sosyalist niteliğinin Rusya'da var olan düzenle ilişkili olduğunu sanmalarına, inanmalarına aldirmeden işçileri harekete geçiriyordu. Bu yöntemle alay eden partili arkadaşları karşısında Lenin, sunu açıklamak zorunda kaldı :

«... Sovyetler iktidarının sosyalizme geçiş iradesini dile getiren "Sosyalist Sovyetler Cumhuriyeti" ifadesi, görünüşe göre, hiçbir komünist tarafından yadsınmamıştır, ama bu hiçbir biçimde yeni ekonomik düzenin sosyalist olduğu anlamına gelmez.»

Bolşevikler tarafından öne sürülmüş bütün tedbirleri birbirine bağlayan derin mantığı anlamak için, Lenin'in muhaliflerine, asil olarak da Parti içindeki muhaliflerine karşı yanıt olarak yazdığı metinleri tamamen özel bir dikkatle incelemek gerekir. Rus toplumuna ilişkin genel görüşü ile Bolşevikler tarafından yürütülmüş siyasete yer verdiği iki makalesi bize temel görünüyor : az önce zikrettiğimiz "Solcu Çocukluk ve Küçük-Burjuva Düşünceler Üzerine" ile "Aynî Vergi Üzerine" (yeni politika ve koşullarını gösteren)⁵⁰ .

Bu makalelerde Lenin açık bir biçimde sunuları ortaya koyar :

- A. Rus toplumunun çığır açan bir tanımı ;
- B. Alman örneğini model alarak devlet kapitalizminin övgüsü ;
- C. Kapitalizm/komünizm çelişkisiyle, var olan temel çelişkilerin çok özel bir anlayışı ;
- D. Ve bütün bunlardan çıkartılmış bir strateji.

Şimdi bu noktaları ayrı ayrı ele alalım...

A. Rus toplumu :

- a) ataerkil bir ekonomi, yani büyük bölümü doğal köylü ekonomisi ;
- b) (bugdayını satan köylülerin en büyük bölümünü oluşturduğu) küçük metâ üretimi ;
- c) özel kapitalizm ;
- d) devlet kapitalizmi ,
- e) ve sosyalizm.

B. Devlet kapitalizminin övgüsü :

Lenin bu konuda sunuları söyler...

⁵⁰

Nisan 1921 : Lenin ve Bolşevikler'in iç politikalarının kavramları konusunda bu metinlerin açıklığı, – öylesine çok kafamıza kakılmış bir kitapta (Lenin'in "Sol Komünizm : Bir Çocukluk Hastalığı" isimli kitabında) kendilerini bulan – diğer komünist partilerince yürütülmüş politikaların önemiyle karşılaştırılabilecek bir öneme sahiptir.

«Eger az önce aktardığımız sözler gülümsemeye yol açarsa, "sol komünistler" tarafından yapılmış su kesif, "sayet bolşevik sağ kazanırsa, Sovyetler Cumhuriyeti bir devlet kapitalizmine doğru gelmek tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır" kesfi kahkahalarla gülmeye neden olur. Korkudan kanımızı donduracakmış gibi görünen iste bu [...] Oysa devlet kapitalizminin Sovyetler Cumhuriyeti'mizde işlerin bugünkü durumuna nazaran ileriye atılmış bir adım olacağını hiç düşünmemişler. Örneğin altı ay içinde ülkemizde devlet kapitalizmini yerleştirmiş olursak eğer, bu çok büyük bir başarı olacaktır [...] İktisadî görüş açısından devlet kapitalizmi, bugünkü ekonomimizden alabildiğine daha üstündür [...] Görevimiz, almanların devlet kapitalizmini öğrenmeye koyulmaktır » (Lenin, "Solcu Çocukluk Üzerine")

Burada Sosyal-Demokrat kavramın ne ölçüde tüm devlet yönetiminin içine işlemiş olduğunu gözleyebiliriz. Lenin sermayenin genel gerçeğini tanımakta tamamen yetersiz olmakla kalmaz sadece, üstelik sermayenin (genel olarak değişim değeri üretimi aracılığıyla doğrudan ve özel bütün üretim ilişkilerini içine alan sermayenin) olumlu kutbu önünde diz çöküyor ve doğrudan doğruya "alman devlet kapitalizmi"ni izlenecek örnek olarak kabul ediyordu.

C. Temel çelişkiler :

Bunlara yönelik yaptığı analiz, toplumsal çelişkilerin abecesine ilişkin cehaletini gösterir...

«Açıktır ki bir küçük köylüler ülkesinde, hakim olan ve aksi mümkün olmayan küçük-burjuva unsurdur ; tarımcıların çoğu, çok büyük bir çoğunluğu küçük üreticilerdir. Devlet kapitalizmi, istifçi-vurguncular (spekülasyonlarının konusu bugday) tarafından surasından burasından yırtıldı. Cerayan eden asil mücadele tam da bu alandadır. "Devlet kapitalizmi" gibi iktisadî ulamlarla konuşursak eğer, bu mücadelede çarpışan taraflar kimlerdir ? Az önce saydığımız (d) ve (e) unsurları mı ? Elbette hayır. Burada sosyalizmle birlikte ele alınmış olan devlet kapitalizmi değil, ama aynı anda hem devlet kapitalizmine, hem de sosyalizme karşı yan yana mücadele eden küçük-burjuvazi ve özel kapitalizmdir. Onlar [sol komünistler], ülkemizde sosyalizmin gelip çarptığı asil düşmanın küçük-burjuva unsurda olduğunu görmüyorlar... » (Lenin, a.g.y.)

D. Genel strateji :

Lenin ve izleyicilerinin, küçük-burjuvaziye karşı böylesi bir anlayışla savaşım vermiş ve – her seferinde devleti sosyalizmle özdeşleştirerek – devlet kapitalizmi bayrağını çekmiş olmaları normaldir.

«Ağır basan [...], – kendisinden itibaren büyük kapitalizme olduğu kadar sosyalizme de varmak için sadece bir tek ve aynı yolun var olduğu [özdeşleştirme ilk adımlarını atıyor ; yayımcıların notu] – küçük-burjuva kapitalizmidir ve bu yol aynı ara asamadan geçer [...], işçi sınıfı küçük mülkiyetin kargasalı özüne karşı devlet düzenini [hangi devlet ? ; y. n.] savunması gerekeceği zaman, devlet kapitalizmi temelinde büyük üretimi devlet ölçeğinde örgütlemeyi öğrenmiş olacağı zaman⁵¹, bütün kozları elinde olacak ve sosyalizmin sağlamlastırılması güvenceye alınmış olacaktır.» (Lenin, a.g.y.)

⁵¹ "Devlet ve Devrim" in yazarının ne ölçüde eserini tamamiyle yadsıdığını saptayarak, simdi bize – burjuva devlet/proleter devlet ya da ulusal devlet/proleter devlet ayrımı yapmaksızın – genel olarak devletin bir Kautski'si veya bir Kerenski'si gibi konutuguna dikkat edin.

Rus "Komünist" Partisi'ni 1917'den bugüne kadar yönlendirmiş olan bu **temel stratejidir**. Bu anlamda stalinci dönemle esasa ilişkin bir fark yoktur : **Lenin'in ölümünden önce olduğu gibi sonra da, Bolşevikler'in kapitalizmin geliştirilmesinden başka amaçları olmadı**.

Bu iki dönem arasındaki fark ideolojiktir : Lenin seyleri isimleriyle, oldukları gibi niteliyordu ; Stalin dönemindeyse, sermayenin ve devletin ihtiyaçları "kapitalizm" adlandırması yerine "sosyalizm" nitelemesini ikame etmeyi becerebilmişti.

Bizzat Lenin'in belirttiği gibi, kapitalizm hayranlığının ("devlet" kapitalizmi hayranlığının) bu **gerici** tavrı onun için yeni değildi (ne de Sosyal-Demokrasi'nin herhangi bir üyesi için), ve bunun içindir ki, daha Ekim 1917'den hemen önce şöyle diyordu :

«Pekâlâ... yunkerlerin, kapitalistlerin, toprak ve sermaye sahiplerinin su devletinin yerine devrimci demokratik bir devlet koyun. Tüm ayrıcalıkları devrimci bir biçimde yok eden, en tam demokrasiyi devrimci bir tarzda dayatmaktan korkmayan bir devlet demektir bu ; gerçekten demokratik ve devrimci bir devlette, devlet kapitalizminin kaçınılmaz olarak, kesin olarak sosyalizme doğru bir adımı temsil ettiğini göreceksiniz ! Zira sosyalizm yalnızca kapitalist devlet tekeli izleyen bir asamadır, ya da daha doğru bir deyişle : sosyalizm, tüm halkın hizmetindeki devlet tekelinden başka bir şey değildir, ve bundan dolayı, kapitalist devlet tekeli olmaktan çıkar. Tekelci devlet kapitalizmi, sosyalizmin en tam hazırlığıdır, ondan bir önceki asamadır, kendisiyle sosyalizm arasındaki tarih merdiveninin bir basamağıdır, ara basamak yoktur.» (Lenin, "Bizi Tehdit Eden Felâketle Nasıl Savasmalı", 27 Eylül 1917)

Bu alinti, Bolşevikler'de ve Lenin'de ağır basan sosyalizme geçişin sosyal-demokrat ve karşı-devrimci kavramının çok tipik bir örneğidir. Onlar için kapitalizmle sosyalizm arasında **devrimci bir yıkım**, eski toplumun zorla yok edilmesi, değişim değerinin ve ücretliliğin ortadan kaldırılması, üretim (ve yaşam) ilişkilerini yadsıma yoktur, ne de sermayenin üretici güçlerinin yerine insanlığın ihtiyaçları temelinde tasarlanmış üretici güçleri koyarak bugünkü toplumun tüm belirlemelerinin genel devrimi... ama bu üretici güçleri basitçe **halkın hizmetine koymak** vardır (bizzat Lenin de altını çizdiği gibi) ; bu sosyalizm aslında devrimci demokratik bir devlet tarafından, **halk tarafından idare edilen bir kapitalizmdir** yalnızca (gelismiş, sanayileşmiş, tekelleşmiş, özeklenmiş, merkezileşmiş ve devletleşmiş bir kapitalizmin olumlu kutbudur). **Bu, pek kurnaz bir sapmanın gerici ve tipik asiri ucudur.**

1921'de bu konuda temel kabul edilen "Aynî Vergi Üzerine" başlıklı metinde Lenin, Mart-1918'in metninden (rus toplumunun ve benimsenecek stratejinin çözümlendiği bir metin) bir çok sayfayı kelimesi kelimesine aktarır (asil olarak bizim de aktarmış olduğumuz pasajlar)⁵². Artık 1918 iyimserliğinin kalmamasına rağmen Lenin, eski tahlilinin esasını bütünüyle onaylamıştır :

«1918 yılına ait olan bu kanıtlar, süreler konusunda bir dizi hata içerirler. Bu sürelerin öngörülenden daha uzun oldukları görüldü. Bu hiç de özel bir durum değil. Ekonomimizin temel unsurları hâlâ aynıdır.» (Lenin, "Aynî Vergi Üzerine")

Lenin'in 1918'deki çözümlenmesiyle 1921'de yaptığı analiz arasındaki tek önemli değişiklik, bu sonucuda "özel kapitalizm"i artık devlet kapitalizminin ve "sosyalizm"in düşmanı olarak

⁵²

Ardıllarının Rusya'da sosyalizmden veya İşçi Devleti'nden söz edebilmeleri için Lenin'in görüşünü terk etmek zorunda kalmış olduğu düşünülebilir. Ama HAYIR, "ekonomide iktisadî ve toplumsal bes oluşum"un hep var olduğunu ve Rusya'daki ekonominin devlet kapitalizmine bile ulaşmadığını söyleyerek ölecektir.

degil, bariyerin dogru tarafina, sosyalizm tarafina gecmis olarak (sadece Lenin'in bu saçma terkinde gecmis olarak) kabul etmesidir ! Asil dusman "kucuk uretim" ve "ataerkil uretim"di hâlâ, ve diger yandan, "gelip sosyalizme ve devlet kapitalizmine katilmis olan özel kapitalizm" de vardi simdi.

Ama birakalim Lenin kendisi soylesin bütün bunlari...

«Kapitalizmi çok dar bir çerçevede, çok makul bir çerçevede iyice sinirladigimiz (ekonomide toprak sahiplerinin ve burjuvalarin mülksüzlestirilmeleriyle, siyasette de işçilerin ve köylülerin iktidariyla) için ondan kormmaksizin, her ne pahasina olursa olsun ve eldeki tüm araçlarla degisimi gelistirmek gerekir. Aynî verginin temel düşüncesi iste bu, iktisadî anlami da iste böyle... Bu aykiri bir düşünceymis gibi görünebilir. Özel kapitalizm sosyalizmi destekleyen bir rolde mi ? Fakat bu hiçbir biçimde aykiri bir düşünce degildir, kesinlikle kaçinilmaz olan iktisadî bir nitelik olayidir bu. Özellikle eskimis ulastirma araçlariyla birlikte küçük köylülerin bir ülkesi ; savastan, ablukadan çikmis ve büyük sanayiyle ulastirmayi elinde tutan proletarya tarafından siyasî olarak yönetilen bir ülkedir söz konusu olan... bu öncüllerden de kesinlikle kaçinilmaz bir biçimde su anda ilk olarak yerel degisimin önemi ve ikinci olarak da özel kapitalizmin sosyalizme yardım etmesinin olanagi sonucu çıkar (daha devlet kapitalizminden söz bile etmeden).» (Lenin, a.g.y.)

BÖLÜM IX

Kapitalist Süreklilik : Lenin'deki Anlam Karisikliklari

Inanilanin veya inanmamiz istenilenin (sadece stalinciler, troçkiciler, sosyalistler vs. degil, dünyanın her tarafında burjuvazinin sag kanadinin da istediginin) aksine, 1917 devrimini izleyen yillarda **Rusya'da sosyalist bir dönüşümün olmadigini, tersine var olmaya devam eden iktisadî ve toplumsal düzenin tam da kapitalizm oldugunu** kesinlikle iddia edebiliriz. Eger ilk girişimlerle NEP arasında bir fark olmussa, burada söz konusu olan kesinlikle sosyalizmin bir derece veya biçim farki degildir, ne de kapitalizme birkaç taviz vererek komünizme bir geçiş ; ama tam tersine, devlet örgütlerinin denetimi sayesinde **kapitalizmi kontrol etme girişiminden** (tarihte ilk, iyimser ve yaniltici bir girişim), **devleti kotrol etmis olanin sermaye oldugu ve tersinin dogru olmadigi** olgusunun zimnen teslim edilmesi esliginde **kapitalizmin gelismesinin hizmetindeki Bolsevikler'in rolünün açıkça kabul edilmesine** bir geçistir söz konusu olan.Bizzat NEP'in onaylanmasi, yalnızca kapitalizmin ("özel" ve "devlet") savunusunu degil, üstelik Bolsevikler'in kapitalizmi plânlamadaki yetersizliklerini ve devletin rekabeti, ticareti, degisim degerini vs. ortadan kaldirmadaki elverissizligini kabul etmekten ibaret olan bir özelestirinin baslangicini da içerir.

Ama Lenin'in özelestirisinin hayafî önemini ve tüm sonuçlarini anlamak için, Lenin tarafından yapilmis ve bütün sosyal-demokrat görüseye özgü kavramsal karisikliklardan temizlenmis metinleri yeniden okumak gerekir. Burada tüm noktalara kanit göstermek imkânsiz

oldugundan⁵³, genel olarak Bolseviker'in özel olarak da Lenin'in⁵⁴ görüşlerine karsi, bu konudaki ana tezlerimizi ileri sürmekle yetineceğiz.

1. Lenin tarafından ortaya koyulmuş rus toplumunun bes tür "toplumsal-iktisadî olusuma" bölünmesi eger bir gerçekligi betimliyorsa, söz konusu olan, dönüşüm halindeki toplumsal gerçekligin özüne yabancı ve üstelik tamamen benzesmez ulamlari birbirlerine ekleyerek yanılan ikinci dereceden bir gerçekliktir. Eger simdilik "sosyalist" unsuru (digerlerine kıyasla ya onlardan tamamen farklı ve digerlerine eklenemeyen bir ulam, ya da digerlerinden tam bir sapınç olan sosyalist unsuru) bir yana bırakırsak, Lenin'in değişik tipteki her üretim ve değişim etkeninin **dogrudan ilişkilerini** (olagan, yerel vs.) betimlemek istedigini var sayabiliriz. "Ataerkil ekonomi"yi, "küçük meta üretimi"ni, "özel kapitalizm"i, "devlet kapitalizmi"ni böyle görüyor. Fakat üretim ve değişimin bu dogrudan biçimlerinin **bütün toplumun** (yalnızca rus değil, dünya toplumunun) **üretim ve yeniden üretiminin genel ilişkilerinde içerilmiş ve onlara bagimli** olduklarını (tek sözcükle altalanmış olduklarını) ve de bu ilişkilerin asil olarak değer ilişkileri olduğu "gerçekligi"ni unuttur.

2. Değer ilişkileri, şeylerin değişim ve üretiminin bütün özel biçimlerine egemendir, onları içinde toplar. Kapitalizm, nesnelerin başka tür üretimleriyle bir degildir, ne de bir tutulabilir (ve sermayenin bu dogrudan görünüsüne basvurdugumuz zaman, "sermayenin dogrudan üretim biçimi" olduğunu belirtmeyi de hiç mi hiç unutmamalıyız) ; buna karsilik kapitalizm, **değerin gelişen diktatörlüğüne maruz insan türünün yeniden üretiminin genel biçimidir.** Kapitalizmde değer ve üretimin bütün özel biçimleri, **sermayenin üretimin ve yeniden üretiminin yardımcı biçimleridirler.**

3. Lenin'in kuramsal hatası akıl almaz ölçüde büyüktür... ne olduğu haliyle bütünlüğü ne de bu bütünlüğün yasalarını tam olarak anlamadan, bu bütünlüğün bir sınıflandırmasını yaptı. Bu da onu, her yalıtık parçanın özgül yasalara uymak zorunda olduğu somut gerçekligin tamamen karmasik bir betimlemesine götürdü. İlişkiler ve çelişkiler, bu bes unsur arasındaki bağlantılar olarak sonradan girmislerdir Lenin'in çözümlemesine. Hegel'e başvurarak Lenin'in bir anatomi uzmanı gibi davrandığını, cesetlerle çalıştığını söyleyebiliriz.⁵⁵ Yasamın gelişmesini kendi örgenliginin dışında, vücudun ayrı ayrı parçalarının yasalarıyla açıkladığını iddia etmek... korkunç olan bu. Her ne kadar anatomi uzmanları böylesi bir saçmalığı ileri sürmedilerse de, Lenin, rus toplumunun cansız parçalarından hareketle bu toplumu

⁵³ Bu kanıtların geliştirilmesi, dünya sermayesinin toptan gelişiminin ve ekonomi-politikle onun eleştirisinin temel tezlerini ve bu tezlerin derinliğine çözümlemesini (Adam Smith döneminden beri olduğu gibi) gerektirir, içerir. Bunu birkaç sayfada yapamayız, fakat, sorunun derinliklerine inebilmesi için istekli okuyucuya Marx'ın eserini tümüyle okumasını (Marx şöyle diyordu : "Aydınlık zirvelere ulaşmak isteyen kişi, tehlikeli yollardan geçerek dağlara tırmanmaya hazır olmalıdır.") ve aynı şekilde komünist solların bu apaçık gerçekliğini anlamaya çalışmasını önerebiliriz ancak. Elimizdeki malzemeler içinde, Komünist Parti'mizin (tarihsel bir yönelim ve hareket olarak ; ç.n.) bir asırdan daha uzun bir süredir gerçekleştirmiş olduğu "Ekonominin Eleştirisine Katkı"yla (söz konusu olan daha önce fransızca ve ispanyolca merkezî dergilerimizde bu başlık altında yer almış olan bir yazı dizisidir, ama Marx'ın ünlü kitabı değil) aynı çizgide yer alan pek çok metin mevcuttur (bazıları zaten merkezî dergilerimizde yayımlanmış durumda).

⁵⁴ Lenin'in bu metinlerinin özel önemi, iktisadî ve toplumsal bütün siyaseti içinde bolsevik yönetimin bütünlüklü stratejisinin biricik genel ifadesini oluşturan olmalarındadır tam da.

⁵⁵ Hegel "Küçük Mantık"ta sunları söyler :

«Böylece örneğin canlı bir vücudun organları ve azaları, yalnızca bu birliklerinin içinde var oldukları ve ne şekilde olursa olsun bu birliğe göre ilgisiz bir biçimde davrandıkları için, onun [vücudun] basit parçaları olarak düşünülmemelidirler. Onlar [bu organlar ve azalar], canlı vücutlarla değil de cesetlerle uğrasan anatomicilerin ellerinde sadece insan vücudunun basit parçalarına dönüşürler.»

açıklamaya kalkmakta tereddüt etmedi. Lenin için her şeyden önce bes unsur vardır, ancak daha sonra onların çelişkileri.⁵⁶

4. Rus toplumunu tanımak için Lenin, temel soyutlama ölçütlerini dikkate bile almadı :

- a. **Bütünlük** : bütünlük, parçalarının her birinden ayrı bir gerçekliktir ; ona katılan parçaları soyutlamak ve bütünlüğün anlaşılması üzerinde yoğunlaşmak gereklidir. Bütünlüğün yasalarını, parçalarının [yasalarını] toplayarak bulamayız, ama parçaların yasalarını bütünlüğün içinde buluruz. Örnek : Lenin'in küçük metâ üretimi (veya devlet kapitalizmi ya da sosyalizm vs.) olarak adlandırdığının sermayenin yeniden üretiminden başka bir şey olmadığını, ancak sermayeyi bütünlüğü içinde kavrayarak anlayabiliriz.
- b. **Hareket, yadsima, ölüm** : Bütünlüğün incelenmesinde onun dönüşümü üzerinde yoğunlaşmalıyız, ya da daha iyisi hareketi üzerinde, bütünlüğün kendini yadsıması üzerinde yoğunlaşmalıyız. Kapitalist toplumun incelenmesindeki anahtar, sonu siddetle ortadan kaldırılmasına varan kapitalizmin çelişkilerinin incelenmesidir. İktisatçılar sermayenin biyolojisini inceler, bizse onun ölümünü ; su her ne kadar aykırı bir düşünce gibi görünse de, kapitalizmi (biyolojisini, sistemin anatomisini), yalnızca siddetli yadsınmasını, ölümünü (ölümüne varacak olan süreci) üreten çelişkili bir sistem olarak anlayabiliriz. Lenin sosyalizmi, kapitalizmin siddetli bir **yadsıması** olarak anlamıyor, ama gördüğümüz gibi, kapitalizmin belirli bir mantikî uzantısı olarak tasarlıyordu. Yani bütünlüğü (dünya kapitalizmini), bir hareket olarak düşünemiyordu.
- c. **Çelişki** : her bütünlük çelişkidir, ve **bütünlük bir yadsima hareketi olarak daima çelişkilidir**. Lenin bütünlüğü anlamadı... ne yadsınmasını, ne parçalarını, ne bu bütünlüğün yadsınması hareketini, ne de bütünlüğün merkezi olarak çelişkiyi. Tersine, bir takım yasaların onlara ait olduğunu söylediği parçaları, birbirlerine ekledi [topladı] ve bu parçalardan yola çıkarak çelişkileri belirlemeye çalıştı. Bu da, kapitalizmin sosyalizmle aynı yanda ve kapitalizm-öncesinin de bir düşman olduğunu düşünen Lenin'i ve Bolşevikleri, merkezileşmiş ve işçiler tarafından idare edilen kapitalizmi sosyalizmle özdeşleştiren bir görüşün esliğinde kapitalizm/komünizm çelişkisini tamamen gözden yitirmeye götürdü.

5. Lenin tarafından betimlenmiş "gerçeklik", bütünlüğün yadsınmasına ilişkin igdis edilmiş bir gerçekliktir. Parti olarak örgütlenmiş komünizm tarafından siddetle yadsınması [ve böylece] ölümü hesaba alınmaksızın kapitalizmin her incelenişinde olan budur. Toplumsal sınıfları toplumsal projenin oluşumu, evrimi temelinde değil de, örneğin gelir seviyelerini temelinde tanımlayan da bu türden bir "gerçeklik"tir. Marx "Kapital"i bu bakış açısını gülünçleştirerek bitirdi. Orada şöyle diyordu :

«Ne var ki bu görüş açısından, örneğin tabiipler ile devlet memurlarının, iki farklı toplumsal gruba ait oldukları ve bu grupların herbirinin üyeleri, gelirlerini bir ve aynı kaynaktan aldıkları için, iki sınıf oluşturmaları gerekir. Aynı şeyin, toplumsal işbölümünün emekçileri olduğu kadar, kapitalistler ile büyük toprak sahiplerini de –

⁵⁶

Sanki insan sindirim aygıtının, sakalının, kollarının, ayakları sayesinde hareketinin, içgüdülerinin, bas ağrısının, kaygılarının vs. bir toplamı olarak betimlenebilirmiş gibi... burada topladığımız unsurların benzersizliği, Lenin'in rus gerçekliğinin unsurlarını toplayarak yaptığından daha saçma değil ! Üstelik ayaklarla hareket etmek bas ağrısından daha iyidir gibisinden falan unsur iyidir filân da kötü diyerek tamamlar söylemini !!!

örneğin bu sonuncular, bag-bahçe sahipleri, çiftlik sahipleri, orman sahipleri, maden sahipleri, dalyan sahipleri gibi – sonsuz türde çıkar ve statü gruplarına parçalanması için gerekli olması gerekir.» (K. Marx, "Kapital", III. cilt, s.924, Sol Yayınları, Birinci baskı, Ağustos 1978)

Marx'i güldüren gerçekliğin bu saçma görüşü, rus toplumunu açıklamak amacıyla Lenin'in benimseyeceği görüştür. Akademik toplumbilimin [sosyoloji] betimlediği de bu aynı "gerçeklik"tir... sayıları besten ona kadar degisebilen "toplumsal sınıflar"ıyla, yine sayıları üçten altıya degisebilen ve birlikte var olan "toplumsal oluşumlar"ıyla. Her hal ve kârda, bu "gerçeklik"te devrimci yadsımaya, kapitalizmin yıkılmasına asla yer yoktur.

6. Lenin, – sermaye ile kendiliginden gelismis sermaye fikrinden baska bir sey olmayan – onun olumlu kutbu (büyük sanayi, gelisme vs.) arasında bir birlik olusturur (uluslararası tüm Sosyal-Demokrasi'ye özgü bir anlayıştır bu). Lenin'in yıkımının en siddetli anında – daha sonra "yeniden doğması" için – kapitalizmin artık var olmadığını kabul etmesi bu yüzdendir. Bordiga'nın "Rusya'da iki kapitalizm" üzerine olan ünlü sonucu çıkartmasına izin verecek olan da budur. Lenin ve Buharin arasındaki tartışmada Bordiga su tezlerin altını çizer :

«Kapitalizmin yeniden doğusuna, evriminin ilk evresine şahit oluyoruz.»

Ve Bordiga destekler :

«Diyalektik olarak, nicelik nitelik gibi görünür : kisi basına bir kilo çelige⁵⁷ (bir yıl boyunca çivi, divit ucu, topluigne üretmek için yeterli bir miktar) indirgenmiş bir kapitalizm, artık kapitalizm değildir. Bu görüldüğü gibi "nicel olarak" artmaz, ama kapitalizm-öncesi toplumsal bir temelden itibaren yeniden doğar. Yani Rusya iki [tür] kapitalizm tanıdı, ama sosyalizmin yerini aldığı bir kapitalizmi değil.» (A. Bordiga, "Rusya'nın Bugünkü İktisadî ve Toplumsal Yapısı")

Örneğin, üretimi kisi basına bir kilo çelige düsmüş olan sermayenin artık gerçekten bir sermaye olmadığını (nicel olarak bu sanayi artık eski sanayi değildir, ama yeniden doğar) doğrulamak amacıyla niceliğin niteliğe dönüşmesinin önemini altını çizmekte hemfikiriz. Fakat kapitalizmle sanayinin özdeslestirilmesini tamamen yalis buluyoruz. Kapitalizm üretici güçlerin çilgin ve olaganüstü bir artisti değildir yalnızca, ama **yiginsal ve dönemsel tahribidir** de zorunlu olarak. Dahası, kapitalizm **gelisme halindeki büyüme, yıkım, değer artisti ve değer kaybı demek olan çeliskili bir birliktir** asil olarak. Bir kapitalizm-öncesi safhayla birbirinden ayrılmış iki kapitalizm üzerine olan Bordiga'nın tezlerini tamamiyla reddediyoruz. Gerçekte olmuş olan, dünya kapitalizminin genel çevriminin siddetli bir değer kaybı ve yıkım üretmiş olmasıdır (kapitalizmin çeliskilerinden ileri gelen). Baska yerler gibi Rusya'da da var olan kapitalizm, her zamanki eski aynı kapitalizmdir.

7. Lenin'deki bütünlüğe özgü dinamigin bu kavrayıssızlığı, onu çeliskileri olmadıkları yerde aramaya⁵⁸ ve de esasen aynı içeriğe sahip unsurları ("devlet kapitalizmi" ve "özel

⁵⁷

Hatırlatırız ki, resmî rakamlara göre Rusya kisi basına 30 kilo çelik üretiyordu (1913 rakamı), üstelik bu savastan ve devrimden önceydi ; daha sonra kisi basına tek bir kilodan daha fazla değil. Bunun somut olarak ne demeye geldiğini kafamızda canlandırabilmek için, su örneği vereceğiz : 1981'de Rusya kisi basına 544 kilo çelik üretiyordu.

⁵⁸

Bakis açımıza göre, üretimin özel falan ya da filân biçimi arasında (örneğin "ataerki ekonomi" ile "küçük metâ üretimi" arasında veya bunlardan herbiriyle özel kapitalizm arasında vs.) çeliskilerin mevcudiyetini yadsımak değildir söz konusu olan.

kapitalizm" ; "küçük-burjuva üretim ilişkilerine karşı devlet kapitalizmi ve özel kapitalizm") birbirlerinin karşısına koymaya itti.

8. Var olduğundan bu yana kapitalizm, özel ve devlet kapitalizminin bir bileşimidir ve doğası esas olarak aynıdır. Üstelik "devlet kapitalizmi" de üreticileri üretim araçlarından **koparır, yoksunlaştırır**. Yaşam araçlarına sahip olmak için emek güçlerini satmak zorunda olan proleterlerin varlığı bu yoksunlaştırma sayesinde gerçekleşir, ücretliliğin korunması bunun içindir ve ayrı bir kategori oluşturmak anlamsızdır. Söz konusu olan, tamamen "basitçe" kapitalizmdir. Şirketlerin veya sömürü araçlarının mülkiyeti ister devletin ister özel kişilerin olsun, **kapitalizm** üreticileri çalışma [emek] araçlarından yoksun kılarak **her zaman özeldir** [bir sınıfa özel].

9. Lenin'in "küçük-burjuva" (veya "metâ üretimi" ve "ataerkil ekonomi") olarak nitelendiği üretim ilişkileri, kapitalizm altında, metâ üretimidir ve aynı yasalara tabidirler. Öyleyse Lenin'in şu iddiası saçmadır :

«Sermayeye [yabancı sermayeye ; y. n.] ödün biçimi altında devlet kapitalizmini oturtarak, Sovyetler iktidarı küçüğe karşı büyük üretimi, geri üretim usullerine karşı ileri üretim tekniklerini, el emeği ile yapılan üretime karşı makineler temelindeki üretimi güçlendirir. Böylece ellerinde topladığı büyük sanayinin üretim hacmini yükseltir ve anarşik küçük-burjuva ilişkiler karşısında onlara karşılık olarak devlet tarafından düzenlenmiş iktisadî ilişkileri güçlendirir.»

Kapitalizmi överek (kapitalizmin hâlâ devlet tarafından kontrol edildiği iddiasıyla), Lenin üretim ilişkilerinin anarşik yapısına karşı savasmayı ileri sürer ; bu anarşi tam da bütün kapitalizmin ("büyük", "küçük", "orta", "devletçi", "uransal", "tarımsal", "tekelci", "ataerkil", "küçük-burjuva" vs.) ayrılmaz, özünde olan ayırt edici bir özelliğidir... "Adam Smith'in Görünmez Eli"nde Marx'ın gösterdiği gibi.

10. Su ana kadar göz önünde bulundurmadığımız besinci unsur, "sosyalizm"i artık ele almanın zamanı geldi. Lenin genellikle "sosyalist iktidar", "sosyalist hükümet", "proletarya diktatörlüğü"nü devleti, "Sovyetler'in iktidarı" terimlerini aslında güven vermek amacıyla kullanır (eger çalışmalarının tamamını göz önüne alırsak). Lenin'in diğer dört "iktisadî-toplumsal oluşum"u yanında bu unsur, diğerlerine eklenemez ve burada tamamen yabancı bir unsurdur. Terimin buradaki [Lenin'in çalışmalarındaki] anlamında, diğerlerini kontrol etmeye çalışan politik bir unsur olmalıdır bu. "Sovyetler hükümeti artı elektrikleştirme" teorisinin diğerlerini izlemesi bu nedenledir.

Eger "sosyalist" unsur bu noktada kalmissa, rus toplumunun tarihsel evriminin ışığında, bu **sosyalist** unsurun sadece bir istenç unsuru olarak kaldığını ve de yönetimin sosyalist açıklamalarına ve istencine rağmen bu unsurun sermayenin gereklerine razı olduğunu (gelecek bölümde göreceğimiz gibi) gözler önüne sermek bizim için yeterli olacaktır.

Lâkin bu siyasî tercihin yanında Lenin, iktisadî ve toplumsal bir bakış açısından hareketle kullanır "sosyalist" ve "komünist" terimlerini ... ve bu, anlam karışıklığını saçma bir düzeye taşıyacak ve haleflerinin (Stalin, Troçki, Zinovyev, Kamanev vs.) kapitalizmin kapitalizm-

Bilinmesi gereken, bu karışık adlandırmayla Lenin'in göndermede bulunduğu gelişmeler, kapitalistler, "özel" şirketler veya devletler arasındaki rekabet ilişkilerinden, hatta bizzat işçilerin kendilerini teslim ettikleri aralarındaki rekabet ilişkilerinden ne daha "gelişkili" ne de daha güçlüdürler. Üstelik bütünlüğü içinde kapitalist sistem, birbirlerine karşı bireylerin üretilmesi ve bunun geliştirilmesi üzerinde temellenmiştir. Bütün ilişkiler rekabet içindedir, hepsi gelişiktirler.

sonrasi unsurlarin varligiyla iktisadî olarak asilmis oldugunu (Stalin : "Tek ÷lkede sosyalizm" ; Troçki : "Yozlasmis isçi devleti") düşünmesini desteklemelerine yarayacaktır. İktisadî-toplumsal bakis açisindan sosyalist terimini kullandiginda Lenin, çok sik olarak, sanayiye sosyalizmin temelismis gibi basvurarak yapar bunu. Bu anlayisin tüm degisik yorumlariyla tek ÷lkede sosyalizm teorisine hizmet etmis olmasına ragmen, denilebilir ki (Bordiga'nin da dedigi gibi), bu anlamda "sosyalizm"den söz etmek yerindedir ve aslında Rusya'da sosyalizmin temellerinin oldugu da dogrudur. **Gerçekte sosyalizmin ve kapitalizmin temelleri... tastamam ayni seydir** ; [çünkü] kapitalizm üretimi sosyallestirdi. Ama Lenin konusunda anlam karisikligi çok daha ötelere gidiyordu ve Lenin'in rus toplumunda bir parçacik da olsa sosyalizmin varligini kabul etmedigini söyleyen Bordiga'nin bu yorumu tamamiyla abartilidir. Sayet böyle olsaydi, Lenin ekonomiyi – ataerkil olusumdan **sosyalist olusuma** kadar – bes "**farkli toplumsal ve iktisadî olusum**"da siniflamis olmazdi.

Anlam karisikligi Lenin'de hep vardi ve yapitlarinin tümünde kendini gösterir. İşçiler tarafından denetlenen devlet kapitalizmi ile sosyalizm/komünizm arasindaki **iktisadî** özdeslestirme, yapitlarında geneldir. Ayrıca Rusya'da var olan sözde ekonomik, sosyalist unsurlar durmaksizin "sosyalist sirketler", "sosyalist degisim", "sosyalist anayurt" olarak ortaya çıkarlar. Yeniden ticarî özgürlüğü saglamis olan aynî verginin yerlestirilmesi de Lenin tarafından "sosyalist bir degisim" olarak kabul edildi (ama ancak ödendikten sonra).

«Aynî vergi asiri yoksulluk, yikim ve savas tarafından dayatilmis çok özel bir "savas komünizmi"nden düzenli sosyalist degisimlere [aynen böyle !] geçmeye yarayan biçimlerden biridir. Bu sosyalist degisimler de, siralari geldiginde, halkin içinde küçük köylülüğün agir basmasinin yol açtigi özel kosullarla birlikte sosyalizmden komünizme geçisin [aynen böyle !] biçimlerini olustururlar.» (Lenin, "Aynî Vergi Üzerine")

BÖLÜM X

Sermeye Üzerinde Diktatörlük mü Yoksa Sermayenin Diktatörlüğü mü ?

Bildigimiz uluslararası en büyük devrimci dalgaya bagli Ekim 1917 proleter ayaklanmasına ragmen, rus toplumunda anti-kapitalist (sosyalist, komünist) bir dönüşüm omadigini gördük. Savasin yol açtigi felâketlere ve proletaryanın karsi saldirilarina ragmen, art arda gelen pek çok yıl boyunca gerileyen üretime [negetif olarak genislemis yeniden üretim] karsin, **proletarya, sermayenin diktatörlüğüne karsi harekete geçen zorba bir yönetimle cihazlanamadi. Bolseviker tarafından alinan önlemlerin hiçbirini, Rusya'da kapitalizmin gelismesinin sürekliligini bir sorun olarak ortaya koymadi.**

Klâsik bakis açisindan (Marx ve Engels) proletarya diktatörlüğü, toplumun artik sermaye artisti ve degisim degeri yasalariyla belirlenmedigi, ama hakim sinif sifatiyla proletarya tarafından belirlendigini, yani sinif olma niteligiyle proletaryanın **zorunlu olarak toplumu yönetmeye ve plânlamaya** yetenekli oldugu yerde baslar. İnsan ihtiyaçlari için üretimin, kullanım degerinin zorbaligi, "ticaretin normal evrimi"ne, deger artisina [degisim degerinin gerçekleşmesine böylece sermayenin gerçekleşmesine yani artmasına ; ç.n.] karsi belirleyici

bir unsurdur.⁵⁹ Proletarya diktatörlüğü ifadesinin tüm diğer anlamları, onun gerçek **toplumsal devrimci içeriğini** tasfiye eder ve bu diktatörlüğü siddetle, verili bir yönetimin silâhli gücüyle kurulmuş egemenliğinin biçimsel görünümüne (hakim anlayışa göre "demokrasi"ye karsit) indirger.

Yöneticilerinin ve plânlayıcılarının gelecek konusunda tahminler yapmakla yetindikleri ve denetleyemedikleri yasaları körlemesine izlemek zorunda oldukları toplum... bu aynı zevatin yönettikleri ve plânladıklarını düşünse de, gerçekte yönetmeye ve plânlamaya çalıştıkları bu yabancı özne (SERMAYE) tarafından yönetildikleri ve plânladıkları bir toplumdur. Bu toplumda devlet, kaçınılmaz olarak kapitalist devlettir. Yöneticiler idare ettiklerini, yönettiklerini, karar verenler olduklarını düşünürler, fakat aslında, sadece mesrulasırdıkları ve idaresini düzenledikleri sermayenin, sermayede içkin olan yasaların kuklalarıdır yalnızca. Tüm Bolşevikler bu abeceyi tanıyor, en azından metâ ekonomisiyle proletarya tarafından yönetilen ekonomi arasındaki, insanoglunun yönetmekte yetenekli olduğu ekonomiyle (seylerin idaresi) insani yöneten (yöneticileri ve plânlayıcıları bile) bir ekonomi arasındaki farkı biliyorlardı. Stalin şöyle diyordu :

«Farz edelim ki, onların da elinde (kapitalist sistem altında) plânlara benzer bir şeyler var olsun. Ama bu plânlara, hiç kimseyi zorlamayan öngörüler ve tahminî kestirimlerdir sadece ve bunlar temelinde bir ülkenin ekonomisini yönetmek imkânsızdır. Bizimkilerle işler tamamen farklı olur. Plânlarmız öngörüler veya tahminî kestirimler değil, ama ülkemizin gelişmesinin gelecekteki seyrini belirleyen ve zorunlu nitelikteki yönergelerdir.»

Bitirirken sunları tekrar ortaya koymak bize çok önemli görünüyor : Bolşevikler'in iddia ettikleri gibi kapitalizm yönetilmedi, plânlanamadı, denetlenemedi ; sosyalist istence ragmen, proletarya hiçbir zaman toplumu kendi projesine doğru yönlendiremedi. Terimin tam anlamıyla (eğer proletarya diktatörlüğünü bir "işçi" hükümetinin basit bir güç uygulamasına indirmek istemiyorsak), **Rusya'da proletarya devletinden veya proletarya diktatörlüğünden** söz etmek tamamen yanlıştır. Sermaye toplumun gerçek yönelimini oluşturmaya, **diktatörlüğünü uygulamaya** devam etti. **Kapitalist devlet** (hakimiyetini korumak için bir güç olarak örgütlenmiş sermayeden başka bir şey olmayan bu devlet), dağıtılmış, darbeler yemiş, işgal edilmiş olduğu halde **yikılmadı, ortadan kaldırılmadı**.⁶⁰

Bolşevikler **kapitalizmi yikmaksızın kontrol ettiklerini** iddia ettiler, bu gerici bir hayaldir. Kendi özel belirlemeleri (**anarsik niteliği**) nedeniyle **kapitalizm, yönetilemez** olmalıdır. Bolşevikler bu imkânsızlığı deneyecekler ; önce merkezî ve zorba bir biçimde ("savas komünizmi") ; daha sonra Rusya'nın yalıtılmışlığı ve önceki siyasetin başarısızlığı karşısında, bu imkânsızlığı daha liberel bir biçim altında tekrar deneyecekler. Dahası devletin tahribini çağrıştıran bütün her şey, ideolojik olarak terk edildi ve yasaklandı. Gördüğümüz gibi Lenin, – bir makine, bir alet, örgütsel bir cihaz gibi düşünülen – devlet iktidarını ele geçirmekten ve onu devrimin hizmetine koymaktan ibaret olan eski sosyal-demokrat iddiaya döndü. Lenin'in

⁵⁹ Sosyalizme geçişin diğer tanımlamaları aslında nesnenin, araçların ve üretim biçiminin içinde, "ne ve nasıl" üretmedeki devrimci değişimin bir sonucu olan dağıtımın (işini ve ihtiyaçlarını izleyen her bireye yönelik bölüşümün) görünümleri üzerine bir tartışmanın sınırları dışına çıkmazlar genel olarak. Dağıtım (bölüşüm) biçimi, sadece ve sadece üretim biçimi tarafından belirlenmiştir.

⁶⁰ Gerçekte kapitalist devlet, tek bir ülkede yikılmaz yok edilemez.

bu aynı aletle, **bu çarçi makineyle** – tahrip etmeyi değil, ama yeniden kurmayı tasarlayarak – kapitalizmi yönetmeyi, plânlamayı iddia etmesinin bir kez daha altını çizmek önemlidir :

«[Birinci görev], geçmisten bütünüyle devraldığımız ve kesinlikle hiçbir değeri olmayan idari örgütümüzü yeniden oluşturmaktır önce ; geçen bes mücadele yılında onu ciddi bir biçimde değiştirmek için yeterli zamanımız olmadı, bunu yapamıyorduk.»

Aynı makalenin devamında Lenin sunu kabul eder :

«[...] üretim araçları gibi toprağın da devlete [yani bütünüyle devam edegelmiş olan bu aynı devlete ; y.n.] ait olduğu tam anlamıyla sosyalist tipli bir şirket [...]»

Ve Rusya'da sosyalizme geçmek için köylü kooperatifleri üzerine temellenmiş kültürel bir devrimin yeterli olacağını savunarak Lenin şöyle devam eder :

«[...] Sayet tüm [kirsal] nüfusu kooperatiflerde toplayabilseydik, sosyalist alanda ayaklarımız üzerine basıyor olurduk. [...] Bugün bu kültürel devrimi gerçekleştirmek, tamamen sosyalist bir ülke olmak için yeterlidir.» (Lenin, "Kooperatifler Üzerine")

Bolşevikler Parti'nin tepesindeki böylesi anlam karışıklıklarıyla (sanırsınız ki, Proudhon veya Mao Ze Tung'u okuyoruz !) sonuç, kapitalizmin yasalarına körce itaatten başka bir şey olamazdı. Bu noktada Lenin'le Stalin arasındaki en büyük fark, Stalin bunu kabul etmezken, Lenin, Bolşeviklerin yönetmediklerini, ama yönetildiklerini (gerçek tarihsel öznenin sermaye olduğunu yine de anlamaksizin) teslim etmesidir.

Enternasyonal karsısında şöyle diyecektir :

«Kusur devlet cihazındadır. Eski devlet cihazını miras olarak devraldık ve talihsizliğimiz de buradadır. Bu devlet cihazı çok sık bize karşı isliyor.» (Lenin, Komünist Enternasyonal'in 4. Kongresi'nde yapılmış bilgi verme konuşmasından, 13 Kasım 1919)

KP(B) 11. Kongresi'nde de aynısı :

«[...] Sorunun özü, söz konusu olanın kapitalizm olduğunu, ama bir çerçevede sınırlanmış olarak [hayalci, iradeci bir sav ; y. n.] kabul edebileceğimiz ve etmemiz gereken bir kapitalizm olduğunu anlamaktır, zira bu kapitalizm, geniş köylü yığınlarına ve köylülerin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde ticaretini yürütmek zorunda olan özel sermayeye [asil özne ve bu isten kârli çıkacak olan ; y.n.] gereklidir. Kapitalist ekonominin düzenli akışını mümkün merteye geri getirmeye çalışmak gerekir, çünkü halka lâzım olan bu. Bu olmaksizin yaşayamayız [aynen böyle !]. Ama devleti yönetmeyi üstüne almış olan siz komünistler, siz işçiler, siz proletaryanın bilinçli kesimi, yükümlülüğünü üstlendiğiniz devletin istediğiniz gibi yürütmesine [aynen böyle !] çalışacak mısınız ? Bir yıl geçirdik, devlet ellerimizdedir ; pekâlâ, yeni iktisadî politika düzeyinde beklediğimiz gibi isledi mi ? HAYIR. VE BUNU KABUL ETMEK İSTEMİYORUZ. [Lenin sanki ardıllarına sesleniyor ; y.n.] Devlet beklediğimiz gibi çalışmadı. Ya nasıl çalıştı ? Otomobil verilen emirlere uymuyor : görünüse göre direksiyonda onu yöneten biri var [Bolşevikler ve bürokratlar ; y. n.], ama otomobil istenen yöne gitmiyor ; bir başka gücün (yasal olmayan [aslında tamamen yasal ; y.n.], yasak bir gücün [!], nereden geldiği bilinmeyen bir gücün [!]) onu ittiği yöne, istifçi-vurguncuların veya ola ki özel

kapitalistlerin ya da belki birlikte [özellikle de Bolşevikler'i elde etmenin büyük üstünlüğüne sahip olduğu zaman sermayenin özel kapitalistlerden vazgeçebileceğini anlamamış olarak Lenin, hâlâ suçlular aramaya devam ediyor ; y. n.] *onu ittikleri yöne gidiyor* [Lenin sermayenin basit bir doğrudan üretim biçimi olmadığını, fakat tarihsel bir **özne** olduğunu anlayamıyor !! ; y. n.], *ama sık sık tamamen farklı biçimlerde çalışan bu araba, direksiyondakinin hayal ettiği gibi* [Lenin eksiksiz stalinizmi öngörüyor ; y. n.] *pek ilerlemiyor ve çok sık duruyor.»* (Lenin, "KP(B) 11. Konferansı'na sunulan Merkez Komitesi'nin siyasi raporu", Mart 1922)

- ? Bolşevikler projelerini bir ütopya üzerine kuruyorlardı : sermayeyi yok etmemek, ama devletin aracılığıyla onu kontrol etmek.
- ? İşgal ettikleri devlet, tahrip etmedikleri ve onu yeniden oluşturmakta epeyce zorluk çektikleri eski çarlık devletiydi.
- ? Bu devlet Bolşevikler'in iradesine uymaz. Lenin sasirir, biz değil : devlet yoğunlaşmış sermaye olmaya devam etmektedir.
- ? Devletin sermayenin yasalarını kati bir biçimde izlemesi tamamiyle normaldir ve bu hükümette veya plânlama dairesinde bulunanların iradelerinden bağımsızdır.
- ? Herhangi bir başka kapitalist ülkedeki gibi, hükümetlerin iradesine rağmen, iktisadî yasama karar verenler yönetim ve plânlama değildir, ama plânlamayı yöneten ve karar veren iktisadî yaşam ve genelleşmiş metâ toplumdur.
- ? Ekonomiyi kim yönetir ? SERMAYE.

Bir kez daha Lenin'e kulak verelim :

«Kim kimi yönetiyor ? Komünistlerin yönettiğini söyleyebilmeyi yeniden bir sorun olarak ortaya koyuyorum [...] Doğrusunu söylemek gerekirse, yöneten onlar değil, lâkin yönetilen tam da onlar.» (a.g. rapor, Mart 1922)

BÖLÜM XI

Bolşevikler : Devrim ve Karsi-Devrim

Tarihçilerin ve siyasî örgütlerin gördüklerinin (tarihsel olmanın ötesinde, tarih-disi bir biçimde) tersine, **Bolşevikler** tarihin ne iyi ne de kötü kişileridir ; gerçekte onlar **devrim/karsi-devrim çeliskisinin asil etkeni ve ürünüdürler**. Proletarya mücadelesinin yükselme evresinde, proletaryanın öncüsü bu yapı içinde billurlaşır, bir başka ifadeyle, proletaryanın yönetimini oluşturanlar Bolşevikler'dir. Gerileme aşamasında da , Bolşevikler'in oynamış oldukları proletaryanın yönetimi rolü, son tahlilde kendini dayatmış olan sermayenin yeniden örgütlenme programına boyun egmelerinde (devrim adına) belirleyici oldu. Devrim ve karsi-devrimin en şiddetli anlarında bile, Bolşevikler **çeliskili ve kararsız bir yapıdır**.

1917 ekiminde Bolsevıklar, bütün eski bolsevık yapının tersine ve hepten azinlık olan bir bölüğüünün eylemi sayesinde proletarya hareketinin basında yer aldılar. Proletaryanın dolayimsız çıkarlarına karsi olan kapitalist rus ekonomisinin yeniden örgütlenmesi boyunca, devrimci bir alternatifiin ciddî girişimlerinin ortaya çıkislari bu aynı yapinin içinden gelmiştir.

Bu partinin çeliskili tutumlari, yönetiminin veya programinin biçimsel degisikliklerinin özel bir sonucu degildir. Bütün yöneticilerinin 180 derecelik bir dönüs yaparak Sosyal-Demokrasi'den gerçekten koştuklari (daha sonra geri dönmek üzere) her ne kadar dogru olsa da, Parti'nin yozlastigi veya ihanete ugradigi tezi, ortadaki çeliskilerin zenginligini açıklamakta tamamen yetersizdir, fakir kalir. Bu çeliskili tutumlar hep vardi, ve bunlari, ayaklanmadan önceki faaliyetlerinden daha sonra benimsemis olduklari bütün konularina kadar satir aralarında gizlenmis olarak bulabiliriz. Menshevikler'den ayrılmaya, savasa karsi uzlaşmaz bir mücadele yürütmeye (uluslararası düzeyde bir örnek) yetenekli bu tek yapı [Bolsevıklar], geçici hükümete ve emperyalist savasa karsi mücadele halindeki proletaryanın basına geçebilmek için bu yeni duruma da uyum gösterebildi ve daha da yetkinlesebildi. Ama bu tez, sundan ayrılmaz : Bolsevıklar tarafından ileri sürülmüş olan sermayenin savunulmasının karsi-devrimci politikasi, Sosyal-Demokrasi'nin temel kavramında zimnen içeriliyordu. Yozlaşma veya ihanet formüllerinden daha öteye geçmeyen ve son tahlilde bu yapıları kapitalizmle kusatılmış proletaryaya mahsus ve saf yapılar gibi tasavvur eden ve daha sonra da bu korkunç gerçeklik karsısında düs kırıkligina ugramis olarak görülen tüm bu yaygın açıklamalar karsısında, bu biçimsel partileri temel çeliskinin etkenleri olarak anlıyoruz. İyi ve kötü sifatlariyla düşünmeye alismis bir dünyada bunu kavratmak zor olsa da, böyle.

Bolsevıklar'in kapitalizmi savunma siyasetini açıklamak gayesiyle uluslararası devrimin zayıfligi ve yenilgisi üzerinde çok duruldu. Bu her ne kadar kesinlikle dogru olsa da, bunu, Rusya'da sermayenin savunulmasının Bolsevıklar'i, kaçınılmaz olarak Rusya ve dünyada proleter hareket olarak var olan komünizme karsi koymaya götürdüğünü söyleyerek tamamlamak gerekir... çünkü bir yandan, baska ulusal ekonomilerle yapılmis ticarî, askerî anlaşmaların ve rus ekonomisinin siki isbirliği içindeki gelişmesini, ve diğeri yandan, III. Enternasyonal içindeki komünist tutumların – tamamen tasfiyelerine kadar varan – terk edilmelerini açıklayan budur. Devrimin zayıfligi yönetimin zayıfligında, Bolsevıklar'in zayıfligında, karsi-devrimci sosyal-demokrat ideolojiyle kopusun olmayışında somutlasir, fakat yine de raslantisal ve nesnel basit bir öngerekirlik olarak düşünülemez.

İktidardaki Bolsevıklar, aynı anda hem kapitalizmin ve hem de sosyalizmin etkenleri olduklarını savladılar, ama – uzlastirmayi ve birlikte götürmeyi iddia ettiklerinin tamamen uzlaşmaz olduklari görüldüğünde – **sermayenin, ulusal ve uluslararası karsi-devrimin etkenleri olarak davrandılar**. Proletaryanın Bolsevıklar'e karsi vermiş olduğu büyük savasların bugün var olan çeşitli çözümlenmeleri, ya yönetimin ya da ayaklanmaların arkasında saf tutmak amacıyla [her iki tarafın] programlarını karsilastirirlar.

Ama Kronstad, Makno asilerinin, Petrograd grevlerinin biçimsel programları bizim için hiç kuskusuz devrimci degildirler. Her ne kadar bu hareketlerin bayraklariyle uyum içinde olmasak da, sermayeye ve devletine karsi olan işçi ayaklanmalarını her zaman destekleriz. Ve söz konusu olan tam da budur ! Bolsevıklar'in uyguladigi sermayenin suvunusunun iktisadî ve toplumsal siyaseti, zorunlu olarak proletaryanın çıkarlariyle çeliskiye girmeliydi. Proletaryanın çıkarlari her zaman sermayeye karsidir. Karsi-devrimin bir etkeni olmaksizin sermayeyi geliştirmek mümkün degildir. Noske'yle genel olarak aynı kavram (sosyalizm adına sermayeyi geliştirmek) üzerine temellenmiş Bolsevıklar de, proletaryaya karsi kuduz

köpekler rolünü, bu aynı rolü oynadılar sonunda. Rus eski burjuvazisi Bolşevikler tarafından yapılmış bu hizmeti çok çabuk kavradı ve bunu açıkça ilân etti. Lenin'in tüm istençlerine karşın tam da uluslararası karşı-devrimin en iyi etkenleri rolünü oynayabilecekleri tehlikesini önceden sezmiş olmasını onun lehine not etmek gerekir. Bunun içindir ki, eski bakanlar, anayasalci ve müdahaleci demokratlar geleceği basiretle önceden gördüklerinde, Lenin burada sınıfsal bir gerçeğin söz konusu olduğunu düşünüyordu :

«Smiyena Viyek'in son sayısında *dobra dobra* söylenen şu : "... sizde hiç de böyle değil, düşler kuruyorsunuz ; gerçekte küçük komünist bayrakların her çesitten parlak lâflar, boş vaatlerle dalgalandığı bir burjuva bataklıkta yuvarlanıyorsunuz..." [Stalin döneminin önceden yapılmış ne harika bir tasviri bu ; y.n.] *Su basili nesneyi okumanız çok yararlı [...]* çünkü bir sınıf düşmanı tarafından kabaca, açıkça ifade edilmiş bir sınıf gerçeği bu hakikaten. "Ben Rusya'da Sovyetler iktidarını desteklemekten yanayım." diyor Ustriyalov, çünkü – bir kadet, bir burjuva da olsa silâhli müdahaleyi desteklemiş olmasına rağmen – sıradan bir burjuva iktidarına doğru gittiği bir yola girmistir. [...] Böyle açık sözlü düşmanlar yararlıdır, bunu kabul edelim. Ustriyalov'un sözünü ettiği şeyler mümkündür, kem küüm etmeden bunu da kabul edelim. Tarih her türden dönüşümün tanığıdır : siyasette inanca, özveriye ve diğer mükemmel ahlâkî değerlere bel bağlamak pek de ciddî değildir !!» (a.g. rapor, Mart 1922)